

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

.....
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (นันทนาการ)

ปริญญา

.....
นันทนาการ

.....
พลศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรม
ออฟโรด

Attributes and Leisure Motivation of Volunteers for Society of Offroad Club Members

นามผู้วิจัย นายโชติศิลป์ รัตนวราหะ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิมล ตั้งสัจจงพนธ์, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์กุลยา ตันติผลาชีวะ, ค.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีระ มาลีหอม, ศศ.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์กัญจนา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด

Attributes and Leisure Motivation of Volunteers for Society of Offroad Club Members

โดย

นายโชติศิลป์ รัตนวราหะ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (นันทนาการ)

พ.ศ. 2552

โชติศิต รัตนวราหะ 2552: ลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (นันทนาการ) สาขาวิชานันทนาการ ภาควิชาพลศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวิมล ตั้งสัจจงพนธ์, Ph.D. 124 หน้า

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด กลุ่มตัวอย่างคือ บุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นสมาชิกของ 39 ชมรมในสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 306 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด โดยผ่านการตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจจากผู้เชี่ยวชาญทางนันทนาการจำนวน 5 ท่าน มีค่าความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.8- 1.0 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 โดยวิธีของ Cronbach วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า:- 1) ลักษณะสิ่งที่เกิดจากความรูสึกของอาสาสมัครที่ต้องการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างมากที่สุด (ร้อยละ 76.47) รองลงมาเกิดจากสิ่งจูงใจที่ถือเอาผลประโยชน์ของอาสาสมัครเป็นสำคัญ (ร้อยละ 22.21) และสิ่งจูงใจที่เกิดจากการปฏิบัติเป็นปกติวิสัยของอาสาสมัครมีน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.31) และ 2) แรงจูงใจการใช้เวลาว่างที่ทำให้อาสาสมัครเข้าร่วมเกิดจากทฤษฎีแรงจูงใจทางสังคมที่ต้องการมีสมาคม ($\bar{x} = 3.36$) ทฤษฎี Reversal ที่เปลี่ยนแปลงตามสภาวะเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ($\bar{x} = 3.14$) ทฤษฎี Flow ที่ต้องการความท้าทายและเกิดประสบการณ์ ($\bar{x} = 3.09$) และ ทฤษฎี Self Efficiency ที่คิดว่าตนเองสามารถทำได้ ($\bar{x} = 3.04$) ตามลำดับ

Chotsil Ratanavaraha 2009: Attributes and Leisure Motivation of Volunteers for Society of Offroad Club Members. Master of Science (Recreation), Major Field: Recreation, Department of Physical Education. Thesis Advisor: Assistant Professor Suvimol Tangsujjapoj, Ph.D. 124 pages.

The purpose of this study was to investigate the attributes and leisure motivation of volunteers for society of Offroad Club Members. Subjects were 306 four - wheel vehicle drivers who were selected by specific sampling groups from 39 clubs under the Off Roaders Federation of Thailand in Bangkok and suburb area.

The research instrument was a questionnaire in which the researcher designed to study the attributes and leisure motivation of volunteers for society of Offroad Club Members. They were approved by 5 leisure experts in order to find the content validity. The index of congruence were in the range of 0.8- 1.0 and the reliability was at 0.86 (Cronbach's method). Data were analyzed to compute the percentage, frequency, and mean.

Findings were revealed that:- 1) attributes of incentive which most influenced on leisure participation of volunteers were effective incentive (76.47%), utilitarian incentive (22.21%), and normative incentive (1.31%) respectively; and 2) motivation which effected mostly on leisure participation of volunteers were Social Motivation Theory – social interaction ($\bar{x} = 3.36$); Reversal Theory – situational changes to responses self needs ($\bar{x} = 3.14$); Flow Theory – challenges to responses self need ($\bar{x} = 3.09$); and Self Efficacy Theory – self able to do ($\bar{x} = 3.04$) respectively.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

/ /

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ตั้งสัจพจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์กุลยา ดันติผลาชีวะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ความรู้ความคิดเห็นเพิ่มเติมในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งนักวิชาการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาอ้างอิงเอกสารของท่าน ทำให้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้กำเนิดรวมถึงการสนับสนุนทุนทรัพย์ในการศึกษารวมถึงพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจในการเรียนมาโดยตลอด รวมทั้งเป็นแรงผลักดันให้สามารถการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ท้ายสุดนี้ ประโยชน์อันเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ พ่อ แม่ และครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้เมตตาอบรมสั่งสอนให้มีความรู้จวบจนปัจจุบัน

โชติศีล รัตนวราหะ

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	4
การตรวจเอกสาร	6
อุปกรณ์และวิธีการ	77
อุปกรณ์	77
วิธีการ	81
ผลและวิจารณ์	84
ผล	84
วิจารณ์	93
สรุปและข้อเสนอแนะ	97
สรุป	97
ข้อเสนอแนะ	100
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	102
ภาคผนวก	111
ภาคผนวก ก หนังสือทางราชการ	112
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	114
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย	119
ภาคผนวก ง รายนามผู้เชี่ยวชาญ	122
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	124

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	85
2 ลักษณะในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด	88
3 จำนวนร้อยละของอาสาสมัครที่เข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่เกิดจากลักษณะของสิ่งจูงใจ	89
4 แรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด	90
5 แรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรดโดยรวม	92

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงความหมายของการจูงใจ	20
2	แสดงวัฏจักรแห่งการจูงใจ	23
3	ความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow	29
4	Expectancy Theory of Motivation	31
5	ทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย	32
6	ทฤษฎีความเท่าเทียมกัน	33
7	กราฟแสดงการปฏิบัติงานเมื่อได้รับการกระตุ้น ตามทฤษฎีเร้าใจ	36
8	แผนภาพแสดงทฤษฎี Flow	40
9	กรอบแนวคิดในการวิจัย	76

ลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด

Attributes and Leisure Motivation of Volunteers for Society of Offroad Club Members

คำนำ

การเพิ่มขึ้นของประชากรโลกมีสาเหตุมาจากอัตราการเกิดสูง อัตราการตายลดต่ำลง เนื่องจากมีความก้าวหน้าทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยเฉพาะกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะมีอัตราการเพิ่มสูง ทำให้ประสบปัญหาคุณภาพประชากร ซึ่งประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงประสบกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรเช่นเดียวกับประเทศในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากการสำรวจจำนวนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คือ ในปี 2540 มีจำนวน 60.7 ล้านคน และ 63.5 ล้านคน ในปี 2545 และในปี 2550 ได้เพิ่มจำนวนเป็น 65.6 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540, 2545, 2550) ซึ่งจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นมานั้นได้ส่งผลกระทบต่อประเทศในหลายๆ ด้าน ได้แก่ ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาชุมชนและตัวเมือง ปัญหาการสาธารณสุขโรคและการให้บริการของรัฐ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาความยากจน (อุดม, 2533: 36)

จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่กล่าวมาข้างต้น รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญต่อปัญหานี้และได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนซึ่งเป็นนโยบายที่อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 แล้วก็ตาม จนถึงปัจจุบันนี้ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย, 2546) และจากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้หลายบุคคลเห็นปัญหาต่างๆ และอยากที่จะช่วยเหลือโดยการแบ่งปันสิ่งของต่างๆ บริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัวในการแก้ปัญหาผ่านทางองค์กรภาครัฐและเอกชนร่วมถึงการเป็นอาสาสมัครในการแก้ปัญหา โดยเป็นผู้ที่เข้าไปช่วยแก้ปัญหาตามชุมชน ตามหมู่บ้านที่ยังไม่เจริญและต้องการพัฒนา และ ปัญหาการขาดแคลนต่างๆ ด้วยตัวเองโดยไม่มุ่งหวังสิ่งตอบแทนหรือที่เรียกกันว่า อาสาสมัครเพื่อสังคม อาสาสมัครคือบุคคลที่อุทิศเวลา พลังกาย พลังใจ ทำงานเพื่อเพิ่มความสามารถของชุมชนโดยแก้ปัญหาไปพร้อมกับการค้นคว้าหาโอกาสวิธีใหม่ๆ ที่จะสร้างความเจริญเติบโตของบุคคลและ

ชุมชน (องค์การสหประชาชาติ 2530: 1 อ้างถึงในฉันทนีย 2540: 17) และที่น่าสนใจคือมีกลุ่มคนที่ทำงานอาสาสมัครอยู่หลายแบบทั้งที่เป็นอาชีพ และที่ใช้เวลาว่างมาเป็นอาสาสมัคร กลุ่มคนที่ใช้เวลาว่างมาเป็นอาสาสมัครนั้นจะใช้เวลาว่างไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมอะไรก็ตาม ส่วนใหญ่สิ่งที่คุณคณกลุ่มนี้ต้องการจากใช้เวลาว่าง คือ ความเพลิดเพลิน ดังที่ Godbey and Parker (1976 อ้างถึงใน มงคล, 2548: 2) ได้กล่าวว่า การใช้เวลาว่างมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นช่วงเวลาที่บุคคลใช้เวลาเพื่อตนเองอย่างเต็มที่หลังจากเสร็จจากการทำงานประจำ และกิจกรรมที่ผูกมัดต่างๆ แต่เพราะเหตุใด บุคคลที่เข้าร่วมการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมอาสาสมัครต่างๆ ถึงมีความต้องการการใช้เวลาว่างในกิจกรรมลักษณะนี้ ซึ่งผู้ที่ใช้เวลาว่างในการเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมนั้นมีหลากหลายอาชีพหลายสาขา ต่างอายุกันและรายได้ก็แตกต่างกันออกไป กลุ่มคนเหล่านี้ลงทุน ลงแรง ทำด้วยความจริงใจไม่มุ่งหวังชื่อเสียงหรือเกียรติยศ หวังเพียงเพื่อให้ชุมชนทั้งหลายที่ยังไม่เจริญเกิดความเจริญและเกิดการพัฒนามาในชุมชนและสามารถดูแลตัวเองกันเองในชุมชนนั้นได้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอาสาสมัครกลุ่มหนึ่ง คือ อาสาสมัครที่เป็นผู้ใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ เพราะเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมที่นำเวลาว่างมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมหลายอย่าง เช่น แบ่งปันสิ่งของให้กับผู้ด้อยโอกาสในถิ่นทุรกันดาร หรือในพื้นที่ที่รถยนต์ทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้ กิจกรรมที่สนับสนุนทางด้านการศึกษาเป็นการสร้างห้องสมุดโดยการนำวัสดุก่อสร้างเข้าไปสร้างห้องสมุดให้กับโรงเรียนที่ต้องการห้องสมุด กิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอันได้แก่ การปลูกป่า ทดแทนป่าที่ถูกไฟป่าเผาไหม้ไป แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

อาสาสมัครเพื่อสังคมเหล่านี้เป็นกลุ่มคนที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อรวมตัวกันเป็นชมรม และมีหลายชมรมทั่วประเทศ โดยมีแนวความคิดที่ไปในทางเดียวกันคือ ช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยว อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และกลุ่มคนที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อเหล่านี้เป็นสมาชิกในสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย (สมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย, 2548) ซึ่งสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยนั้นทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้กับอาสาสมัครที่เป็นผู้ใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อที่สนใจกิจกรรมการใช้เวลาว่างเพื่อสังคมที่เป็นลักษณะกิจกรรมอาสาสมัคร สนับสนุนการก่อตั้งสถาบันผู้ใช้รถขับเคลื่อน 4 ล้อ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ร่วมกับองค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนในกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ใช้งานพาหนะทุกประเภทโดยทั่วไป เป็นศูนย์กลางในการพบปะเพื่อส่งเสริมความสามัคคีการกีฬาบันเทิงและการสาธิตการกุศล ส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายใต้หลักการ เพื่ออนุรักษ์และไม่ทำลาย ทั้งนี้โดยไม่เกี่ยวกับการเมืองไม่ว่าทางใดๆ และในปัจจุบันนี้ได้มีชมรมต่างๆ ที่เป็นสมาชิกสมาพันธ์ออฟโรดแห่ง

ประเทศไทย ทั่วประเทศจำนวน 133 ชมรม โดยแยกเป็น ภาคใต้ 16 ชมรม ภาคตะวันออก 17 ชมรม ภาคกลาง 18 ชมรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 ชมรม ภาคเหนือ 24 ชมรม กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 39 ชมรม และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีผู้ที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ ที่ไม่ได้สังกัดในชมรมใดๆแต่มีแนวคิดเดียวกันและอยากที่จะเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมอีกมากมาย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อที่เป็นสมาชิกในสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่าง และเหตุผลต่างๆที่ใช้เวลาว่างแบบนี้เพื่อเป็นแนวทางในทางภาครัฐและเอกชนนำไปจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างในลักษณะนี้ให้กับบุคคลที่มีความสนใจในด้านการกิจกรรมอาสาสมัครต่อไป ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมสมาชิกชมรมออฟโรด
2. เป็นแนวทางให้ทางภาครัฐและเอกชนการจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่เป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม

ขอบเขตการศึกษา

ในงานวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตในการสำรวจและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คืออาสาสมัครที่เป็นสมาชิกของสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 39 ชมรม

นิยามศัพท์

ลักษณะการใช้เวลาว่าง หมายถึง ลักษณะที่ทำให้อาสาสมัครเข้าร่วมในกิจกรรมการใช้เวลาว่างทางสังคมได้แก่ การถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ ความรู้สึกและความปกติวิสัย

แรงจูงใจการใช้เวลาว่าง หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครจากทฤษฎีแรงจูงใจ ได้แก่

1. ความท้าทายและประสบการณ์ตามแนวคิดทฤษฎี Flow ของ Csikzentmihalyi's
2. ตัวเองสามารถทำได้ตามแนวคิดทฤษฎี Self-Efficacy ของ Bandura
3. เปลี่ยนตามสภาวะเพื่อตอบสนองความต้องการของตนตามแนวคิดทฤษฎี Reversal ของ Apter
4. การมีสมาคมตามแนวคิดทฤษฎี Social Motivation ของ Weiner

อาสาสมัครเพื่อสังคม หมายถึง บุคคลที่เสียสละทำประโยชน์ให้กับสังคมและไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้นในการวิจัยนี้หมายถึงบุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นสมาชิกของชมรมออฟโรดในเขตกรุงเทพและปริมณฑลที่สังกัดอยู่ในสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาเรื่องลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็นหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะและแรงจูงใจการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง
2. อาสาสมัคร
3. ชมรมออฟโรด
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะและแรงจูงใจการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

การใช้เวลาว่าง

สมบัติ (2535: 28-29) กล่าวถึงความหมายของเวลาว่างว่าการได้รับอนุญาตอิสระจากการทำงานหรือหน้าที่ นอกเหนือจากงานประจำหรือหน้าที่ นอกเหนือจากงานประจำ มีอิสระที่จะกระทำอะไรตามใจปรารถนา เวลาว่างมีแนวคิด 5 ความหมาย คือ

1. ทัศนะของเวลาว่างแบบดั้งเดิม เวลาว่างคือ เวลาที่ไม่ทำงาน
2. เวลาว่าง คือ หน้าที่ของสังคมชนชั้น
3. เวลาว่าง คือกิจกรรมที่กระทำในช่วงเวลาว่าง
4. เวลาว่าง คือ เวลาอิสระ

5. เวลาว่าง คือ วิธีชีวิต หรือสภาพที่เกิดขึ้นที่ต้องการให้บุคคลประสบความสำเร็จที่เขาต้องการกระทำได้

Lundberg, Komarovsky and McInnery (1934: 2) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างคือเวลาว่างจากการทำหน้าที่ปกติซึ่งหมายถึงการทำงาน หรือกฎเกณฑ์หน้าที่ที่ถูกระงับให้ต้องทำ

Neumeyer and Neumeyer (1958: 17) อธิบายถึงการใช้เวลาว่างคือโอกาสที่จะได้ทำกับกิจกรรมที่สนุกสนาน กระปรี้กระเปร่า หรือกิจกรรมที่ไม่ต้องอดทนทำ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่จำเป็นในแต่ละวัน

Brightbill (1960: 4) กล่าวว่าการใช้เวลาว่างเป็นกลุ่มของเวลาว่างหรือเวลาที่เก็บไว้ใช้ในเวลาที่ต้องการการพักผ่อนหรือเลือกทำในสิ่งที่ต้องการทำ การใช้เวลาว่าง คือเวลาที่ว่างที่นอกเหนือไปจากการใช้ดำรงชีพ หรือสิ่งที่ต้องทำเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ การใช้เวลาว่าง ในความรู้สึกควรเป็นเวลาที่มีระเบียบกฎเกณฑ์น้อยที่สุดและคือเวลาที่ถูกใช้ไปอย่างเหมาะสมโดยการตัดสินใจหรือเลือกด้วยตัวเอง

Williams (1961: 926-927) ชี้ให้เห็นถึงการใช้เวลาว่างเป็นเครื่องแบ่งระหว่างสิ่งที่เรียกว่างานกับสิ่งที่เรียกว่าการใช้เวลาว่าง อย่างไรก็ตาม การกระทำบางครั้ง เกิดจากการเลือกและการตัดสินใจด้วยตัวเอง

Gist and Fava (1964: 411) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างคือเวลาที่ว่างจากการทำงานหรือหน้าที่ต่างๆ ซึ่งอาจจะมีจุดประสงค์เพื่อการพักผ่อน เพลิดเพลิน เป็นที่ยอมรับของสังคม หรือเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ

Godbey and Parker (1976 อ้างถึงใน นายมงคล, 2548: 2) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้เวลาว่างมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นช่วงเวลาที่บุคคลใช้เวลาเพื่อตนเองอย่างเต็มที่หลังจากเสร็จจากการทำงานประจำ และกิจกรรมที่ผูกมัดต่างๆ แล้วการใช้เวลาว่างและนั่นหมายความว่ายังช่วยสร้างพื้นฐานของคนเกี่ยวกับความต้องการและการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการออกกำลังกาย การเล่นเกม ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และธรรมชาติ ต่างๆ จะทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้อ่อนคลายความตึงเครียด มีโอกาสแสดงความสามารถพิเศษและมีความเป็นอิสระ

Leisure มาจากภาษาละติน (licere) แปลว่า free หรือ อิสระ หากที่จะแปลความหมายโดยตรงเพราะความหมาย จะแตกต่างกันแต่ละบุคคล สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมองการ

ใช้เวลาว่างแตกต่างกันไป แต่สามารถสรุปได้ว่า การใช้เวลาว่างมีส่วนช่วยให้เราคิดพัฒนาตัวเอง และการเข้าสังคม (Edginton *et.al.*, 1995 : 32)

Murphy (1996:17) ได้ให้ความหมายการใช้เวลาว่างออกเป็น 6 ประเภทได้แก่

1. เวลาว่าง คือ เป็นช่วงเวลาวางจากหน้าที่การงานหรือเสร็จสิ้นจากภารกิจ
2. เครื่องมือในการเข้าสังคม คือ เป็นการเข้าสังคม บำบัด หรือเพื่อการพัฒนาตัวเอง
3. ชนชั้น เชื้อชาติและการทำงาน คือ ตัวบ่งชี้สภาพสถานะของแต่ละบุคคล
4. ที่เป็นแบบดั้งเดิม คือ การมีอิสระ สภาวะทางจิตใจ และการไปถึงเป้าหมาย
5. ไม่หวังผลประโยชน์ คือ เพื่อความสุขและเติมเต็มชีวิตโดยไม่หวังผลประโยชน์
6. องค์ประกอบ คือ การค้นพบในแต่ละกิจกรรมที่แตกต่างกันไป

Yukic (1970: 5) ชี้ให้เห็นว่าการใช้เวลาว่างคือช่วงเวลาที่มียานาที่จะตัดสินใจด้วยตัวเอง หรือ ช่วงที่คนจะทำอะไรได้อย่างอิสระตามที่ต้องการ การใช้เวลาว่างคือเวลาที่ไม่เกี่ยวข้องกับอะไร เป็นอิสระจากข้อผูกมัดต่างๆทางร่างกายหรือความต้องการทางสังคม

Gray (1971: 42) อธิบายถึงการใช้เวลาว่างคือกิจกรรมที่นำไปสู่ความเชื่อมั่น และเข้าใจตัวเอง เป็นการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับความงาม ทางด้านจิตใจ ศาสนาและปรัชญา

Dumazedier (1960: 522) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างประกอบด้วยงานหลายชนิดซึ่งแต่ละบุคคลสามารถเลือกที่จะทำตามอำเภอใจ เช่น การพักผ่อน ทำให้ตัวเองเพลิดเพลิน เพิ่มเติมความรู้ และพัฒนาความสามารถหรือการมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมหลังจากพื้นที่ที่ความรับผิดชอบจากการงานครอบครัวและสังคม

Gross (1963: 41) อธิบายการใช้เวลาว่าง หมายถึง เวลาว่าง การเป็นอิสระจากความกังวล เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

Pieper (1965: 43) กล่าวว่าเวลาว่างต้องมีความเข้าใจการใช้เวลาว่างอย่างชัดเจนซึ่งเกี่ยวกับจิตใจและความรู้สึกนึกคิด ไม่ได้เกี่ยวกับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ไม่ได้มาจากการมีเวลาว่างมากเกินไปจนจำเป็นแต่เป็นสิ่งที่แรกที่อยู่ในทัศนคติของจิตใจ, สภาพของจิตวิญญาณ และอุดมคติของคณงานเกี่ยวกับกฎเกณฑ์สามอย่างคือ งานเหมือนกิจกรรม เหมือนอะไรที่ยากๆ เหมือนกิจกรรมทางสังคม

Kelly (1972: 50) อธิบายการใช้เวลาว่าง หมายถึงการว่างจากงาน ไร้ซึ่งรายได้ ปราศจากความคาดหวังของสังคมและไม่จำเป็นต้องการอยู่รอด อย่างไรก็ตามทุกอย่างที่ไม่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นงาน ไม่ได้หมายความว่าป็นกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

Clawson and Knetsch (1974:78) ชี้ให้เห็นถึงการใช้เวลาว่าง เป็นเวลาที่สามารถเลือกที่จะทำในสิ่งที่ปรารถนา เป็นการละเว้นการอยู่รอดหรือดำรงชีพ การเข้าร่วมสังคมหรือประกอบกิจกรรมอยู่ในการตัดสินใจของผู้เข้าร่วม

Murphy (1974: 72, 109, 153) กล่าวถึงปกติการใช้เวลาว่างคือการมีเวลาว่างนอกเหนือจากการทำงานและความจำเป็นพื้นฐานเพื่อที่จะอยู่รอด และมุมมองของเวลาว่างคือการมีเวลาว่างที่ปราศจากงาน Aristotle ได้ให้ความหมายว่าเป็นมีเวลาว่างปราศจากความต้องการเร่งด่วนของความ ต้องการระดับต่ำ

Dumazedier (1974: 133) ชี้ให้เห็นว่าการใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมนอกเหนือความรับผิดชอบจากการงานครอบครัวและสังคม ซึ่งมีความมุ่งมั่นที่จะผ่อนคลาย หาความบันเทิงหรือมาเพิ่มเติมความรู้และมีส่วนร่วมในสังคมซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ และสามารถใช้เวลาว่างทางร่างกายหรือจิตใจได้อย่างเต็มที่

Kaplan (1975: 26) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างในความหมายของนักนันทนาการเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ซึ่งสามารถทำได้ในช่วงเวลาว่างซึ่งคนที่มีส่วนร่วมจะรู้สึกประทับใจในความ

คาดหวัง เป็นความทรงจำซึ่งหมายถึงความรับผิดชอบและความเอาใจจริงเอาใจส่งนำไปสู่โอกาสในการพักผ่อนหย่อนใจและการพัฒนาผู้อื่น

Weiskopf (1975: 3) อธิบายการใช้เวลาว่างคือเวลาที่ทุกคนมีหลังจากภาระหน้าที่สิ่งจำเป็นและการทำงาน

Parker (1976: 48) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างคือเวลาหลังจากจากทำงานและหน้าที่อื่นๆ รวมถึงกิจกรรมที่ทำให้รู้สึกถึงการมีอิสระ

Roberts and Kenneth (1978: 3) ชี้ให้เห็นว่าการใช้เวลาว่างคือ อิสระในการประกอบกิจกรรมซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับงานประจำ

Patmore (1983: 6) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างเกี่ยวข้องกับเวลาซึ่งหมายถึงเวลานอกเหนือจากการทำงานแต่ว่าความแตกต่างคือกรอบและความเข้มงวดสามารถผลักดันให้ค้นพบคุณค่าและความพึงพอใจของการมีประสบการณ์

Godbey (1985: 9) อธิบายการใช้เวลาว่างคืออิสระจากความกดดันภายนอกซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมและสามารถแสดงออกจากทางภายในที่กระตุ้นความสนใจ ซึ่งให้ความเพลิดเพลิน หรือ คู่คุณค่ากับความพยายามหรือเวลา ซึ่งทำให้เกิด สรรพคุณ

Bammel (1996: 35) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างคือการทำอะไรสักอย่างที่ไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมอยากที่จะออกมาให้คนอื่นเห็นอย่างชัดเจน

การใช้เวลาว่าง ในทัศนะของ Kelly (1996: 22) ให้ความหมาย 3 อย่าง คือ

1. เวลาที่เหลืออยู่จากภาระงานประจำ
2. กิจกรรมวิธีการของกิจกรรม
3. ประสบการณ์เป็นสภาวะที่ดำรงอยู่

การใช้เวลาว่างเปรียบเสมือนคุณภาพของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับความอิสระและความพึงพอใจภายใน

Kelly (1996: 22) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างคือคุณภาพของกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับความอิสระและความพึงพอใจที่แท้จริง

Cordes and Kathleen (1996: 9) อธิบายการใช้เวลาว่าง คือ การที่จะทำในสิ่งที่ต้องการในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ตนเองเลือกและละทิ้งกิจกรรมที่ฝืนความต้องการ

Kraus (1990:57, 2001: 38) อธิบายการใช้เวลาว่างเป็นเวลาที่นอกเหนือจากการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงชีพ การใช้เวลาว่างหมายถึงการอิสระในการเลือกและสามารถนำเอาเวลาไปใช้ได้หลายวิธีเพื่อที่จะผ่อนคลาย พัฒนาตนเอง หรือเพื่อความเพลิดเพลิน

Broadhurt (2001: 3) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างเป็นเสมือนเวลาที่ว่างซึ่งเราสามารถใช้ได้ตามที่เราเลือกได้

Duffy (2001: 4 อ้างถึงใน อัจฉราวดีและคณะ, 2548: 5) ได้ให้ความหมายของการใช้เวลาว่างว่า หมายถึง เวลาซึ่งนอกเหนือจากการทำงานหรือเรียนหนังสือโดยทั่วไป

Russell (2006:72) อธิบายการใช้เวลาว่างไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อมูลเชิงประชากร เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ และภาวะทางสุขภาพ ผู้ป่วยและนักันทนาการบำบัดมีความสุขในการเดินรำในสถานพักฟื้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้เวลาว่าง

1. ทฤษฎี The Spillover

Engels and Marx (อ้างถึงใน Bammel 1996 : 204-205) กล่าวว่าไว้ว่าการใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ตามลักษณะของการทำงานบุคคลที่มีความสุขกับการทำงานก็จะใช้

เวลาวางในลักษณะเดียวกับการทำงาน แต่ในอีกแง่หนึ่งหากบุคคลไม่มีความสุขกับงานที่ทำอยู่ก็จะมีกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่แตกต่างออกไปจากการทำงาน ดังนั้น การจัดการบริการกิจกรรมการใช้เวลาว่างจะต้องมีความครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกสถานที่ ต้องมีกิจกรรมที่ใช้ความสามารถทางด้านร่างกาย และความคิดควบคู่กันไปในสถานที่นั้นเท่าที่สามารถจะทำได้ เช่น บุคคลที่มีความสุขอยู่กับการทำงานประเภทคอมพิวเตอร์ การใช้เวลาว่างของเขาก็อาจจะเป็นการท่องอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. ทฤษฎี The Familiarity

William Burch (อ้างถึงใน Bammel 1996: 205-207) กล่าวถึงความคุ้นเคยของบุคคลในการใช้เวลาว่าง ซึ่งไม่เฉพาะธรรมชาติเท่านั้น แต่รวมไปถึงสิ่งรอบๆ ตัวของบุคคลเหล่านั้นด้วย แต่คนส่วนใหญ่กลับเบื่อหน่ายความคุ้นเคยเหล่านั้น ดังนั้นการบริการกิจกรรมการใช้เวลาว่างควรจัดให้สภาพแวดล้อมของบุคคลเหล่านั้นที่พวกเขาคุ้นเคยอยู่แล้ว มีความน่าสนใจ กระตุ้นแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของบุคคลเหล่านั้น

3. ทฤษฎี Tripartite

Joffre Dumazedier (อ้างถึงใน Bammel 1996: 208-209) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการใช้เวลาว่างว่าเป็นการผ่อนคลาย ให้ความบันเทิง และพัฒนาตนเอง กิจกรรมที่จัดให้กับบุคคล เป็นการผ่อนคลายทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ของผู้เข้าร่วม เมื่อผู้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมแล้วต้องเกิดความบันเทิง และสามารถมีพัฒนาตนเองได้ กิจกรรมที่จัดไม่จำเป็นต้องมีความซับซ้อน แคเป็นกิจกรรมง่ายๆ ดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วม ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

4. ทฤษฎี Kelly's Types

John Kelly (อ้างถึงใน Russell 1996 : 84-86) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเลือกปฏิบัติกิจกรรมการใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคล ซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ คือ เงื่อนไขต่างๆ ของการใช้เวลาว่างตามความพอใจของตนเอง เลือกตามความสามารถของพวกเขา เลือกตามความสัมพันธ์ และเลือกตามบทบาท การจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างในทฤษฎีนี้อาจจะมีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งแนวโน้มจะอยู่ในเงื่อนไขการใช้เวลาว่างตามความพอใจของแต่ละบุคคล เช่น งานศิลปะ งานฝีมือ

การสร้างสรรค์ต่างๆ ดังนั้นกิจกรรมที่จัดจะต้องมีความหลากหลายเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เข้าร่วมตามปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมา ซึ่งบุคคลที่เข้าร่วมส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างเพื่อความพอใจของตนเอง และเพื่อการพักผ่อน

5. ทฤษฎี Neulinger's Paradigm

Neulinger (อ้างถึงใน Russell 1996 : 88-93) ให้ความสนใจเกี่ยวกับสภาวะทางจิตใจ ซึ่งการจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคลจะมีผลในทางจิตใจของแต่ละบุคคลมากกว่า ดังนั้นกิจกรรมที่บุคคลแต่ละคนเลือกที่จะเข้าร่วมอาจจะเป็นการใช้เวลาว่างที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอก หรือทั้งสองอย่าง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลที่มีมุมมองใน 2 ลักษณะ คือ มุมมองของความเป็นอิสระ และมุมมองของการบีบบังคับ ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้ว่าสิ่งใดเป็นการใช้เวลาว่างและสิ่งใดไม่ใช่การใช้เวลาว่าง ซึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมของบุคคลที่มีเป้าหมายในการปฏิบัติกิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจวัตร

6. ทฤษฎี Flow

Mihaly Csikszentmihalyi (อ้างถึงใน Russell 1996 : 93-97) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมที่มีความไหลลื่น เมื่อบุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เหมาะสมที่สุดก็จะเกิดความพอใจของการใช้เวลาว่าง ดังนั้นกิจกรรมการใช้เวลาว่างควรมีระดับที่มีความเหมาะสมของความท้าทาย หากมีความท้าทายมากเกินไปผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็จะเกิดความวิตกกังวล หากกิจกรรมมีความท้าทายน้อยจนเกินไป ผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็จะรู้สึกเบื่อหน่าย แนวทางการจัดกิจกรรมให้มีระดับที่เหมาะสม จะต้องสำรวจทักษะต่างๆ ของผู้เข้าร่วม ว่ามีทักษะนั้นๆ อยู่ในระดับใด และจัดกิจกรรมให้เหมาะสม โดยสำหรับผู้ที่มีความทักษะสูง ควรจัดให้กิจกรรมมีความท้าทายสูง เป็นต้น ซึ่งการสำรวจนี้อาจจะดูจากอายุ เพศ หรือระดับการศึกษาก็ได้

7. ทฤษฎี Self-As-Entertainment

Mannell (อ้างถึงใน Russell 1996 : 97-98) ในทฤษฎีนี้ได้พูดถึงปัญหาเกี่ยวกับความเบื่อหน่ายในการใช้เวลาว่างซึ่งมีปัจจัย 2 อย่าง คือ การใช้ความสามารถของพวกเขาในกิจกรรมการใช้เวลาว่าง และ ความเพลิดเพลินที่ได้รับระหว่างการใช้เวลาว่าง ซึ่งการจัดกิจกรรมนั้นหนทางการ

จะต้องจัดให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เข้าร่วม และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถให้บุคคลทุกเพศ ทุกวัย เข้าร่วมได้อย่างอิสระเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคลจึงจะไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และได้รับความเพลิดเพลินระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมการใช้เวลาว่างของพวกเขา

8. ทฤษฎี Theory of Anti-Structure

ทฤษฎีนี้ (Victor Turner 1969) กล่าวถึงบุคคลพยายามใช้เวลาว่างเพื่อต่อต้านสิ่งที่ทำเป็นกิจวัตรประจำวัน ดังนั้นกิจกรรมที่จะให้บริการแก่บุคคลจะต้องมีความแตกต่างกันของกิจกรรมซึ่งต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งอาจจะจัดในหน่วยงาน เช่น การจัดสวัสดิการให้แก่พนักงานในบริษัท ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจให้แก่พนักงานในเวลาพัก เช่น การออกกำลังกาย จัดห้องสำหรับอ่านหนังสือ ฟังเพลง เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถทำให้บุคคลหลีกเลี่ยงจากกิจวัตรประจำวันของพวกเขาได้

Neulinger (1976 อ้างถึงใน สายวสันต์ 2548: 9-10) เป็นนักจิตวิทยา ได้พัฒนาทฤษฎีการใช้เวลาว่าง ซึ่งถือเรื่องอิสรภาพเป็นตัวหลักในการกำหนดคุณลักษณะของแต่ละคน โดยแบ่งทฤษฎีออกเป็น 6 ชนิด ได้แก่

1. เวลาว่างอย่างแท้จริง (Pure Leisure) คือกิจกรรมที่ถูกเลือกเป็นกิจกรรมที่มาจากความพอใจภายใน เช่น กิจกรรมที่น่าตื่นเต้น กิจกรรมที่แสดงความคิดสร้างสรรค์
2. การทำงานในเวลาว่าง (Leisure - Work) คือการใช้เวลาว่างที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ในหน้าที่ เช่น ชอบทำเฟอร์นิเจอร์ หรือมานั่ง เพื่อเป็นของตกแต่งบ้าน อาจทำให้คุณมีแนวทางในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น
3. งานในเวลาว่าง (Leisure – Job) คือการเข้าไปมีส่วนร่วมในหนึ่งกิจกรรมโดยปราศจากการบังคับ เช่น การเข้าบ่อนกาสิโน
4. การทำงานอย่างแท้จริง (Pure Work) คือไม่สามารถใช้เวลาว่างได้เนื่องจากข้อจำกัดภายใน เช่น การทำกรบ้านที่ได้รับมอบหมายจนไม่มีเวลา

5. งานที่ต้องทำ (Work Job) คือกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัดแต่มีรางวัลเป็นนามธรรม และรูปธรรม เช่นนักนันทนาการที่มีหน้าที่ในการให้บริการ แต่ได้เงินเดือนต่ำ

6. งานที่แท้จริง (Pure Job) คือแบบตรงกันข้ามกับการใช้เวลาว่างในข้อที่หนึ่ง

ลักษณะการใช้เวลาว่าง

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เวลาว่าง

Torkildsen (อ้างถึงใน สุวิมล 2541: 126) ได้เสนอปัจจัยใหญ่ๆ ที่มีต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างดังนี้

1. ด้านบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับชั้นของวงจรชีวิต เพศ สถานภาพการสมรส คนที่มีอายุมากที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น เป้าหมายของชีวิต หน้าที่ของแต่ละบุคคล การมีไหวพริบ การรับรู้การใช้เวลาว่าง ทักษะคิดและแรงจูงใจ ความสนใจและอาชีพ ทักษะและความสามารถทางด้านร่างกาย ทักษะทางสังคม การรู้จักคิดและวัฒนธรรมแหล่งกำเนิด

2. ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม ได้แก่ อาชีพ รายได้ เงินที่สามารถใช้จ่ายได้ สินค้าและความมั่งคั่งของวัสดุสิ่งของ ธรรมเนียมในรถและการเคลื่อนที่ เวลาที่มี หน้าที่ความรับผิดชอบกลุ่มเพื่อน การติดต่อและกฎทางสังคม ปัจจัยการใช้เวลาว่างของมวลชน การศึกษา ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

3. ด้านโอกาส ได้แก่ ทรัพยากรที่หามาได้ คุณภาพและชนิดของสิ่งอำนวยความสะดวก ความรู้ตัว การรับรู้จากโอกาส การบริการทางนันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวกที่สร้างขึ้น ทำเล และการเข้าถึง ตัวเลือกจากกิจกรรม การคมนาคมขนส่ง ราคา การจัดการ: นโยบาย พื้นที่ การสนับสนุนการตลาด แผนการดำเนินงาน ภาวะผู้นำ การเข้าสังคม นโยบายทางการเมือง

สิ่งกระตุ้นที่ทำให้เข้าร่วมการใช้เวลาว่าง

1. ผลประโยชน์เป็นสิ่งกระตุ้น (Utilitarian Incentives)

โดยความหมายของอาสาสมัครเป็นไปไม่ได้ที่จะได้รับค่าจ้างหรือสิ่งของในการเป็นอาสาสมัคร อย่างไรก็ตามแต่ละบุคคลที่เป็นอาสาสมัครสามารถได้รับผลประโยชน์ทางอ้อมในประสบการณ์การเป็นอาสาสมัคร ยกตัวอย่างเช่นนักเรียนที่เรียนการบริหารจัดการการกีฬาอาจจะอาสาสมัครช่วยองค์กรในการจัดรายการโอลิมปิกสำหรับบุคคลพิเศษและในระหว่างจัดเตรียมนักเรียนอาจจะได้รับประสบการณ์และความเข้าใจในปรัชญาและอุดมการณ์หรืออุดมคติของรายการนี้ ผลประโยชน์นี้อาจจะเป็นแรงจูงใจสำหรับหลายๆคนที่จะเป็นอาสาสมัคร ตามความเชื่อของ Vaillancourt และ Payette (1986 อ้างถึงใน Chelladurais and Packianathan 2006) การกระตุ้นแบบหวังผลประโยชน์สามารถอธิบายได้โดยใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ (รูปแบบผลผลิตของครอบครัว) และ รูปแบบพื้นฐานของมนุษย์

รูปแบบผลผลิตของครอบครัวประกอบด้วยการดำเนินชีวิตในบ้าน กิจกรรมการสั่งสอนเด็กในครอบครัว และกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลเด็ก Vaillancourt และ Payette (1986 อ้างถึงใน Chelladurais and Packianathan 2006) อธิบายว่าบุคคลจะเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครเพื่ออบรมสั่งสอนเด็กในครอบครัว ดังนั้นประโยชน์ของการที่เป็นอาสาสมัครคือสามารถอบรมสั่งสอนลูกเขาได้ ผลประโยชน์ที่สามารถเพิ่มเข้าไปได้คือการร่วมมือกันระหว่างครอบครัวในการเป็นอาสาสมัครที่จะจัดเตรียมบริการที่จำเป็นแบ่งหน้าที่กัน เด็กจะเป็นผู้ที่ต้องการให้ผู้ปกครองมาดูแลทำกิจกรรมแข่งกีฬาเพื่อที่จะเป็นผู้ฝึกสอนให้ทีมหรือเป็นผู้ตัดสินในการแข่งหรือเพื่อที่จะบริการในด้านอื่นๆ

พื้นฐานของมนุษย์คือความรู้และทักษะที่เป็นตัวกำหนดค่าจ้างหรือเงินเดือน บุคคลต้องการที่จะเพิ่มสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงินให้กับตนเองโดยการปรับปรุงพื้นฐานโดยผ่านการศึกษาและการทำงานงานอาสาสมัครสามารถที่จะเพิ่มพื้นฐานเหล่านี้ได้โดยบุคคลสามารถเรียนรู้ทักษะและความรู้ใหม่โดยผ่านการทำงานเป็นอาสาสมัครดังนั้นถ้าไปทำงานที่ได้เงินเดือน โอกาสของพวกเขาก็จะได้รับการต้อนรับจากบริษัทหรือองค์กรมากกว่าคนที่ทำงานเพื่อเงินเดือนอย่างเดียว

2. ความรู้สึกเป็นสิ่งกระตุ้น (Affective Incentives)

เป็นการทำหน้าที่ระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันคือในการเป็นผู้นำและผู้ตาม มิตรภาพ ชื่อเสียงและผลลัพธ์อื่นๆที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นสิ่งกระตุ้นทางความรู้สึกมีบทบาทอย่างมากใน 3 รูปแบบ

1. ความภูมิใจในการกระทำ นั่นคือการที่ทำอะไรแล้วทำได้ดี ประสบความสำเร็จจะเกิดความภาคภูมิใจในการกระทำ
2. การชอบเข้าสังคม นั่นคือการที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและอ้างอิงถึงความต้องการทางสังคมของมนุษย์
3. เกี่ยวกับความนึกคิดเป็นระบบเกี่ยวกับความเชื่อในค่านิยมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับรูปแบบของสัญลักษณ์ที่มีพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือคำสอน ทฤษฎีที่เป็นสัญลักษณ์โดยมาตรฐานหรือกิจกรรมทางศาสนา

จิตพิสัยเป็นอารมณ์ หรือ ความรู้สึกของแต่ละบุคคล ที่ได้แสดงออกมา ทั้งด้านการกระทำ การแสดงความคิดเห็น และอื่น ๆ โดยมีธรรมชาติที่แสดงถึงคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2539, หน้า 9 - 11) ดังนี้

1. เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ หรือความรู้สึก ซึ่งมีอยู่ในทุก ๆ คน และ อาจเปลี่ยนแปลงได้ ตามเงื่อนไข และ สถานการณ์แวดล้อม บุคคลอาจแสดงออกให้เห็นได้ ทั้งในรูปแบบของธรรมชาติ หรือ ในรูปแบบของ การแสดง ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม ในช่วงเวลา ของการแสดงออก และ เจตนา ที่แสดงออกมาอย่างจริงใจเท่านั้น
2. เป็นคุณลักษณะที่มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล บุคคลอาจมีความรู้สึกเหมือนกัน แต่มีพฤติกรรมแสดงออก แตกต่างกัน หรือในบางครั้งอาจแสดงพฤติกรรมเหมือนกัน แต่ความรู้สึก อาจแตกต่างกันได้ ในขณะเดียวกัน ก็ไม่อาจตัดสินใจได้ว่า พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ใน สถานการณ์หนึ่งว่าถูกหรือผิด เหมือน การตัดสินด้าน ความรู้ความคิด นอกจากจะตัดสินโดยใช้ เกณฑ์มาตรฐานของกลุ่มสังคม ที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ เพื่อหาข้อสรุปออกมาว่า พฤติกรรมที่

บุคคลแสดงออก ในสถานการณ์นั้นเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ หรือไม่เท่านั้น และเมื่อสังคม เปลี่ยนไปหรือ ต่างสังคม กับ เกณฑ์ปกติ หรือมาตรฐานย่อมเปลี่ยนไป ผลการตัดสินใจเป็นที่พึงปรารถนา หรือไม่ก็อาจเปลี่ยนไป ได้เช่นกัน

3. เป็นคุณลักษณะที่มีทิศทางของ การแสดงออก ได้สองทาง คือ ตรงข้ามกัน เช่น ขยัน – ขี้เกียจ ซื่อสัตย์ - คดโกง รัก -เกลียด หรือ อาจจะเรียกกันง่าย ๆ ว่าทิศทางบวกหรือลบ โดยทั่วไปแล้ว ทิศทางบวก จะเป็นที่ พึงปรารถนา มากกว่า ทิศทางลบ ทิศทางบวกดังกล่าว ได้แก่ รัก ชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ แต่บางครั้งทิศทางลบ ก็อาจจะใช้ได้ ในสิ่งที่ไม่ พึงปรารถนาของสังคม เช่น เกลียด อบายมุข ไม่ชอบความสกปรก รังเกียจยาเสพติด เป็นต้น

4. เป็นคุณลักษณะที่มีระดับ ปริมาณ ความเข้มที่อาจเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างกันได้ เช่น รัก จะมีรักมาก รักน้อย ขยัน ก็จะขยันมาก ขยันน้อย ดังนั้นแม้บุคคล 2 คนจะมีความรู้สึกหรือ อารมณ์ขณะใดขณะหนึ่งหรือลักษณะประจำตัวเช่นเดียวกันก็อาจแตกต่างกันในความเข้มของ ความรู้สึกได้ เช่น ความรู้สึกของแดงและดำที่มีต่อโรงเรียนของเขาอาจจะมีระดับหรือความเข้ม ต่างกัน

5. เป็นคุณลักษณะที่มีเป้าหมาย กล่าวคือ บุคคลจะเกิดความรู้สึก หรืออารมณ์ขึ้นมาลอย ๆ ไม่ได้ จะต้องเกิดอารมณ์ หรือความรู้สึก ต่อเป้าหมาย ซึ่งอาจจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของเหตุการณ์ กระบวนการ หลักการ วิชา หรือสถานะใด ๆ ก็ได้ เช่น ขยันทำงานบ้าน ขยันเรียน ขี้เกียจอ่าน หนังสือ เป็นต้น และเมื่อเปลี่ยนเป้าหมายแล้ว ความรู้สึก หรืออารมณ์ อาจ เปลี่ยนแปลงได้ทั้ง ทิศทาง และความเข้ม เช่น นายแดงมีความรู้สึกชอบนายดำมาก แต่เมื่อเปลี่ยนเป้า เป็นนายเขียว ความรู้สึกของนายแดง ต่อนายเขียว อาจจะเปลี่ยนจากชอบมากเป็นชอบน้อย หรือไม่ชอบเลยก็ได้

สรุปได้ว่า จิตพิสัย เกี่ยวข้องกับ อารมณ์ หรือ ความรู้สึก ที่มีอยู่ในทุก ๆ คน แต่ละคน จะมี แบบแผนเฉพาะตัว ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต้องมีทิศทาง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านบวก หรือ ที่พึงปรารถนา และด้านลบ หรือไม่พึงปรารถนา มีความเข้ม กล่าวคือ มีระดับของความรู้สึก ต่อสิ่งนั้น เช่น ชอบมาก - ชอบน้อย เป็นต้น

3. กฎเกณฑ์เป็นสิ่งกระตุ้น (Normative Incentives)

องค์กรอาสาสมัครบางองค์กรมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้คนอื่นๆ โดยการเพิ่มความสุข สุขภาพ และสวัสดิภาพของเขา ดังนั้นบุคคลจะแลกเปลี่ยนจุดประสงค์และเข้าร่วมในองค์กร โดยแท้จริงแล้วจะเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของคนอื่นซึ่งกฎเกณฑ์ ทำให้เกิดความพอใจที่ได้รับมาจากการทำสิ่งดีๆ ให้กับสังคมดังนั้นการทำสิ่งดีๆ เป็นแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจ

ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) หมายถึงการรับรู้ว่าคุณค่าหรือกลุ่มอ้างอิงที่สำคัญต่อเขานั้น คาดหวังหรือต้องการให้เขากระทำพฤติกรรมนั้นๆ อย่างไร บุคคลหรือกลุ่มอ้างอิงที่สำคัญนี้ได้แก่ สามี ภรรยา ครอบครัวเพื่อนฝูง ครู-อาจารย์ แพทย์ พยาบาล ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น บุคคลหรือกลุ่มอ้างอิงที่สำคัญแต่ละเรื่องนั้น จะขึ้นอยู่กับกลุ่มประชากรและพฤติกรรมที่ศึกษา

ความเชื่อตามกลุ่มอ้างอิง (Normative Belief: n) นี้จะถูกนำไปคำนวณรวมกับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply with the Referent: m) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงนี้จะเป็นตัวกำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm)

Subjective Norm หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับความกดดันทางสังคมที่มีต่อการดึงดูดความสนใจของบุคคล ให้กระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นๆ กลุ่มอ้างอิงจะมีอิทธิพลต่อการกระทำพฤติกรรมมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความสำคัญต่อบุคคลนั้นๆ เช่น พฤติกรรมการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ผู้บังคับบัญชาอาจมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้มากกว่าสามีหรือภรรยา เป็นต้น การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงนี้สันนิษฐานว่าเกิดจากผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงที่เขาให้ความสำคัญกับความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเข้มของความเชื่อตามกลุ่มอ้างอิง (Normative Belief: n) และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply with the Referent: m) ซึ่งสามารถเขียนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

ความหมายแรงจูงใจ

การจูงใจ (Motivation) ว่าหมายถึง กระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้น และถูกกำหนดจากสิ่งเร้า (Stimulus) ต่างๆ ทำให้เกิดแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่สิ่งเร้าชักจูง (Sdorow 1990: 234 และ Morris 1988: 414 อ้างถึงใน วิภาพร 2546: 258) ซึ่งแสดงในรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงความหมายของการจูงใจ

ที่มา : Morris (1988: 414 อ้างถึงใน วิภาพร 2546: 258)

จากความหมายของแรงจูงใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้น หรือถูกเร้าให้แสดงการกระทำออกมา เรียกว่า พฤติกรรมที่ถูกจูงใจจะมีแรงจูงใจอยู่เบื้องหลังและแรงจูงใจทำหน้าที่ที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. แรงจูงใจที่เป็นพลังจะกระตุ้น (Arouse) ให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ซึ่งพลังนี้สามารถแปรเปลี่ยนได้ เช่น จากอาการเดินช้า เปลี่ยนเป็นเดินเร็ว
2. แรงจูงใจทำหน้าที่กำหนดทิศทางและเป้าหมาย (Direct) พฤติกรรมที่ถูกจูงใจนั้นต้องมุ่งสู่ทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น คนที่กำลังหิวจะเดินไปซื้ออาหาร ไม่ใช่เดินไปดูหนัง
3. แรงจูงใจกระตุ้นให้ดำรงไว้ (Maintain) ซึ่งพฤติกรรมเป็นเพื่อการรักษาระดับของพฤติกรรมให้ดำรงอยู่ เช่น นักศึกษาจะต้องรักษาระดับความขยันไว้จนกว่าจะสอบเข้าศึกษาต่อได้

สุวรี (2549:128) แรงจูงใจ หมายถึง เจือ้นใจของอินทรีย์ที่มีผลต่อความพร้อมที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมหรือทำให้พฤติกรรมดำเนินต่อไป

Sternberg (1995: 556 อ้างถึงใน ถวิล, 2545: 210) ได้กล่าวว่าแรงจูงใจคือความอยาก หรือความต้องการจำเป็น ซึ่งเกิดจากเรากระทำ 2 สิ่งได้แก่

1. ความอยาก (want) หมายถึงความต้องการอยากได้ในสิ่งต่างๆ โดยจิตสำนึกที่มีต่อวัตถุ สิ่งของ และบางทีก็อยากได้ทั้งๆที่ไม่ได้ขาดแคลน
2. ความต้องการจำเป็น (need) หมายถึงความต้องการที่จำเป็นของร่างกาย เป็นสถานะที่เป็นเครื่องหมายแห่งความขาดแคลนหรือจำเป็นในบางสิ่งบางอย่างหรือต้องการที่จะกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งความต้องการดังกล่าวอาจแบ่งได้ 2 อย่างคือ

2.1 ความต้องการทางกาย เป็นความต้องการที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มีรากฐานมาจากสรีระ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การขับถ่าย การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ ความต้องการเหล่านี้ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองบางอย่างจะทำให้ถึงแก่ความตายได้ เช่น การขาดอาหารและการขาดน้ำ

2.2 ความต้องการทางสังคม หรือเรียกรวมกันไปว่าเป็นด้านทางใจและสังคม เป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นประสบการณ์ที่บุคคลเกี่ยวข้องกับคนอื่นในสังคม เช่น ต้องการความรัก ต้องการความอบอุ่น ต้องการความปลอดภัย ต้องการอิสรภาพ ต้องการได้รับการยกย่อง เป็นต้น

Robbin *et al.* 's (2000: 549 อ้างถึงใน Lashley *et al.* 's 2003: 93) แรงจูงใจคือความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามความสามารถอย่างมากเพื่อที่จะไปถึงเป้าหมายและตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล ในสถานการณ์ที่บุคคลมีความต้องการบางสิ่งอย่างเร่งด่วนหรืออย่างมากมาบุคคลนั้นจะมีแรงจูงใจอย่างมากและมุ่งความสนใจหรือพฤติกรรมไปที่สิ่งนั้นทันทีเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการ

Woolfolf (1993: 336 อ้างถึงใน ประสาท 2538: 300) แรงจูงใจหมายถึง พลังทางจิตซึ่งเป็นภาวะภายในที่กระตุ้น (Arouses) กำหนดทิศทาง (Directs) และคงสภาพ (Maintain) พฤติกรรมเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมาย

สุชา (2540:101) ให้ความหมายการจูงใจโดยทั่วๆ ไป หมายถึง

1. สภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อบรรลุสู่จุดหมายปลายทาง (Goal) ที่ตั้งใจ
2. พฤติกรรมที่สนองความต้องการของมนุษย์ และเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดหมายปลายทาง
3. พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นโดยแรงขับ (Drive) ของแต่ละบุคคล มีแนวโน้มไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และร่างกายอาจจะสมประสงค์ในความปรารถนาอันเกิดจากแรงขับนั้นๆ ได้

พงษ์พันธ์ (2542: 138) ได้ให้ความหมายการจูงใจว่าเป็นกระบวนการที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้มีพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง ถ้ามีแรงจูงใจมาก พฤติกรรมก็จะมีมาก ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์จึงเกิดจากแรงจูงใจเป็นสำคัญ

P.T. Young (อ้างถึงในพงษ์พันธ์ 2542: 138) ให้ความหมายการจูงใจว่าเป็นกระบวนการกระตุ้นให้เกิดการกระทำสนับสนุนความก้าวหน้าของกิจกรรมที่กระทำ และกำหนดแบบแผนของกิจกรรมที่กระทำ

N.R.F. Maire (อ้างถึงในพงษ์พันธ์ 2542: 138) กล่าวว่าไว้ว่าการจูงใจว่าเป็นกระบวนการ ซึ่งการแสดงออกของพฤติกรรมได้รับอิทธิพลจากจุดมุ่งหมายที่พฤติกรรมนั้นมุ่งไปสู่

วัฏจักรแห่งการจูงใจ

ภาพที่ 2 แสดงวัฏจักรแห่งการจูงใจ

ที่มา : ดัดแปลงจาก Huffman (1991: 384 อ้างถึงใน วิภาพร 2546: 258)

จากรูปจะเห็นว่า สิ่งเร้าหรือตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ขึ้นมาได้นั้น ต้องเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความต้องการ และเกิดความสนใจ อาจเป็นสิ่งเร้าภายนอกหรือสิ่งเร้าภายในที่มากระตุ้นความต้องการให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีทิศทางและเกิดต่อเนื่องกันไปเป็นวัฏจักรไม่อยู่นิ่ง

สุชา (2540: 102-103) การจำแนกแรงจูงใจหรือแรงขับออกเป็น 2 ลักษณะ

1. แรงขับปฐมภูมิ (Primary Drive) เป็นแรงขับที่เกิดมาพร้อมกับการเกิดของคน ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ มีต้นกำเนิดมาจากความต้องการของร่างกาย หรือสภาวะภายในร่างกาย บางครั้ง

เราจึงเรียก แรงขับทางด้านสรีระ (Physiological Drive) ความต้องการทางร่างกายที่นักจิตวิทยาได้ตกลงยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแรงขับชนิดนี้ ได้แก่

1.1 ความหิว (Hunger) ร่างกายของเราประกอบด้วยเซลล์ต่างๆ จำนวนมากมาย ทุกเซลล์เป็นสิ่งมีชีวิต ซึ่งต้องการอาหารเพื่อการเจริญเติบโต

1.2 ความกระหาย (Thirst) เมื่อร่างกายสูญเสียน้ำไปในลักษณะต่างๆ เช่น เหงื่อ ปัสสาวะ น้ำลาย เป็นต้น ทำให้คนรู้สึกคอและปากแห้ง เกิดความกระหายน้ำเพื่อที่จะได้นำไปช่วยให้ร่างกายมีปริมาณน้ำคงอยู่ในสภาวะสมดุล

1.3 ความต้องการทางเพศ (Sex) Freud นักจิตวิทยา กลุ่มจิตวิเคราะห์ถือเอาความกระตุ้นทางเพศนี้เป็นรากฐานอันสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์

1.4 ความอบอุ่นและหนาว (Warmth and cold) ร่างกายคนเราต้องการอุณหภูมิที่พอเหมาะแก่ร่างกาย ไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป เมื่อเกิดมีความร้อนจัดหรือหนาวจัดจนเกินไป จะทำให้เกิดแรงจูงใจแสวงหาสิ่งที่มาทำให้ร่างกายเกิดความอบอุ่นตามต้องการ สภาพการปรับตัวภายในร่างกายเพื่อการดำรงชีวิตอยู่

1.5 ความต้องการหลีกเลี่ยงจากความเจ็บปวด (Pain) เพื่อให้ร่างกายดำรงชีวิตอยู่โดยความปลอดภัย

1.6 ความต้องการพักผ่อน นอนหลับ (Sleep) คนต้องการการพักผ่อนเท่าๆ กับต้องการอาหาร ความง่วง ความเหนื่อย เป็นกำลังขับเคลื่อนอย่างหนึ่งซึ่งจูงใจให้คนทำพฤติกรรมบางอย่างที่นำไปสู่การนอนพักผ่อน และนอนหลับ

1.7 ความต้องการอากาศออกซิเจน (O_2) คนต้องการอากาศ O_2 สำหรับหายใจ คนที่จมน้ำหรือกำลังอยู่ในที่ที่ลึกลับกว่าไฟจะตะเกียกตะกายเพื่อหา O_2 ช่วยในการหายใจ ถ้าคนขาด O_2 ภายใน 2-3 นาที จะทำให้เสียชีวิตทันที

1.8 ความต้องการการขับถ่าย (Elimination) การขับถ่ายเอาของโสโครกออกจากร่างกายเป็นสิ่งจำเป็น มิฉะนั้นจะเกิดเป็นพิษภายในร่างกาย และทำให้คนไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

2. แรงขับทุติยภูมิ (Secondary Drive) เป็นแรงขับที่สลับซับซ้อน โดยทั่วไปเกิดจากการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ อาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นแรงจูงใจทางสังคม (Social Motives) หรือ Psychological Drive ซึ่งเป็นแรงขับที่เกิดจากความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะแรงจูงใจ

อัล คอลสตาร์ด และมิลเลอร์ (อ้างถึงใน วิภาพร 2546: 262-269) ได้แบ่งแรงขับหรือแรงจูงใจออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motivative)

เป็นแรงจูงใจที่ไม่เกิดจากการเรียนรู้แต่เกิดจากความต้องการทางชีวภาพ หรือ ร่างกาย และมีบทบาทมากในการผลักดันพฤติกรรมเพื่อความต้องการอยู่ในสภาวะสมดุล(Homeostasis) แรงจูงใจปฐมภูมิได้แก่ ความหิว ความกระหาย การนอนหลับ ความต้องการทางเพศ เป็นต้น

1.1 ความหิว (Hunger)

ความหิวเป็นแรงขับ (Drive) ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการอยู่รอดของมนุษย์และอยู่ภายใต้ความควบคุมของหลักการรักษาความสมดุลของร่างกาย ความหิวเกี่ยวข้องกับกลไกของร่างกายที่สลับซับซ้อน อันได้แก่ การทำงานของต่อมไร้ท่อสมองส่วนไฮโปทาลามัส อัตราการเผาผลาญอาหาร ระดับน้ำตาลและอินซูลิน สภาพแวดล้อมของอุณหภูมิ ลักษณะอากาศ ภาวะความตึงเครียดของจิตใจ ความน่ารับประทานของอาหาร สภาพแวดล้อมในขณะนั้นและการเรียนรู้สังคม

1.2 ความกระหาย (Thirst)

ความกระหายน้ำจัดว่าเป็นแรงขับทางกายที่มีความสำคัญต่อการอยู่รอดของมนุษย์ที่รุนแรงกว่าความหิว มนุษย์จะทนความหิวได้หลายวัน แต่จะทนความกระหายได้ไม่นาน เพราะถ้า

ขาดน้ำจะทำให้การทำหน้าที่ต่างๆของร่างกายลดลง เช่น การเคลื่อนไหวร่างกายลำบาก หายใจไม่สะดวก ปากคอและลิ้นแห้ง มีอาการทรมานทรมาย

1.3 การนอนหลับ

การพักผ่อนนอนหลับเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งที่เป็นความต้องการทางสรีรวิทยาของมนุษย์ ซึ่งมีศูนย์กลางของสมองเป็นตัวควบคุมการนอน การนอนหลับมีความสำคัญในการขจัดความเมื่อยล้าและทำให้ร่างกายเกิดความสมดุล

1.4 ความต้องการทางเพศ

ความต้องการทางเพศจะเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์และสัตว์มีวุฒิภาวะทางเพศแล้ว สำหรับมนุษย์ คือ เมื่ออย่างเข้าสู่วัยแรกรุ่นและจะลดแรงผลักดันทางเพศลงเมื่ออายุมากขึ้น ส่วนสัตว์จะมีความต้องการทางเพศเป็นฤดูกาลแต่ต่างกันไปในแต่ละเผ่าพันธุ์ มาสเตอร์และจอห์นสัน อธิบายว่าพฤติกรรมทางเพศมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยทางชีววิทยา (เทสโทสเตอโรน และ เอสโตรเจน) และประสบการณ์และการเรียนรู้ (Masters, Johnson and Kolodny, 1982 อ้างถึงใน วิทยาพร 2546: 269)

2. แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motivative)

แรงจูงใจทางกายภาพมีผลต่อการจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ดังกล่าวแล้วนั้น ยังพบว่าความต้องการทางจิตหรือทางสังคม เช่น ความต้องการความรัก ความอบอุ่น ความต้องการอำนาจ ความต้องการการยอมรับ ความต้องการทรัพย์สินเงินทอง ความต้องการเหล่านี้ จูงใจบุคคลให้มีพฤติกรรมต่างๆ นานา การตอบสนองความต้องการเหล่านี้แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละสังคม แต่ความต้องการทางจิตอยู่กลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นความต้องการร่วมของบุคคลทุกคนต้องมี เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความต้องการเป็นพวกพ้อง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน คือ เฮนรี แมอร์เรย์ และคณะ (1938 อ้างถึงใน วิทยาพร 2546: 270) ได้รวบรวมความต้องการทางจิตของมนุษย์ไว้เป็นบัญชีความต้องการ ออกเป็น 6 กลุ่มใหญ่ คือ

2.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive)

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้ คือ แรงจูงใจที่จะทำอะไรขึ้นมาให้ได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนเองวางไว้ แต่แต่ละคนจะมีระดับแรงจูงใจแตกต่างกันออกไป แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสำคัญ คือ เป็นแรงผลักดันภายในที่มีผลทำให้บุคคลและสังคมประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับความสำเร็จด้านการเรียน ด้านการทำงาน และกับลักษณะมุ่งอนาคต แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นผลของการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดาในวัยเด็ก ซึ่งแม็คเคลเลนด (1958 อ้างถึงใน วิภาพร 2546: 272) เชื่อว่าแต่ละคนจะมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่า บุคคลนั้นเคยมีประสบการณ์ต่อความสำเร็จมาก่อนในอดีตมากน้อยเพียงใด

2.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliation Motive)

แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ หมายความว่า ความต้องการที่จะสร้างและคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นที่ตนเกี่ยวข้องด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงมีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามสัญชาตญาณการรักษาตัวรอด การอยู่ร่วมกับผู้อื่นทำให้มนุษย์สามารถช่วยเหลือกันและกัน พึ่งพาอาศัยกัน และสืบทอดเผ่าพันธุ์ เป็นต้น แรงจูงใจใฝ่สัมพันธมีความสำคัญต่อบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเรียน และด้านการประกอบอาชีพ สามารถพัฒนาแรงจูงใจนี้โดยจัดกิจกรรมให้สมาชิกมีโอกาสทำงานร่วมกัน สามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หรือจัดอบรมมารยาทและพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการเข้าสังคม

2.3 แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive)

แรงจูงใจใฝ่อำนาจ คือ แนวโน้มที่บุคคลพยายามสร้างอิทธิพลอยู่เหนือผู้อื่น จุดมุ่งหมาย คือ ต้องการควบคุมพฤติกรรมผู้อื่นและทำให้ผู้อื่นรับรองตนในฐานะผู้มีอำนาจ แรงจูงใจนี้เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมแสวงหาตำแหน่งและการยึดครองตำแหน่งของบุคคลได้ แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่อำนาจให้แสดงออกในทางสร้างสรรค์ พบว่า เกิดจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่บุคคลได้รับตอนเด็ก

2.4 ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของสังคม (Need for Social Approval)

ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของสังคม หมายถึง แรงจูงใจที่ต้องการให้สังคมเห็นชอบกับสิ่งที่เราทำ แรงจูงใจนี้ก่อมาจากกรอบมโนวัยเด็ก

2.5 ความต้องการความมั่นคง (Need for Security)

ความต้องการความมั่นคง คือ ความรู้สึกที่ว่าตนสามารถดำรงสิ่งที่ตนมีไว้ได้ สามารถมั่นใจได้ว่าตนสามารถจะมีหรือจะเป็นไปได้ในอนาคตดีเท่ากับอดีต และในทางตรงกันข้าม บุคคลที่ขาดความมั่นคง ก็คือ กลัวสิ่งที่มีในปัจจุบันจะไม่ยั่งยืน จะต้องสูญเสีย และไม่อาจจะตอบสนองความต้องการอื่นๆ ของตนได้

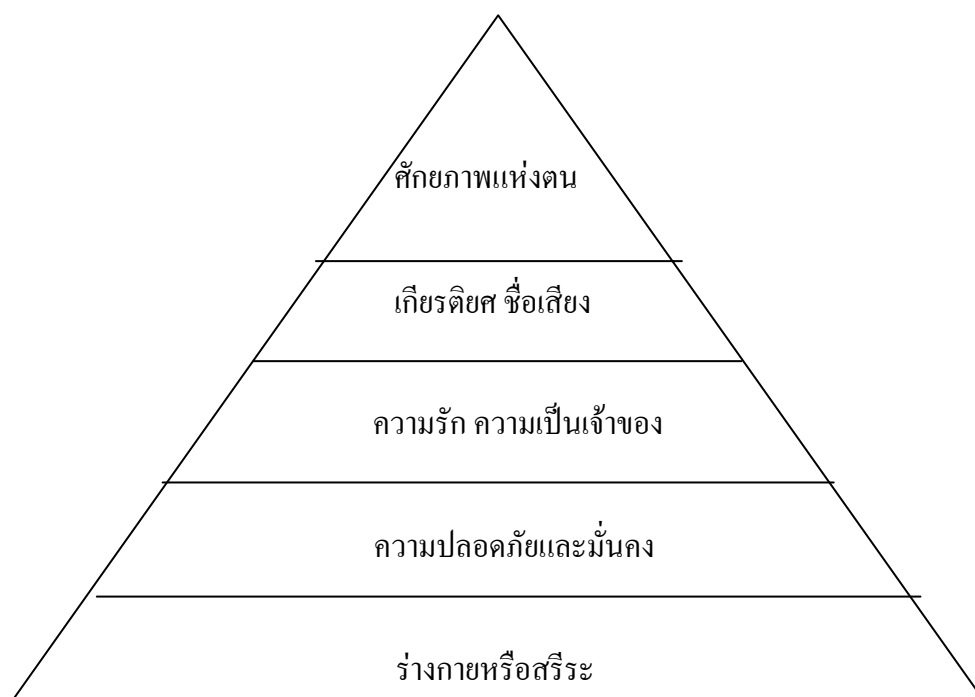
2.6 ความก้าวร้าว (Aggressive)

ตามแนวความคิดของฟรอยด์ กล่าวว่า ความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เมื่อสะสมไว้มากๆ เข้า ก็จะพยายามหาทางออกในรูปแบบต่างๆ เช่น ทำที่ที่ไม่เป็นมิตรกับผู้อื่น การกดขี่ข่มเหงผู้อื่น การก่ออาชญากรรมแบบต่างๆ หรืออาจออกมาในรูปแบบของการทำร้ายผู้อื่นและตนเอง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

1. ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้น

Abraham Maslow ผู้นำคนหนึ่งของกลุ่มมานุษยนิยม ได้เสนอความต้องการที่เป็นลำดับขั้นที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ (ordering motivational needs) เรียกกันว่า ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) ทฤษฎีนี้เสนอความต้องการตั้งแต่ขั้นต่ำไปจนถึงขั้นสูงสุด ดังรูปที่ 8.2 จะเห็นว่าความต้องการแบ่งออกเป็น 5 ขั้น ความต้องการด้านร่างกายเป็นขั้นต่ำสุด และความต้องการความสำเร็จในตนเป็นขั้นสูงสุด เรียงกันเป็นลำดับความต้องการ (hierarchy of needs) ซึ่งมาสโลว์ถือว่าเป็นแนวคิดที่เป็นเป้าหมายหลัก (Worthman and Loftus, 1992 : 412 อ้างถึงในถวิล 2545: 220-222)

ภาพที่ 3 ความต้องการตามลำดับขั้นของMaslow

ที่มา : Feldman (1994: 302 อ้างถึงในถวิล 2545: 221)

ความต้องการพื้นฐานจะอยู่ด้านล่าง และความต้องการระดับที่สูงขึ้นจะอยู่สูงขึ้นไป ความต้องการเป็นลำดับแสดงให้เห็นพฤติกรรมของคนเราที่จะสนองความต้องการเรียงตามลำดับเช่นกัน กล่าวคือ บุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองขั้นแรกเสียก่อน จึงจะเกิดแรงจูงใจไปสูงขึ้นที่สูงถัดขึ้นไป เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองขั้นที่สองแล้วจึงจะนำไปสู่ความต้องการขั้นที่สามที่สูงขึ้นถัดไป เป็นดังนี้จนถึงความต้องการขั้นสูงสุด

ความต้องการที่เป็นพื้นฐานแรกเริ่ม เป็นความต้องการทางสรีรวิทยาซึ่งก่อให้เกิดแรงขับพื้นฐานต่างๆ เช่น ความต้องการน้ำ อากาศ การพักผ่อน อาหาร ความต้องการทางเพศ เป็นต้น ใน การที่จะเคลื่อนไปสู่ลำดับขั้นต่อไป บุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นนี้ก่อน ความต้องการขั้นต่อไป คือ ความต้องการด้านความปลอดภัยและมั่นคงทางด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อทำ หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความต้องการด้านสรีรวิทยารวมกับความต้องการด้านความปลอดภัย เรามักรวมเรียกว่า ความต้องการระดับต่ำ

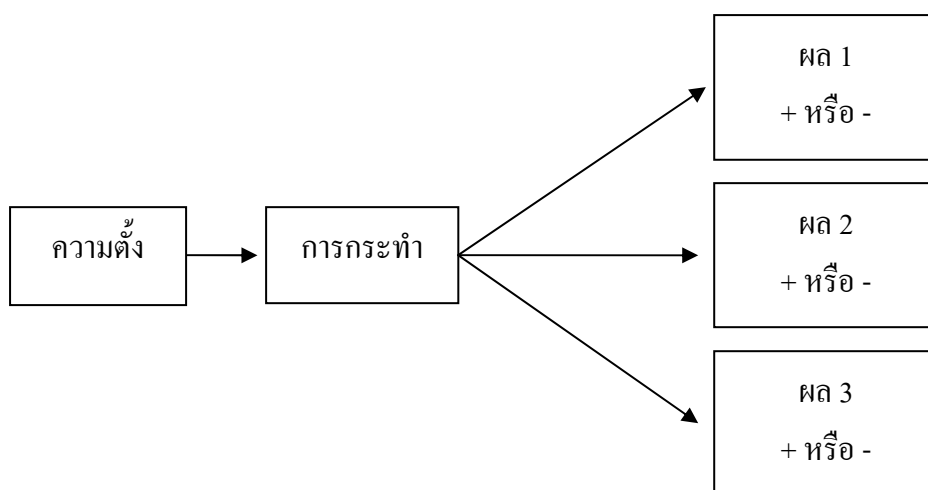
เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราก็จะมีแรงจูงใจไปสู่ความต้องการขั้นสูงขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วย ความต้องการด้านความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการเกียรติยศ (Esteem) และความต้องการที่จะใช้ศักยภาพแห่งตน (Self actualization)

ความต้องการด้านความรักและความเป็นเจ้าของ รวมทั้งความต้องการที่จะให้และได้รับความรักจากคนอื่น รวมทั้งความต้องการที่จะเป็นสมาชิกที่ได้มีส่วนร่วมในกลุ่มและสังคม หลังจากความต้องการขั้นนี้ได้รับการตอบสนอง ก็จะเกิดแรงจูงใจไปสู่ความต้องการเกียรติยศ (Esteem) ในความคิดของมาสโลว์ ความต้องการเกียรติยศเป็นความสัมพันธ์กับความต้องการที่จะพัฒนาความรู้สึกในคุณค่าของตัวเอง โดยการรู้ว่าคนอื่นๆ ก็ตระหนักในความสามารถและคุณค่าของตน

หลังจากความต้องการทั้ง 4 ขั้น ได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะมีแรงจูงใจมุ่งไปสู่ขั้นสูงสุด คือ ความต้องการเข้าถึงศักยภาพแห่งตน ในการอธิบายครั้งแรกมาสโลว์ได้ยกตัวอย่างบุคคลที่มีชื่อเสียง 2-3 คน ได้แก่ ประธานาธิบดีรูสเวลต์ (Roosevelt) ประธานาธิบดีลินคอล์น (Lincoln) และไอน์สไตน์ (Estein) ที่เข้าถึงขั้นสูงสุด ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะมีบุคคลจำนวนน้อยมากที่มีความต้องการเข้าสู่ขั้นสูงสุด (Feldman 1994: 302 อ้างถึงในถวิล 2545: 222) อย่างไรก็ตามการเข้าสู่ขั้นสูงสุดของบุคคล มิใช่มีแต่บุคคลที่มีชื่อเสียงเท่านั้นที่จะเข้าสู่ขั้นสูงสุดได้ บุคคลธรรมดา เช่น พ่อแม่ที่มีทักษะการอบรมบุตรอย่างดีเลิศ ทำให้ลูกๆ และครอบครัวประสบความสำเร็จ ละครุอาจารย์ที่ตั้งใจพร่ำสอนนักเรียนให้เกิดการพัฒนาสูงสุดในชีวิตปีแล้วปีเล่า บุคคลเหล่านี้จัดได้ว่ามีความต้องการขั้นสูงสุดสิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าเขาเหล่านั้นมีความรู้สึกสบายใจกับวิถีชีวิตของตนเอง และพอใจที่จะได้ใช้สติปัญญาความสามารถอย่างสมบูรณ์สูงสุด อาจกล่าวได้ว่าผู้ถึงขั้นความต้องการสูงสุดจะลดความต่อสู้อ ความทะยานอยากต่างๆ ลง มีความพอใจกับสถานะปัจจุบันที่ได้กระทำการอยู่

2. ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory of Motivation)

Mullins (1996 อ้างถึงใน Lashley et al.'s 2003: 98) การจูงใจเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแก่บุคคลในการใช้ความพยายาม ผลักดันให้เกิดการกระทำเพื่อนำไปสู่ผลลับ ผล + หรือ – ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจซึ่งมีผลต่อความตั้งใจและการกระทำ

ภาพที่ 4 Expectancy Theory of Motivation

ที่มา : McShane and Travaglione(2003: 157 อ้างถึงใน Lashley et al.'s 2003: 98)

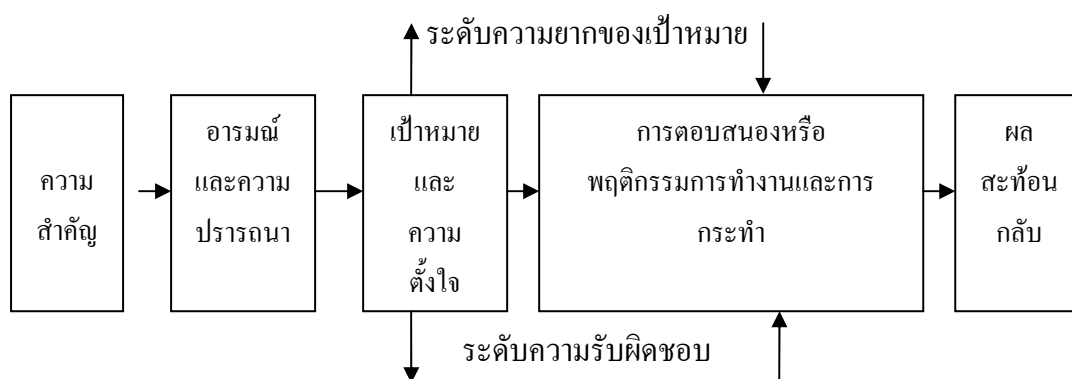
3. ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinct Theory)

ถวิล (2545: 213) ได้กล่าวไว้ว่าในตอนต้นศตวรรษที่ 20 นักจิตวิทยาส่วนใหญ่ที่ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องแรงจูงใจในลักษณะของสัญชาตญาณ เป็นวิธีหนึ่งที่จะอธิบายว่าทำไมอินทรีย์จึงกระทำในวิถีทางที่เขากระทำจึงทำให้เกิดป็นทฤษฎีสัญชาตญาณ คำว่า สัญชาตญาณ คือ แบบแผนของพฤติกรรมซึ่งมีมาพร้อมกับการเกิด ซึ่งถูกกำหนดโดยกระบวนการทางชีววิทยา ตามทฤษฎีนี้ถือได้ว่าคนและสัตว์เกิดมาพร้อมกับการได้รับการตั้งพฤติกรรมที่จำเป็นไว้ล่วงหน้า (preprogrammed) เพื่อการต่อสู้ให้มีชีวิตอยู่รอด สัญชาตญาณเหล่านี้จะสร้างพลังกระตุ้นให้พฤติกรรมของอินทรีย์ไปสู่ทิศทางที่เหมาะสม ตัวอย่างของสัญชาตญาณ เช่น เรื่องพฤติกรรมทางเพศ อาจอธิบายได้ว่าเป็นสัญชาตญาณแห่งการสืบพันธุ์

4. ทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting Theory)

Locke (1968 อ้างถึงใน Lashley et al.'s 2003: 100) เป้าหมายเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายทำให้เกิดอารมณ์และความปรารถนา คนมักจะบรรลุเป้าหมายเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของอารมณ์และความปรารถนา ความพยายามจะขึ้นอยู่กับความยากของ

เป้าหมายและระดับของการอุทิศตัวเอง คนมักจะกระทำการได้ผลดีเมื่อไรที่ เป้าหมายมีระดับความยากสูง

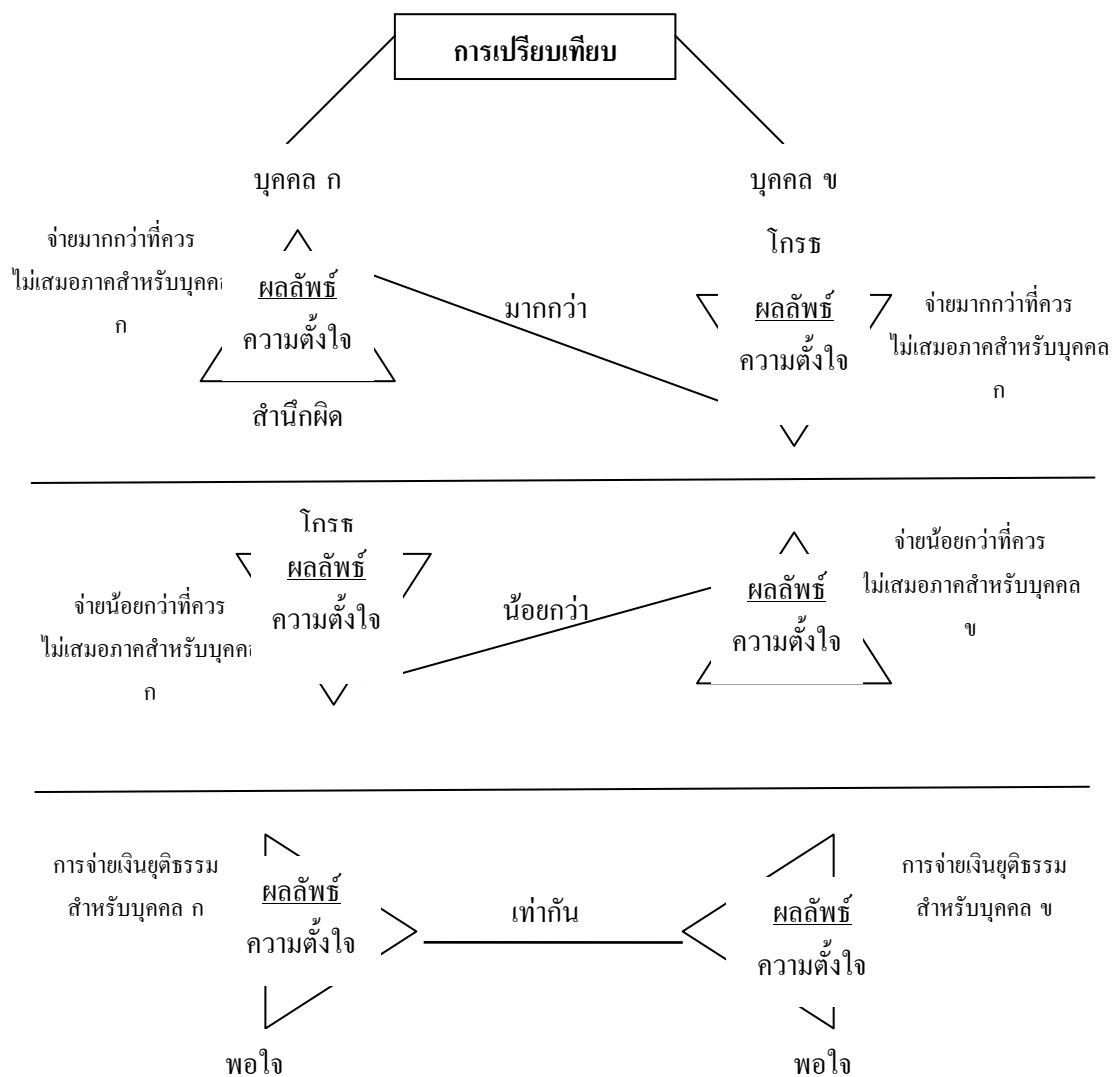

ภาพที่ 5 ทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย

ที่มา : Mullins (1996: 511อ้างถึงใน Lashley et al.'s 2003: 101)

5. ทฤษฎีความเท่าเทียมกัน (Equity Theory)

Adams's (1965 อ้างถึงใน Lashley et al.'s 2003: 99) กล่าวว่า การเปรียบเทียบความยุติธรรมในการทำงานระหว่างสิ่งที่ทำให้กับองค์กรกับผลตอบแทนที่ได้รับจากองค์กรการที่จะรู้ว่าได้รับความยุติธรรมหรือไม่ก็โดยเปรียบเทียบกับเพื่อนร่วมงานที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยการเปรียบเทียบนั้นมีพื้นฐานอยู่บนการรับรู้ของแต่ละคน

ภาพที่ 6 ทฤษฎีความเท่าเทียมกัน

ທຳ : Paulus, Paul B., Seta, Catherine E., Baron, Robert (1996: 88)

6. ทฤษฎีลักษณะพิเศษของงาน (Job Characteristic Theory)

Hackman and Lawler (1971 อ้างถึงใน Lashley et al.'s 2003: 100) การรวมเอาลักษณะต่างๆที่สามารถสร้างภาพให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจมีความพึงพอใจและทำงานดีขึ้น โดยเชื่อว่าบุคคลจะทำงานอย่างหนัก เมื่อได้รับรางวัลตอบแทนจากงานที่ทำและเมื่อรู้ว่าเป็นที่พึงพอใจ

องค์ประกอบของ “Job Characteristic Motivation” มี 3 อย่างด้วยกัน

1. สถานะภาพทางจิตวิทยา

2. ลักษณะของงานสามารถสร้างสถานะภาพทางจิตวิทยาเช่น

2.1 ความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย (Skill Variety) เป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สามารถจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง และจะทำให้การทำงานนั้น ๆ มีคุณค่าและประสบผลสำเร็จ

2.2 ลักษณะของงาน (Task Identity) ต้องมีความเป็นเอกภาพและมีระดับความยากง่าย ซึ่งจะส่งผลให้งานนั้นเสร็จสมบูรณ์ อาจจะทำคนเดียวหรือร่วมมือกันทำก็ได้

2.3 ความสำคัญของงาน (Task Significance) มีอิทธิพลต่อผู้ปฏิบัติงานหรือผู้บริโภค

2.4 ความมีอิสระภาพ (Autonomy) การให้อิสระแก่พนักงานในการกำหนดรายการหรือตารางการทำงาน และการจัดการนั้น ๆ

2.5 การป้อนกลับ (Feedback) เป็นการให้พนักงานได้รับทราบเกี่ยวกับประสิทธิภาพและคุณภาพในการทำงานของตัวเอง

3. พฤติกรรมของบุคคลสามารถกำหนดการตอบสนองต่องานที่ทำหาย

7. ทฤษฎีลดแรงขับ (Drive-reduction Theories of Motivation)

ทฤษฎีลดแรงขับ เกิดขึ้นด้วยหลักการมากมาย ทฤษฎีเสนอขึ้นครั้งแรกโดย Robert Woodworth แต่มารู้จักกันอย่างดีเมื่อเสนอโดย Clark Hull (Robert Woodworth, 1918 ; Clark Hull, 1943 อ้างถึงในถวิล 2545: 214) Hull มีความเชื่อว่าบุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความต้องการที่เป็นพื้นฐานทางสรีระ เช่น ความต้องการอาหาร ต้องการน้ำ ต้องการที่พักผ่อน เป็นต้น เมื่อใดก็ตามถ้าคนเราอยู่ในภาวะขาดแคลนความต้องการพื้นฐานทางด้านชีววิทยา เช่น น้ำ ก็จะเกิดแรงขับเพื่อได้รับความต้องการน้ำ (ในกรณีนี้จึงเกิดแรงขับที่เรียกว่าความกระหาย) เกิดขึ้น ขอยกยความดังนี้ คือ การที่คนเรามีความต้องการน้ำ ก็จะเกิดแรงขับที่เรียกว่า ความกระหาย แล้วมีพฤติกรรมมุ่งไปสู่ความแสวงหาน้ำมาดื่ม เพื่อทำให้เกิดแรงขับลดลง สภาวะดังกล่าวเรียกว่า เกิดแรงจูงใจ

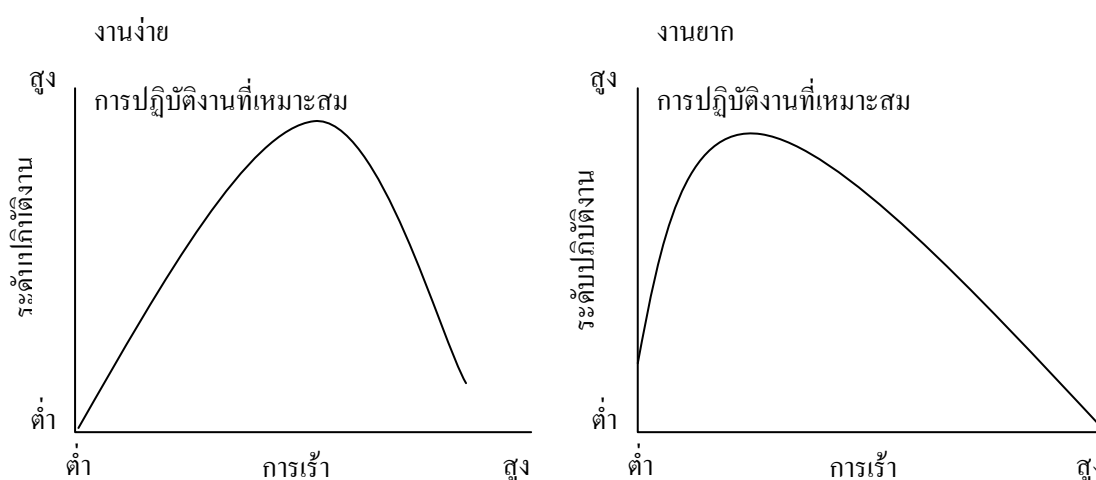
แรงขับ (drive) ก็คือ ความเครียด หรือการกระตุ้นการเร่งเร้าที่เพิ่มพลังผลักดันพฤติกรรมที่จะแสวงหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการ (need) แรงขับที่เป็นพื้นฐาน เช่น ความหิว ความกระหาย แรงขับทางเพศ สัมพันธ์กับความต้องการทางชีววิทยาที่เกี่ยวข้องกับร่างกายโดยรวม เราจึงเรียกแรงขับชนิดนี้ว่า แรงขับปฐมภูมิ (primary drive) แรงขับปฐมภูมิมีความแตกต่างกับแรงขับทุติยภูมิ (secondary drive) ตรงที่ว่า แรงขับทุติยภูมิไม่ได้เกิดจากความต้องการที่จำเป็นทางชีววิทยา แต่เกิดจากความต้องการที่จำเป็น โดยอาศัยประสบการณ์ที่มีมาก่อนและการเรียนรู้ เช่น บางคนอาจจะมีความต้องการทางด้านความสำเร็จทางวิชาการ บางคนมีความต้องการทางด้านความสำเร็จทางอาชีพ เราสามารถกล่าวได้ว่า ความต้องการความสำเร็จ ก็คือ แรงขับทุติยภูมิที่จูงใจพฤติกรรมของเขา

การแก้ปัญหาแรงขับปฐมภูมิโดยการลดความต้องการที่จำเป็น เช่นตัวอย่างก็คือ คนจะหิวหลังจากไม่ได้ทานอาหารมานาน 2-3 ชั่วโมง เขาอาจต้องไปเปิดตู้เย็นเพื่อหยิบผลไม้มากินกินเพื่อลดความหิวลงไป เมื่อเขารู้ว่ากำหนดการกินอาหารมื้อต่อไปยังอยู่อีกนาน หรือเมื่ออากาศหนาว เขาจะหยิบเสื้อผ้านามาใส่เพื่อให้ร่างกายอบอุ่น การลดความหิวโดยการกินอาหารก็ดี การลดความหนาวโดยการทำให้ร่างกายอบอุ่นก็ดี ถือได้ว่าเป็นการรักษาความสมดุลทางชีววิทยาของร่างกายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแรงขับปฐมภูมิ เราเรียกว่า ‘homeostasis’ เพราะฉะนั้น homeostasis ก็คือ การดำรงสภาพความสมดุลของกระบวนการทางชีววิทยาที่อยู่ภายในร่างกาย ถวิล (2545: 214-215)

8. ทฤษฎีเร้าใจ (Arousal Theory)

ถวิล (2545: 215-217) ตามทฤษฎีเร้าใจ นี้อธิบายว่า เราแต่ละคนพยายามที่จะรักษาระดับของการกระตุ้นและการตื่นเต้น ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีลดแรงขับ ที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า เมื่อร่างกายเรามีระดับการกระตุ้นและการตื่นเต้นที่สูงเกินไป เราพยายามที่จะลดการกระตุ้นหรือความตื่นเต้นลงมา แต่ทฤษฎีเร้าใจอธิบายว่า ถ้าระดับของการกระตุ้นและการตื่นเต้นต่ำเกินไป เราจะพยายามที่จะเพิ่มระดับโดยแสวงหาการกระตุ้นเพิ่มเติม

ทฤษฎีเร้าใจได้รับการอธิบายโดยนักจิตวิทยา 2 คน ในปี ค.ศ. 1908 ในสร้างกฎขึ้นมา เรียกกันตามชื่อของผู้ตั้งว่า กฎของ Yerkes – Dodson ซึ่งในระยะหลังๆก็มีการประชุมอยู่หลายครั้ง กฎนี้อธิบายว่าระดับของการเร้าใจที่เหมาะสมจะทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่เหมาะสม จากผลการวิจัยของเฮบบ์ (Hebb, 1955 อ้างถึงในถวิล 2545: 216) ได้พบว่าการปฏิบัติงานในงานที่ง่ายจะได้ผลดีเมื่อได้รับการกระตุ้นหรือการตื่นเต้นในระดับที่สูงกว่าการปฏิบัติงานที่ยากและซับซ้อน ดังรูป

ภาพที่ 7 กราฟแสดงการปฏิบัติงานเมื่อได้รับการกระตุ้น ตามทฤษฎีเร้าใจ

ที่มา : Feldman (1994: 297 อ้างถึงในถวิล 2545: 216)

ทุกคนเคยผ่านประสบการณ์เรื่องการสอบมาแล้ว ถ้าหากว่าในการสอบคราวใด ถ้าตื่นเต้นน้อยเกินไป เช่น ง่วงนอน ก็จะทำคะแนนได้ไม่ดี (ผลของการปฏิบัติงานไม่ดี) และถ้าตื่นเต้นมาก

เกินไป ก็จะทำคะแนนได้ไม่ดีเช่นเดียวกัน (ผลของการปฏิบัติงานไม่ดี) นั่นก็คือ จะต้องรักษาระดับความตื่นตัวให้พอเหมาะพอดี ซึ่งความพอเหมาะพอดีของแต่ละคนจะไม่เท่ากัน นักจิตวิทยาจึงพยายามที่จะสร้างเครื่องมือวัดว่าแต่ละคนต้องการแสวงหาความตื่นตัวในงานอยู่ในระดับใด ระดับของความตื่นตัวเร้าใจมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการผลักดันพฤติกรรมไปสู่จุดหมาย

9. ทฤษฎีเครื่องล่อ (Incentive Theory)

ทฤษฎีเครื่องล่อ หรือเรียกว่า สิ่งจูงใจ (ถวิล 2545: 217-218) เป็นเหมือนตัวกำหนดพฤติกรรม เครื่องล่อใดเป็นที่ต้องการพฤติกรรมก็จะพุ่งเข้าหา แต่ถ้าเครื่องล่อใดเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการพฤติกรรมก็จะหนีออก (ปฐม นิคมานนท์ 2521 : 37 อ้างถึงในถวิล 2545: 217-218) ดังนั้นตามทฤษฎีเครื่องล่อ (incentive theory) จะเห็นได้ว่า ต้นเหตุของแรงจูงใจมาจากสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวบุคคล ขอให้พิจารณาตัวอย่าง สมมติว่า เมื่อเรารับประทานอาหารอิ่มแล้ว ของหวานถูกยกมาตั้งไว้แทน เราอาจมีความรู้สึกรับประทานของหวานเล็กน้อย หรืออาจรู้สึกไม่ยอมรับประทานของหวานนั้นเลยก็ได้ นั่นแสดงว่าร่างกายมีแรงขับเล็กน้อยหรือมีไม่เพียงพอที่จะทำให้รับประทานอาหารเพื่อลดแรงขับได้ เหตุผลดังกล่าวเป็นไปตามทฤษฎีลดแรงขับ ถ้าหากว่าเรายังอยากรับประทานของหวานนั้นอีก พฤติกรรมเช่นนั้นก็จะถูกจูงใจด้วยสิ่งเร้าภายนอก ก็คือตัวของหวานนั่นเอง อาจกล่าวได้ว่าการกระทำหรือพฤติกรรมใดก็ตามเพื่อหวังจะได้รางวัล(หรือสิ่งที่พอใจ) รางวัลในเรื่องของการจูงใจถือว่าเป็นเครื่องล่อ

ทฤษฎีเครื่องล่อ พยายามที่จะอธิบายว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นไม่อาจจะอธิบายได้ว่าถูกจูงใจโดยแรงขับภายใน (internal drive) หรือเกิดจากความต้องการที่จะรักษาระดับที่เหมาะสมตามทฤษฎีเร้าใจเสมอไป แทนที่จะเน้นปัจจัยภายใน ทฤษฎีนี้จะอธิบายถึงแรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอก (external stimuli) เรียกว่า เครื่องล่อมากำหนดแนวทางและผลักดันพฤติกรรม กล่าวได้ว่าทฤษฎีนี้จะให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติสิ่งเร้าภายนอก นำมาใช้อธิบายแรงจูงใจบุคคลได้

10. ทฤษฎีกระบวนการต่อสู้ (Opponent-process Theory)

ถวิล (2545: 218-219) กล่าวถึงทฤษฎีกระบวนการต่อสู้ เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ช่วยขยายความเข้าใจในเรื่องที่ว่า การจูงใจอย่างไร ทฤษฎีนี้ได้คำอธิบายว่า ปฏิกริยาของความรู้สึกของ

คนเราไม่ว่าจะออกมาทางความรู้สึกพอใจมีความสุข (pleasant) ก็ดี หรือความไม่พอใจความทุกข์ทรมาน เจ็บปวด (unpleasant) ก็ดีจะเกิดผลในทางตรงข้ามอย่างอัตโนมัติเสมอ (Solomon and Corbit, 1974 อ้างถึงในถวิล 2545: 218-219) เพื่อความเข้าใจขอขยายคำว่า เมื่อปฏิกิริยาเริ่มต้นเป็นปฏิกิริยาที่เกิดในทางที่พอใจ อาจเรียกชื่อว่า กระบวนการ A ก็จะเกิดกระบวนการคู่ต่อสู้ ในทางตรงข้าม อาจเรียกชื่อว่า กระบวนการ B ซึ่งกระบวนการนี้จะมีปฏิกิริยาเกิดขึ้น ในทางตรงข้ามกับกระบวนการ A คือ ความรู้สึกไปในทางไม่พอใจเกิดขึ้น ทฤษฎีนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า กระบวนการคู่ต่อสู้จะเข้มแข็งขึ้นเมื่อมีการใช้และจะอ่อนกำลังลงเมื่อไม่ได้ใช้ ทฤษฎีกระบวนการคู่ต่อสู้เหมาะที่จะอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับการติดยาเสพติดและปฏิกิริยาทางร่างกายและทางอารมณ์ของบุคคลที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากความเสี่ยงอันตราย เช่น การกระโดดร่มชูชีพ เป็นต้น

โดยสรุปทฤษฎีกระบวนการคู่ต่อสู้ช่วยให้เข้าใจว่า เพราะเหตุใดบุคคลจึงมีแรงจูงใจเข้มแข็งเพื่อแสดงพฤติกรรมที่มองผิวเผินแล้วมีประโยชน์เพียงเล็กน้อย แต่สิ่งที่เป็นกระบวนการคู่ต่อสู้ต่างหาก ที่ยังคงรักษาการจูงใจที่จะผลักดันให้เกิดพฤติกรรมเช่นนั้น

11. ทฤษฎีการรู้คิด (Cognitive Theory)

ทฤษฎีการรู้คิด ที่เป็นผลให้เกิดแรงจูงใจ มุ่งประเด็นไปสู่บทบาทของการคิด ความคาดหวัง และความเข้าใจต่อโลก ตามทฤษฎีความคาดหวัง – คุณค่า (expectancy – value theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีย่อยทฤษฎีหนึ่งของทฤษฎีการจูงใจการรู้คิด (ถวิล 2545: 220)

ทฤษฎีความคาดหวัง – คุณค่า กล่าวว่าปัจจัยในการกำหนดพฤติกรรม (พฤติกรรมที่ถูกจูงใจ) มีอยู่ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรก ได้แก่ ความคาดหวัง (expectation) ความคาดหวังว่าพฤติกรรมนั้นจะเป็นสาเหตุไปถึงเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ และปัจจัยที่ 2 ก็คือ ความเข้าใจของบุคคลที่ว่าเป้าหมายที่เราต้องการให้ไปถึงมีคุณค่าเพียงใด เช่น นักเรียนจะมีแรงจูงใจที่มุ่งมั่นศึกษาเพื่อสอบจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ เขามีความคาดหวังว่า เมื่อเขาตั้งใจศึกษาเล่าเรียนแล้ว เขาจะได้คะแนนสูงอย่างไร และเขาคิดคะแนนที่เขาจะได้รับจะมีคุณค่าเพียงใด ถ้าความคาดหวังและคุณค่าอยู่ในระดับสูง นักเรียนก็จะมีแรงจูงใจที่จะศึกษาอย่างขยันขันแข็ง ถ้าปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งต่ำ การจูงใจของเขาที่จะมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนจะต่ำกว่า

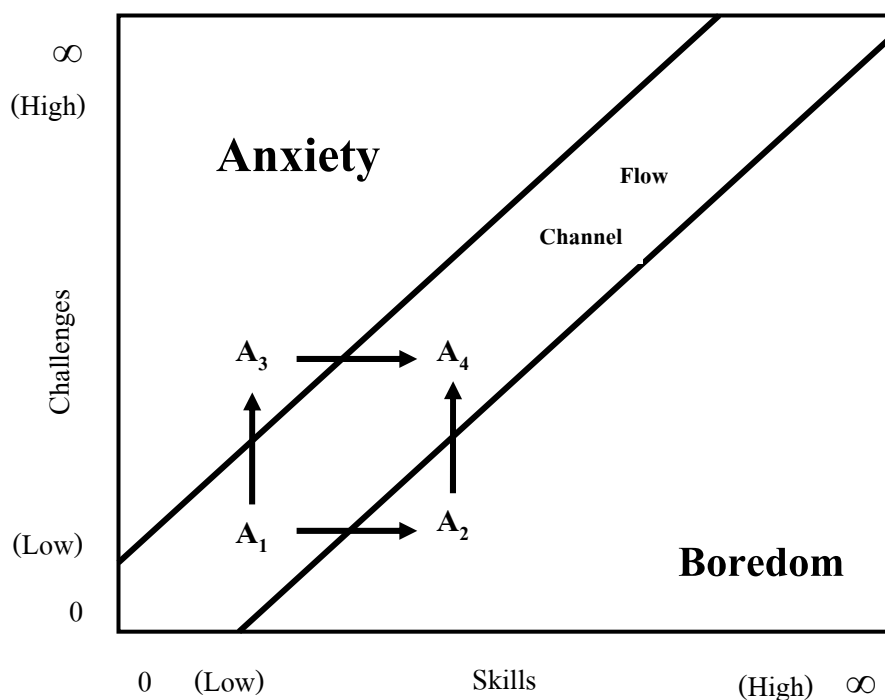
ทฤษฎีการจูงใจการรู้คิด ก่อให้เกิดความชัดเจนที่สำคัญระหว่างการจูงใจภายใน (intrinsic motivation) และการจูงใจภายนอก (extrinsic motivation) การจูงใจภายในเป็นสาเหตุให้บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อความสุขและความพอใจด้วยตัวของเขาเอง ไม่ใช่ตัวรางวัลภายนอก จะดึงบุคคลไปสู่กิจกรรมนั้น ในทางตรงกันข้าม การจูงใจภายนอกจะเป็นสาเหตุให้บุคคลทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อรางวัล

มีรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการจูงใจทั้งสองชนิด (Lepper, 1983 ; Deci and Ryan, 1985 อ้างถึงในถวิล 2545: 220) พบว่า บุคคลจะใช้ความพยายามมากกว่า และผลิตผลงานที่มีคุณภาพสูงกว่า เมื่อจูงใจบุคคลด้วยแรงจูงใจภายในดีกว่าจูงใจด้วยแรงจูงใจภายนอก ยิ่งกว่านั้น นักจิตวิทยายังให้ข้อเสนอแนะว่า การให้รางวัลสำหรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนานั้น อาจเป็นสาเหตุให้แรงจูงใจภายในต่ำลง และแรงจูงใจภายนอกเพิ่มสูงขึ้น

ทฤษฎีแรงจูงใจในการใช้เวลาว่าง

1. Csikzentmihalyi's Theory of Flow

Csikzentmihalyi (1988) ได้สำรวจกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งนับได้ว่าเป็นกิจกรรมที่มีความเพลิดเพลินและแรงจูงใจสูงซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะมีความสร้างสรรค์เชิงศิลปะซึ่งจะทำให้เกิดความพึงพอใจสูงเช่น แต่งเพลง การสอน การผ่าตัดรวมถึงการใช้เวลาว่างเช่น ปีนภูเขา เล่นหมากรุก และเดินรำ Csikzentmihalyi ได้สรุปเอาไว้ว่าส่วนประกอบของความรู้สึกพึงพอใจสำหรับกิจกรรม “autotelic” คือ สามารถซึมซับได้อย่างลึกซึ้งหรือที่เค้าเรียกอีกอย่างว่า “flow” (Csikzentmihalyi 1988). แต่ละบุคคลจะมี “flow” ที่เหมาะสมที่สุดต่อเมื่อกิจกรรมนั้นท้าทายซึ่งมีความสมดุลกับทักษะของแต่ละบุคคลและจะเกิดความลื่นไหลของกิจกรรมไปอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงทฤษฎี Flow

ที่มา : Csikszentmihalyi (1991: 74)

แผนภาพแสดงถึงทฤษฎี Flow โดยจะมีแกน X และ แกน Y แสดงถึงทักษะของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างและความท้าทายของกิจกรรมการใช้เวลาว่าง เมื่อผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมการใช้เวลาว่างนั้นปฏิบัติกิจกรรมในช่วงแรก ดังเช่น A_1 ความท้าทายของกิจกรรมยังคงมีน้อยและทักษะของผู้เข้าร่วมนั้นยังคงมีน้อยเช่นกันทำให้ผู้เข้าร่วมนั้นเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินเพราะทักษะของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างและความท้าทายของกิจกรรมการใช้เวลาว่างนั้นเหมาะสมกันยังคงอยู่ในช่วงทฤษฎี Flow และเมื่อกิจกรรมนั้นยังคงมีความท้าทายเหมือนเดิมแต่ผู้เข้าร่วมมีทักษะสูงขึ้น ดังเช่น A_2 จะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างนั้นทำกิจกรรมด้วยความเบื่อหน่าย เพราะคิดว่ากิจกรรมนั้นง่ายต่อการปฏิบัติ กลับกันเมื่อกิจกรรมนั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างยังมีทักษะเท่าเดิมแต่กิจกรรมนั้นมีความท้าทายมากขึ้น ดังเช่น A_3 จะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างนั้นเกิดความวิตกกังวล เกิดความกลัว และไม่อยากจะเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง แต่ถ้าความท้าทายของกิจกรรมที่เข้าร่วมมีความท้าทายมากและผู้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างก็มีทักษะในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างที่มากเหมือนกันดังเช่น A_4

ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างทำกิจกรรมได้อย่างเพลิดเพลิน สนุกสนาน ต่อเนื่องเพราะทักษะของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างและความท้าทายของกิจกรรมการใช้เวลาว่างนั้นเหมาะสมกันยังคงอยู่ในช่วงทฤษฎี Flow ทำให้กิจกรรมเกิดความลื่นไหลอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

คนที่ได้ทำงานในสิ่งที่ตนรักจะทำให้เกิดพลังหรือสภาวะหนึ่งขึ้นมา ที่เรียกว่า Flow เป็นสภาวะที่เราจะมีสมาธิลึกลับและรู้สึกดื่มด่ำในสิ่งที่เรากำลังทำเพื่อตัวงานนั่นเอง (ไม่ใช่เพื่อผลตอบแทนหรือสิ่งนอกกายอื่น) และผลของงานก็จะสร้างแรงจูงใจให้เราใส่ใจและทำงานนั้นให้ดี ยิ่งขึ้นไปอีก การวิจัยทางประสาทวิทยาพบว่าสมองของคนที่อยู่ในสภาวะของ Flow นี้จะใช้พลังงานต่ำจึงทำให้เราไม่เหนื่อยง่าย สภาวะนี้ถือว่าเป็นสภาวะที่มีประโยชน์สูงสุด เพราะคนนั้นจะเกิดแรงบันดาลใจ และรู้สึกเป็นสุข อิ่มเอิบ และมีอิสรภาพ จนสามารถตัดเรื่องทางโลกอื่นๆ เช่น เวลา อาหาร อัดตา ออกจากความคิดได้ การเคลื่อนไหวและการกระทำจะต่อเนื่องเพราะทั้งกายและใจจะรวมเป็นหนึ่ง ทำให้เรามีสมาธิและใช้ทักษะที่มีได้อย่างเต็มที่ การจะเข้าถึงสภาวะ Flow ในการทำงานได้นั้น ความท้าทายของงานจะต้องสมดุลกับทักษะของคนๆ นั้น ถ้าง่ายเกินไปหรือยากเกินไปจะไม่สามารถเข้าสู่สภาวะของ Flow ได้ ดังนั้นการจะนำที่สุดของพลังรักออกมาสร้างผลงานยอดเยี่ยมได้ จึงจำเป็นต้องเข้าใจตัวตน ความชอบ ความถนัดและทักษะที่มี จะได้พัฒนาทักษะในด้านนั้นให้เพิ่มพูนเกิดเป็นทักษะขั้นสูงเพื่อผลงานที่เยี่ยมยอดได้ คนที่มีพลังรักในงานที่ทำจะสามารถเข้าถึงสภาวะที่ดื่มด่ำกับงานนั้นได้จนกลายเป็นความผ่อนคลาย หรือเข้าสู่ภาวะนิ่งของจิตใจแบบเดียวกับการทำสมาธิ และมีผลผลักดันให้เราสร้างสรรค์ผลงานที่เหนือชั้นขึ้นได้ได้อีก

2. Bandura's Self-Efficacy Theory

Bandura (1977) ได้กล่าวไว้ว่าการมีแรงจูงใจในการประกอบกิจกรรมคือการมีความเชื่อหรือความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถทำกิจกรรมตาม เจื่อนใจหรือสถานการณ์ซึ่งเรียกกันว่า “Self-efficacy” Bandura พิจารณาอย่างถี่ถ้วน “Self-efficacy” จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จซึ่ง Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง การที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลกระทบที่พึงพอใจ ก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่าเขาจะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ถ้าเขาพยายามจริงและไม่ย่อท้อ ลักษณะของการใช้ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเขามีความสามารถที่จะทำได้, การใช้คำพูดชักจูง เป็นการบอกว่าบุคคลนั้นมี ความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้, การกระตุ้นทางอารมณ์ การกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อ

การรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาพที่ถูกรบกวน ในการตัดสินใจถึงความวิตกกังวล และความเครียดของคนเรานั้นบางส่วนจะขึ้นอยู่กับกระบวนการกระตุ้นทางสรีระ Bandura เชื่อว่า “Self-efficacy” สามารถมีผลกระทบต่อแรงจูงใจซึ่งบุคคลส่วนใหญ่จะตั้งเป้าหมายไว้สูงจะทำให้เกิดความผูกมัดและความต่อเนื่องซึ่งถ้าเกิดสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็จะทำให้คนตั้งเป้าหมายที่สูงขึ้นไปอีกซึ่งจะเกิดความผูกมัดและความต่อเนื่องเพิ่มขึ้นไปอีก (Locke & Latham, 1990) Bandura ใช้ทฤษฎีนี้กับคนที่มีความกลัวและการคาดหวังผลสำเร็จทางวิชาการ ยิ่งกว่านั้นทฤษฎีนี้ได้นำไปใช้ในการพัฒนาทักษะในการขับขี่ยานยนต์ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ใช้การเคลื่อนไหว และกีฬาเช่น ดำน้ำ ยิมนาสติก การเล่นเกม (Feltz 1992) ออกกำลังกายเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ยา (McAuley, Shaffer & Rudolph 1995). มีหลักฐานบ่งชี้ว่า “Self-efficacy” สามารถจูงใจให้คนเชื่อว่ามีความเป็นไปได้ในการพัฒนาในการทำให้บรรลุผลสำเร็จ (Roberts, 1992) คล้ายกับการพัฒนาการฝึกฝนประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ เป็นการคาดเดาผลสำเร็จที่ดีกว่า “Self-efficacy” (Feltz & Mugno, 1983).

Bandura เสนอแนวคิดของความคาดหวังความสามารถของตนเอง (Efficacy Expectation) โดยให้ความหมายว่าเป็นความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของตน ในลักษณะที่เฉพาะเจาะจง และความคาดหวังนี้เป็นตัวกำหนดการแสดงออกของพฤติกรรม (Bandura, 1977) แต่ต่อมา Bandura (1986) ได้ใช้คำว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived Self-Efficacy) โดยให้ความจำกัดความเป็นไปว่าการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยที่ Bandura นั้นไม่ได้กล่าวถึงคำว่า ความคาดหวังอีกเลย Bandura มีความเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น มีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคล 2 คน อาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ ถ้าพบว่าคน 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน ในคนคนเดียวก็เช่นกัน ถ้ารับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละสภาพการณ์แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน Bandura เห็นว่าความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ ดังนั้นสิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาวะการณ์นั้น ๆ นั่นเอง นั่นคือถ้าเรามีความเชื่อว่าเรามีความสามารถ เราก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา คนที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะมีความอดทน อุตสาหะ ไม่ท้อถอยง่าย และจะประสบความสำเร็จในที่สุดก็มีคำถามว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น เกี่ยวข้องหรือแตกต่างอย่างไรกับความคาดหวัง ผลที่จะเกิดขึ้น (Outcome Expectation) เพื่อให้เข้าใจและชัดเจน Bandura (1997) ได้เสนอภาพแสดงความแตกต่างระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับ

ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น ดังภาพ บุคคล พฤติกรรม ผลที่เกิดขึ้น ภาพ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น (จาก Bandura, 1977) การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นนั้น เป็นการตัดสินใจว่าผลกรรมใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว อย่างเช่นที่นักกีฬาที่มีความเชื่อว่าเขากระโดดได้สูงถึง 6 ฟุต ความเชื่อดังกล่าวเป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเอง การได้รับการยอมรับจากสังคม การได้รับรางวัล การพึงพอใจในตนเองที่กระโดดได้สูงถึง 6 ฟุต เป็นความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น แต่จะต้องระวังความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่าผลที่เกิดขึ้น ผลที่เกิดขึ้นในที่นี้จะหมายถึงผลกรรมของการกระทำพฤติกรรมเท่านั้น มิได้หมายถึงผลที่แสดงถึงการกระทำพฤติกรรม เพราะว่าผลที่แสดงถึงการกระทำพฤติกรรมนั้นจะพิจารณาว่าพฤติกรรมนั้นสามารถทำได้ตามการตัดสินใจความสามารถของตนเองหรือไม่ นั่นคือจะกระโดดได้สูงถึง 6 ฟุตหรือไม่ ซึ่งการจะกระโดดได้สูงถึง 6 ฟุตหรือไม่นั้น มิใช่เป็นการคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งมุ่งที่ผลกรรมที่จะได้จากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าวการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันมาก โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีผลต่อการตัดสินใจ ที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากภาพความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นดังกล่าวแน่นอน แต่ถ้ามีเพียงด้านใดสูงหรือต่ำ บุคคลนั้นมีแนวโน้มจะไม่แสดงพฤติกรรม ภาพ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น (จาก Bandura, 1978) ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Bandura เสนอว่ามีอยู่ด้วยกัน 4 วิธี คือ

1. ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) ซึ่ง Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของตนเอง บุคคลจะเชื่อว่าเขาสามารถที่จะทำได้ ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น จำเป็นที่จะต้องฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อม ๆ กับการทำให้เขารับรู้ว่า เขามีความสามารถจะกระทำเช่นนั้น จะทำให้เขาใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคคลที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถนั้น จะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายามทำงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

2. โดยการใช้ตัวแบบ (Modeling) การที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลกระทบที่พึงพอใจ ก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่าเขาจะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ถ้าเขาพยายามจริงและไม่ย่อท้อ ลักษณะของการใช้ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่า เขามีความสามารถที่จะทำได้นั้น ได้แก่ การแก้ปัญหาของบุคคลที่มีความกลัวต่อสิ่งต่าง ๆ โดยที่ให้ผู้ดูตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายกับตนเองก็สามารถทำให้ลดความกลัวต่าง ๆ เหล่านั้นได้

3. การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) เป็นการบอกว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ วิธีการดังกล่าวนี้ค่อนข้างง่ายและใช้กันทั่วไปซึ่ง Bandura ได้กล่าวว่า การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนัก ในการที่จะทำให้คนเราสามารถที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งถ้าจะให้ได้ผล ควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จ ซึ่งอาจจะต้องค่อย ๆ สร้างความสามารถให้กับบุคคลอย่างค่อยเป็นค่อยไปและให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งการใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็ย่อมที่จะได้ผลดีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน

4. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาพที่ถูกข่มขู่ ในการตัดสินใจถึงความวิตกกังวล และความเครียดของคนเรานั้นบางส่วนจะขึ้นอยู่กับกระตุ้นทางสรีระ การกระตุ้นที่รุนแรงทำให้การกระทำไม่ค่อยได้ผลดี บุคคลจะคาดหวังความสำเร็จเมื่อเขาไม่ได้อยู่ในสภาพการณ์ที่กระตุ้นด้วยสิ่งที่ไม่พึงพอใจ ความกลัวก็จะกระตุ้นให้เกิดความกลัวมากขึ้น บุคคลก็จะเกิดประสบการณ์ของความล้มเหลว อันจะทำให้การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนต่ำลง

Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Bandura 1963) จึงเรียกการเรียนรู้จากการสังเกตว่า “การเรียนรู้โดยการสังเกต” หรือ “การเลียนแบบ” และเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ บันดูราอธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน Bandura (1969, 1971) จึงเปลี่ยนชื่อทฤษฎีการเรียนรู้ของท่านว่า การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แต่ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น การเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากบันดูราพบจากการทดลองว่า สาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ด้วยการสังเกต คือ ผู้เรียนจะต้องเลือกสังเกตสิ่งที่ต้องการเรียนรู้โดยเฉพาะ และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้เรียนจะต้องมีการเข้ารหัส (Encoding)

ในความทรงจำระยะยาวได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ผู้เรียนต้องสามารถที่จะประเมินได้ว่าตน
 เรียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วย (metacognitive)
 Bandura, 1986 จึงสรุปว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตจึงเป็นกระบวนการทางการรู้คิดหรือพุทธิปัญญา
 (Cognitive Processes) การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (Observational Learning หรือ
 Modeling) Bandura มีความเห็นว่าทั้งสิ่งแวดล้อม และตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน Bandura
 กล่าวว่า คนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเราอยู่เสมอการเรียนรู้เกิดจาก
 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน
 พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการ
 เลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่
 อาจจะเป็นตัวสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์หรืออาจจะเป็นรูปภาพ
 การ์ตูนหนังสือก็ได้ นอกจากนี้ คำบอกเล่าด้วยคำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็เป็นตัว
 แบบได้ การเรียนรู้โดยการสังเกตไม่ใช่การลอกแบบจากสิ่งที่สังเกตโดยผู้เรียนไม่คิด คุณสมบัติของ
 ผู้เรียนมีความสำคัญ เช่น ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่จะรับรู้สิ่งเร้า และสามารถสร้างรหัสหรือ
 กำหนดสัญลักษณ์ของสิ่งที่สังเกตเก็บไว้ในความจำระยะยาว และสามารถเรียกใช้ในขณะที่มีผู้สังเกต
 ต้องการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ Bandura ได้เริ่มทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการ
 สังเกต หรือการเลียนแบบ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา ได้ทำการวิจัยเป็นโครงการระยะยาว และ
 ได้ทำการพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้ทีละอย่าง โดยใช้กลุ่มทดลองและควบคุมอย่างละเอียดย และเป็น
 ขั้นตอน

3. Apter's Reversal Theory

“Psychological homeostasis” ได้นำเอาไปใช้ในการอธิบายแรงจูงใจแต่มีพฤติกรรม
 บางอย่างที่ไม่สามารถอธิบายได้ซึ่งหมายถึง การกระทำที่ผิดปกติ หรือเปล่าประโยชน์ซึ่งไม่ได้
 เกี่ยวกับการอยู่รอดหรือการดำเนินชีวิตเช่น การใช้เวลาว่างเชิงความบันเทิง งานอดิเรก กีฬา เป็นต้น
 Apter ได้แยกแรงจูงใจออกมาเป็นสองกลุ่ม คือ 1. “telic” ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่เอาจริงเอาจังและ
 เป็นกิจกรรมระยะยาว 2. “Paratelic” ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่สามารถทำได้ในทันทีทันใดเมื่อต้องการ
 กิจกรรม 2 รูปแบบนี้มีความพึงพอใจแตกต่างกันที่รูปแบบ “Telic” จะเป็นในเชิงความสามารถในการ
 บรรลุเป้าหมายส่วน “Paratelic” นั้นมาจากกิจกรรมล้วนๆซึ่งมีความสุขตื่นเต้นอยู่ในตัว
 (Apter, 1982)

ทฤษฎีนี้ค้นพบโดย Dr. Ken.Smith และ Dr. Michael Apter ในกลางพ.ศ. 1970 ทฤษฎีนี้ค้นพบจากการทำงานวิจัย ข้อพิเศษของทฤษฎีนี้คือทำให้เราสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมา ทฤษฎีวิเคราะห์ประสบการณ์ชีวิตประจำวัน ทุกคนจะแสดงบุคลิกที่แตกต่างกันซึ่งเกิดจากพื้นฐานที่ทำให้เกิดแรงจูงใจเช่นค่านิยมอาทิความสำเร็จการควบคุมหรือเสรีภาพทฤษฎีนี้เกิดขึ้นจากการทดลองนานถึง 25 ปี ข้อพิเศษเกี่ยวกับทฤษฎีนี้คือสามารถเข้าใจความหมายของพฤติกรรมของแต่ละคนและทำให้เราทราบว่าทำไมคนถึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น Reversal Theory มีสี่คู่ดังนี้ซึ่งเป็นส่วนประกอบของประสบการณ์

1. แรงจูงใจแบบ Means-End: Telic และ Paratelic หมายถึงแรงจูงใจเกิดขึ้นจากความจริงจังและความสำเร็จ เป้าหมายอนาคตหรือความเพลิดเพลินและความสนุกสนาน
 2. แรงจูงใจแบบ Rules: Confirming และ Rebellious หมายถึงคนที่ชอบปฏิบัติตามกฎและและความคาดหวัง หรือปรารถนาที่จะเป็นอิสระและต่อต้านการมีกฎ
 3. แรงจูงใจแบบ Transactions: Mastery และ Sympathy หมายถึงแรงจูงใจที่เกิดจากอำนาจและการควบคุม หรือการเอาใจใส่และความสงสาร
 4. แรงจูงใจแบบ Relationship: Autic และ Alloic หมายถึงแรงจูงใจที่เกิดจากความสนใจส่วนตัวหรือความสนใจของผู้อื่น
- Reversal และ อารมณ์

คนเราสามารถเปลี่ยนแปลงสถานการณ์จากและอารมณ์ได้ จาก Telic สามารถเปลี่ยนเป็น Paratelic ซึ่งเรียกกัน bistability หมายถึงการเปลี่ยนจากดำไปขาวหรือขาวไปดำ การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เหมือนกันทุกคนถึงแม้ว่าจะอยู่ในสถานะเดียวกัน ซึ่งมันขึ้นอยู่กับเวลาและจังหวะของแต่ละคน ทฤษฎีนี้สามารถดึงธรรมชาติของคนออกมา เช่นสุขภาพจิต หรือ การเล่นเกม

4. Social Motivation

แรงจูงใจด้านนี้สลับซับซ้อนมากเป็นความต้องการที่มีผลมาจากด้านชีววิทยาของมนุษย์ ในความต้องการอยู่ร่วมกันกับครอบครัว เพื่อนฝูงในโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน เป็นความต้องการส่วนบุคคลที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมซึ่งในบางวัฒนธรรมหรือบางสังคมจะมีอิทธิพลที่เข้มแข็งและเหนียวแน่นมาก การใช้เวลาวางสมัยนี้ถือว่าเป็นการเข้าสังคม การใช้เวลาจะมีความสนุกก็ต่อเมื่อมีคนอื่นมาร่วมด้วยซึ่งกิจกรรมบางอย่างไม่สามารถทำคนเดียวได้ เพื่อนส่วนใหญ่จะใช้เวลาด้วยกันในการทำกิจกรรมเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และส่วนใหญ่จะจับกลุ่มกันทำประโยชน์ให้กับสังคมซึ่งจะทำให้มิตรภาพแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นและทำให้เวลาว่างที่ใช้ร่วมกันเป็นที่น่าพึงพอใจ (Argyle & Hills) การเข้าร่วมสังคมอาจจะเป็แรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และแต่ละบุคคลหาความสุขจากการใช้เวลาว่างแตกต่างกันไป ถึงแม้ว่าจะทำกิจกรรมเดียวกันก็ตาม (Argyle & Hills, 1998) กิจกรรมที่ทำคนเดียวอาจจะมืองค์ประกอบของการเข้าสังคมเช่นการดูทีวีผู้ชมจะจินตนาการว่าตัวเองรู้จักกับคนในรายการและรู้จักกันเสียเป็นการมีเพื่อนแบบสมมุติขึ้นมาเอง (Livingstone, 1988).

นงลักษณ์ ไหว้พรหม (2552) กล่าวถึงแรงจูงใจทางสังคมอาจแบ่งได้ 6 ประเภทคือ

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ แรงจูงใจที่จะทำอะไรขึ้นมาให้ได้ หรือได้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนทำ หลีกเลี่ยงความล้มเหลว ในบางวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เจริญแล้ว บุคคลจะได้รับการสั่งสอนให้พยายามประสบความสำเร็จไม่ในสิ่งใดก็สิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นการหาเงินให้ได้มาก ทำงานที่ใช้ความรู้สูง ๆ เป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียง โดยผู้นั้นจะต้องทำงานหนักและอดทนที่จะให้ได้สิ่งนั้นมา ความสำเร็จนับว่าเป็นรางวัลอันสูง พ่อแม่สนับสนุนให้ลูกทำคะแนนดี ๆ ในโรงเรียนแล้วก็เข้ามหาวิทยาลัย และในที่สุดจะได้สามารถอยู่ในวงงานธุรกิจหรือวิชาชีพชั้นสูง แต่ก็มีได้หมายความว่าต้องเป็นเช่นนี้ไปทุกวัฒนธรรม ความรุนแรงของแรงจูงใจที่จะทำอะไรได้สำเร็จนี้ มีส่วนคล้ายกับแรงจูงใจทุกขณุมิอื่น ๆ ตรงที่แต่ละบุคคลมีต่างกันมาก ในบางคนแรงจูงใจที่จะให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนทำมีความรุนแรงมาก ซึ่งเรียกว่ามี ระดับปณิธาน (Level of Aspiration) สูง ขณะที่บางคนอาจจะเรียกได้ว่าต่ำมาก แต่อย่างไรเราก็ก้าวได้ว่าทุกคนมีแรงจูงใจนี้ อยู่ระดับหนึ่ง แรงจูงใจนี้จะรุนแรงเพียงไรนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นได้เคยประสบความสำเร็จมาแล้วแค่ไหน โดยปกติคนจะไม่ทะเยอทะยานที่จะประสบความสำเร็จในฐานะนักกีฬา นักวิชาการ หรือนักดนตรี เว้นไว้เสียแต่ว่าเขาได้เคยประสบความสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ มาบ้างแล้ว ถ้าเขาได้เคย

ประสบความสำเร็จมาบ้างพอสมควร จุดมุ่งหมายของเขาก็จะไม่สูงเท่ากับคนที่ได้เคยประสบความสำเร็จมาแล้วอย่างดีเด่น แต่บางครั้งเราจะได้พบคนไม่น้อยที่มีระดับปณิธานแตกต่างจากระดับของความสามารถ (Level of performance) มาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเคยเรียนรู้ที่จะตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูง เพื่อจะได้รับความเห็นชอบจากพ่อแม่และคนข้างเคียง หรือบางคนก็ปล่อยให้ระดับปณิธานต่ำกว่าวิสัยความสามารถที่จะทำได้ อาจเป็นเพราะบุคคลนั้นได้เรียนรู้ที่จะกลัวความผิดหวัง จนไม่กล้าตั้งจุดมุ่งหมายไว้ให้สูง เพราะกลัวจะไม่ประสบความสำเร็จ ขณะนี้ผู้ศึกษาถึงแรงจูงใจที่จะได้ประสบความสำเร็จโดยละเอียด เขาสามารถที่จะวัดได้ถึงแรงจูงใจนี้ และบอกได้ถึงความแตกต่างระหว่างคนที่มีแรงจูงใจที่จะได้ประสบความสำเร็จอย่างมากกับคนที่มีแรงจูงใจนี้น้อยมาก เขาพบว่าจุดเริ่มต้นของแรงจูงใจมาจากการฝึกรอบรมที่เด็กได้รับตั้งแต่เด็ก คนที่มีแรงจูงใจในเรื่องนี้สูงโดยทั่วไปมักจะเป็นคนที่ถูกลี้นมาในบ้านที่เน้นถึงความสำคัญของความพึงพอใจพ่อแม่ มักจะเป็นคนที่ช่วยให้เด็กแก้ปัญหาของตนได้ตั้งแต่เด็ก ๆ

2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ นั้นเกณฑ์ของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธจะต้องมีความรู้สึกที่ฝังลึกในจิตใจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

1. ความรู้สึกเกี่ยวกับการไม่ยอมรับ (Rejection) เช่น ความรู้สึกเกรงว่าจะไม่มีผู้อยากคบค้าสมาคม หรือเกรงกลัวการถูกทอดทิ้ง

2. ความรู้สึกเกี่ยวกับความโดดเดี่ยว (Loneliness) เช่น ความรู้สึกที่คนขาดเพื่อน หรือขาดความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3. ความรู้สึกเกี่ยวกับการพลัดพราก (Physical Departure) เป็นความรู้สึกด้านนิเสธต่อการตายจาก ความห่างไกลจากผู้ที่เรารัก

4. ความรู้สึกด้านนิเสธต่อการแตกแยกทางจิตใจ (Psychic Separation) เช่น การทะเลาะวิวาท การรบราฆ่าฟัน หรือการไม่ลงรอยกัน

5. ความรู้สึกเกี่ยวกับการไม่ได้ความรักตอบแทน (No reciprocal Love) เช่น รู้สึกว่าเรารักเขาข้างเดียว เป็นต้น

6. ความรู้สึกเกี่ยวกับความต้องการชดเชย (Preparation) เช่น มีความรู้สึกเดียวดาย หรือเสียใจหลังจากได้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป จึงคิดหาวิธีการที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อจะรักษาไว้ซึ่งมิตรภาพอันดี

ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธสูงนั้น จะเป็นบุคคลที่ชอบคลุกคลีอยู่กับงานที่เป็นกลุ่ม หรือเป็นทีม จะพยายามเข้าใจและเห็นใจกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน จะไม่ทอดทิ้งเพื่อเอาตัวรอดเมื่อเผชิญกับอุปสรรค หรือความยากลำบาก

3. แรงจูงใจในการให้สังคมยอมรับเป็นสิ่งหนึ่งในบรรดาสิ่งที่บังคับให้เราต้องคล้อยตามกับแบบมาตรฐานที่สังคมเป็นผู้กำหนดขึ้น มนุษย์พยายามตลอดเวลาในการที่จะพิจารณาว่าอะไรได้รับความเห็นชอบและอะไรไม่ได้รับความเห็นชอบ แล้วทำในวิธีที่ดีที่สุด แรงจูงใจอันนี้ก็ก่อรากมาจากการอบรมในวัยเด็กเช่นกัน เมื่อเล็ก ๆ พ่อแม่จะเป็นผู้กำหนดว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด เราก็เรียนรู้ที่จะเอาใจพ่อแม่ด้วยความหวังที่จะได้ตอบสนองความต้องการอื่น ๆ ของคน บางทีก็ทำเพราะกลัวจะถูกลงโทษ เมื่อเด็กไปโรงเรียนและเข้าสู่วัยรุ่น เด็กก็พบว่าตนจะต้องทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของครูหรือคนข้างเคียง มิฉะนั้นอาจจะถูกลงโทษ หรือถูกรังแกได้ และในทางตรงข้ามเด็กพบว่า คนจะได้สิ่งที่ตนประสงค์ได้ง่าย ถ้าตนได้รับความเห็นชอบจากคนข้างเคียง ดังนั้น ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับถึงถูกเรียนรู้ให้เป็นจุดมุ่งหมายในชีวิตของมนุษย์ได้

4. แรงจูงใจในตำแหน่งฐานะคือฐานะหรือตำแหน่งขนาดหนึ่งในหมู่เพื่อนฝูงของตน อย่างน้อยที่สุดก็ถูกเร้าให้ทำตนอยู่ในฐานะที่คนอื่นคิดถึงตนในแง่ดี ให้ได้รับความนับถือจากคนในหมู่ที่ตนรู้จัก และไม่ต้องการให้คนอื่นเห็นว่าตนต่ำต้อย ถ้าความต้องการนี้มีอย่างแรงจัด ผู้นั้นอาจต้องการที่จะได้รับตำแหน่งที่สูงที่สุด status drive เป็นความปรารถนาที่จะให้ตนอยู่ ณ ตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด เราต้องการที่จะรู้ว่าใครอยู่เหนือตน หรือใครอยู่ต่ำกว่าตน จะได้ปฏิบัติตนได้เหมาะสม สิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องโดยใกล้ชิดกับฐานะและตำแหน่ง คือ prestige และ power ความต้องการที่จะได้มีชื่อเสียงก็คือความต้องการที่จะรู้สึกได้ว่าตนเหนือคนอื่น ในชีวิตประจำวันคนมีวิธีจะแสวงหาความโก้หรือความมีชื่อเสียงมากมาย เด็กเล็ก ๆ อาจจะเปรียบของเล่น หรือเปรียบเสื้อผ้า สิ่งเหล่านั้นนับได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของ ชื่อเสียงหรือความโก้ (status symbol) ในวันต่อมาความโก้หรือความมีชื่อเสียงของเด็กอาจจะเป็นความเก่งในทางกีฬา คนตรี หนังสือ ในวัยผู้ใหญ่อาจจะมีความอื่น ๆ ได้มากมายที่ทำให้รู้สึกได้ว่าตนเหนือกว่าคนอื่น

ความต้องการที่จะได้อำนาจก็คล้าย ๆ กัน แต่ไม่เหมือนกันทีเดียว มีคนบางคนที่หลีกเลี่ยง หรือไม่ใส่ใจกับความมีชื่อเสียง แต่ทะเยอทะยานที่จะมีอำนาจเหนือพวกพ้อง บางคนอาจจะไม่มีชื่อเสียงใดเลย แต่กำอำนาจต่าง ๆ ไว้ในมือ

5. แรงจูงใจในความปลอดภัยคือ ความรู้สึกว่าจะสามารถดำรงสิ่งที่ตนมีไว้ได้ สามารถมั่นใจได้ว่าตนสามารถจะเป็นไปในอนาคตได้ดีเหมือนในอดีต และในทางตรงกันข้าม Insecurity ก็คือ ความกลัวว่าสิ่งที่มีอยู่จะไม่ยั่งยืน กลัวว่าตนอาจจะสูญเสียสิ่งที่ตนมีอยู่ หรือกลัวว่าตนจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ของตนได้ ในสังคมปัจจุบัน และโดยเฉพาะสังคมที่สลับซับซ้อน บุคคลจะต้องพึ่งพิงเกี่ยวข้องกับคนอื่นและสถานการณ์อื่น ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงปลอดภัยของตน ซึ่งหมายความว่า ความมั่นคงปลอดภัยของตนอาจจะสูญเสียไปโดยไม่ใช่ความผิดของตน หรือไม่ใช่เรื่องที่ตนจะเรียกร้องกลับคืนมาได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ความรู้สึกว่าจะปลอดภัยและมั่นคงจึงเป็นความต้องการของมนุษย์ แรงจูงใจนี้แต่ละคนมีมากน้อยต่างกันไป บางครั้งเราจะเห็นได้ว่า ความต้องการที่จะรู้สึกได้วามั่นคงมีความสำคัญต่อการทำงานมากกว่าค่าจ้าง ฐานะ และความต้องการอื่น ๆ

6. แรงจูงใจในค่านิยมของสังคม อันได้แก่สิ่งใดที่บุคคลเห็นว่าดีงามและมีคุณค่ากล่าวว่สิ่งนั้นเป็นค่านิยมของบุคคลนั้น ค่านิยมบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะของตนเสียเป็นส่วนใหญ่ เราเรียกค่านิยมส่วนบุคคล (Personal Value) ค่านิยมบางอย่างก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนอื่น เราเรียกค่านิยมทางสังคม (Social Values) เป็นต้นว่า การปฏิบัติตามกฎหมาย การแต่งตัวอย่างเหมาะสม ความซื่อตรง ความเป็นประชาธิปไตย การเคารพในสิทธิของคนอื่น ค่านิยมทางสังคมดังกล่าว ควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองควบคุมวิถีชีวิตของมนุษย์ ตลอดไปจนถึงรายละเอียดในเรื่องราวต่างๆ ของมนุษย์อีกมาก ค่านิยมในแต่ละบุคคลเกิดขึ้นมาได้อย่างไร มนุษย์เรานับแต่เกิดมาจะต้องเกี่ยวข้องกับคนอื่นโดยการที่จะตอบสนองความต้องการของตน เพื่อที่จะได้กิน ได้มีเสื้อผ้าที่ไม่เปรอะเปื้อนใส่ ได้อยู่ในภาวะอันสะดวกสบาย โดยปกติแม่จะเป็นบุคคลสำคัญที่จะถ่ายทอดค่านิยมตามแบบของตนให้ลูกอย่างไม่รู้ตัว และลูกก็จะรับไปอย่างไม่รู้ตัว เพื่อให้ความต้องการในเรื่องต่างๆ ของตนบรรลุผล

นอกจากค่านิยมที่เด็กจะรับมาทางอ้อมดังกล่าวแล้ว บุคคลยังมีวิธีที่จะรับค่านิยมได้โดยตรงอีก นั่นคือ ทุกคนจะต้องอยู่ในกระบวนการของการศึกษา พ่อแม่และครูจะสอนให้เราทราบอะไรถูก อะไรผิด หลีกเลี่ยงอะไร บุคคลที่ให้การศึกษาก็จะส่งค่านิยมตามแบบตนเองในตัวเด็ก

(ค่านิยมตามแบบของพ่อแม่ ก็คือ ผลทางอ้อมของสังคมของพ่อแม่ตัวเอง) ต่อมาเมื่อเด็กโตขึ้นและออกไปติดต่อกับคนนอกบ้านมากขึ้น สังคมก็จะใส่ค่านิยมลงในตัวเด็ก โดยผ่านทางโรงเรียน เพื่อน เล่น หนังสือที่อ่าน ข่าวสารที่รับฟัง ที่ทำงาน ทางสังคมอื่น ๆ อีกมากมาย

ประเภทของแรงจูงใจทางสังคม

ปรีชาพร (2534) กล่าวไว้ว่าแรงจูงใจทางสังคมมีอยู่ 5 ประเภทคือ

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) คือแรงจูงใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ได้รับความสำเร็จ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความมานะพยายาม อดทน ทำงานมีแผน ตั้งระดับความหวังไว้สูง และพยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ ส่วนผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำมีลักษณะของงานที่ไม่มีเป้าหมายหรือตั้งเป้าหมายง่าย ๆ เพราะกลัวความล้มเหลวในงาน
2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliation Motive) เป็นแรงจูงใจที่บุคคลต้องการความรักและการยอมรับจากผู้อื่น เนื่องจากมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม สังคมจะสงบและน่าอยู่ก็เมื่อบุคคลในสังคมมีความเข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
3. แรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว (Aggression Motive) เมื่อคนเรามีความไม่พอใจ ถูกขัดใจ ย่อมมีการแสดงออกถึงความรู้สึกนั้น อาจมีการก้าวร้าวด้วยวาจา เช่น คำด่าหรือก้าวร้าวด้วยการกระทำ เช่น การทำร้ายข้าวของ การทำร้ายร่างกาย ความก้าวร้าวเกิดจากความต้องการผ่อนคลายความตึงเครียดของตน
4. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) ความต้องการอำนาจทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่ต้องการจะมีอำนาจเหนือพฤติกรรมของบุคคลอื่น เพราะจะทำให้เขาพอใจ ถ้ารู้สึกว่ามีความสามารถที่จะเอาชนะและมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมได้
5. แรงจูงใจใฝ่พึ่ง (Dependency Motive) เป็นแรงจูงใจที่ต้องการความช่วยเหลือ การสนับสนุน คำปรึกษาเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการทำกิจกรรมต่างๆ และการทำงาน

สเกลที่ใช้ในการวัดแรงงูใจการใช้เวลาว่าง

Beard and Ragheb (1983) พัฒนา scale เครื่องมือที่ใช้วัด แรงงูใจในการใช้เวลาว่าง จาก ปัจจัยในการวิเคราะห์ นักวิจัยพบว่า แรงงูใจในการใช้เวลาว่าง แบ่งออกได้เป็น 4 ปัจจัยหลักใหญ่ๆ โดยทำการรวม 48 ข้อให้อยู่ใน 4 ปัจจัยหลักของ แรงงูใจในการใช้เวลาว่าง

ปัจจัยหลักของแรงงูใจทั้ง 4 ข้อ ประกอบไปด้วย

1. ด้านสติปัญญา
2. ด้านสังคม
3. ด้านความสามารถ ความชำนาญ
4. ด้านสภาวะกระตุ้น-การหลีกเลี่ยง

ในส่วนของปัจจัยด้านสติปัญญา นั้น การประเมินแรงงูใจในการใช้เวลาว่างของแต่ละบุคคล คือ แรงงูใจที่จะมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในเวลาว่าง ซึ่งมีกิจกรรมที่ทำงานเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจ เช่น การเรียนรู้ การสำรวจ การค้นพบ การคิดค้น หรือ การจินตนาการ เป็นต้น

ด้านสังคม พบว่า แรงงูใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการใช้เวลาว่างในเกิดจากเหตุผลทางสังคม ปัจจัยนี้รวมไปถึงความต้องการมิตรภาพและต้องการความเคารพจากบุคคลอื่น

ด้านความสามารถและความชำนาญนั้นสัมพันธ์กับกิจกรรมเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จ ความชำนาญ ความท้าทาย และการแข่งขัน

ด้านสภาวะกระตุ้น-การหลีกเลี่ยง พบว่าการประเมินแรงงูใจในการใช้เวลาว่างเป็นแรงผลักดันให้เกิดการหนีและออกจากสถานการณ์ที่มีการกระตุ้นในชีวิตสูง

Beard and Ragheb (1983) ได้ให้รายการแรงงูใจการใช้เวลาว่าง โดยแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา

- 1.1 ใช้อธิบายความสนใจในตัวบุคคล
- 1.2 ใช้ค้นหาสภาวะกระตุ้น
- 1.3 สร้างสิ่งที่มีความหมายให้กับตัวเอง
- 1.4 เรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวเอง
- 1.5 เพื่อตอบสนองความต้องการด้านความอยากรู้
- 1.6 สำรวจความคิดใหม่ๆ
- 1.7 เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง
- 1.8 อธิบายความรู้ตัวเอง
- 1.9 ค้นพบสิ่งใหม่ๆ
- 1.10 ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 1.11 ทำให้เกิดต้นฉบับ
- 1.12 ทำให้เกิดการใช้จินตนาการ

2. ด้านสังคม

- 2.1 ทำให้เกิดสิ่งอื่น
- 2.2 เพื่อสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น
- 2.3 มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
- 2.4 พัฒนามิตรภาพให้แน่นแฟ้น
- 2.5 เพื่อพบปะสิ่งใหม่ๆ และผู้คนหลากหลาย
- 2.6 เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น
- 2.7 เป็นตัวอย่างในการกระทำสิ่งดีๆ
- 2.8 แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก หรือทักษะต่างๆต่อผู้อื่น
- 2.9 เพื่อจูงใจผู้อื่น
- 2.10 ทำให้เกิดความสามารถและทักษะทางสังคม
- 2.11 ได้รับความรู้สึกมีส่วนร่วม
- 2.12 ได้รับความเคารพจากผู้อื่น

3. ด้านความสามารถ ความชำนาญ

- 3.1 รับรู้ถึงความรู้สึกในการประสบผลสำเร็จ
- 3.2 มองเห็นความสามารถของตนเอง
- 3.3 เพื่อท้าทายความสามารถของฉันทัน
- 3.4 เพราะฉันสนุกในความเชี่ยวชาญในสิ่งที่ทำ
- 3.5 เพื่อทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น
- 3.6 พัฒนาทักษะและความชำนาญในการทำสิ่งเหล่านั้น
- 3.7 เพื่อแข่งขันกับผู้อื่น
- 3.8 ทำให้เกิดการตื่นตัว
- 3.9 พัฒนาทักษะและความสามารถ
- 3.10 เพื่อรักษารูปทรงของร่างกาย
- 3.11 เพื่อใช้ความสามารถทางกายของฉันทัน
- 3.12 เพื่อพัฒนาการสมรรถภาพทางกาย

4. ด้านสภาวะกระตุ้น-การหลีกเลี่ยง

- 4.1 อยู่ในบรรยากาศเงียบสงบ
- 4.2 หลีกเลี่ยงบริเวณที่ผู้คนหนาแน่น
- 4.3 เพื่อก้าวไปอย่างช้าๆ
- 4.4 เพราะบางเวลาชอบอยู่คนเดียว
- 4.5 ผ่อนคลายร่างกาย
- 4.6 ผ่อนคลายจิตใจ
- 4.7 หลีกเลี่ยงสภาวะที่รีบเร่งวุ่นวายในกิจกรรมประจำวัน
- 4.8 เพื่อพักผ่อน
- 4.9 ผ่อนคลายความตึงเครียด
- 4.10 เพื่อทำบางสิ่งให้ง่ายขึ้น
- 4.11 ทำให้เกิดอิสระแก่ตัวเอง
- 4.12 หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบในชีวิตประจำวัน

อาสาสมัคร

เหตุผลที่บุคคลเลือกที่จะเป็นอาสาสมัคร

คนเราแตกต่างกันในหลายประเด็น ทักษะ ความเชื่อ และบุคลิกภาพ ความแตกต่างนี้เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจของคนในการมาปฏิบัติงานและมีส่วนร่วมในกิจกรรมและทิศทางบนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความแตกต่างนี้เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ดังนั้นสามารถตอบได้เลยว่าเพราะ ความเชื่อ ทักษะ และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลเป็นเหตุผลที่บุคคลเลือกที่จะเป็นอาสาสมัคร ยกตัวอย่างเช่น ในครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือในเชิงรูปแบบองค์กร ไม่ว่าจะ เป็นพนักงานเงินเดือนหรืออาสาสมัคร ทำไมอาสาสมัครถึงอาสามาเป็นอาสาสมัคร ทำไมอาสาสมัครเลือกที่จะทำตามความเชื่อ ทักษะ และ ลักษณะนิสัยของตัวเองในการอาสาช่วยในกิจกรรม อะไรคือสิ่งที่อาสาสมัครค้นคว้าในการเป็นอาสาสมัคร คำถามเรื่องแรงจูงใจของอาสาสมัครสามารถนำไปสู่คำตอบถ้าสามารถระบุประโยชน์ในการมีส่วนร่วมในองค์กรอาสาสมัคร

ความหมายอาสาสมัคร

Cnaan *et al.* (1996 อ้างถึงใน Stebbins 2004: 4) ได้ให้ความหมายอาสาสมัครจากการค้นพบและตรวจสอบ 4 มิติ อันได้แก่ การมีอิสระในการตัดสินใจ ค่าตอบแทน รูปแบบ และประโยชน์ คือ การเสนอตัวเข้าไปช่วยเหลือด้วยความสมัครใจ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเพื่อตัวอาสาสมัครเอง ซึ่งในการมีอิสระในการตัดสินใจนั้นหมายถึง การไม่มีข้อบังคับ เพราะว่าการมีอิสระในการตัดสินใจทำให้เกิดความสับสนและเป็นการยากที่จะรวมถึงการบังคับในการให้ความหมายของอาสาสมัคร ซึ่งได้มีการคัดค้านในการที่นำเอาการบังคับมารวมในความหมายของอาสาสมัคร ในด้านค่าตอบแทนอาสาสมัครมักหลีกเลี่ยงค่าตอบแทนเพราะอาสาสมัครนั้นทำไปโดยที่ไม่ได้หวังผลตอบแทนอาสาสมัครอาจจะช่วยในงานที่เป็นทางการเช่น งานที่เป็นอาสาสมัครตามองค์กรต่างๆ ที่รับสมัครอาจจะมีค่าตอบแทนบ้างเล็กน้อย กับอาสาสมัครที่ไม่เป็นทางการอันได้แก่งานที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนน้อย เป็นงานญาติพี่น้อง เพื่อน หรือเพื่อนบ้าน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับงานที่เป็นทางการ สรุปคืออาสาสมัครนั้นคือการที่ทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นและทำด้วยความสมัครใจและเต็มใจที่จะช่วยเหลือให้เกิดประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมนั้นๆแก่ผู้อื่น

สมบัติและคำรัส (2520: 182) อาสาสมัครหมายถึง บุคคลซึ่งทำหน้าที่ให้บริการโดยปราศจากสินจ้างรางวัลการให้บริการอาจจะเป็นการเสริมสร้างทักษะหรือคุณภาพของอาชีพ หรือการให้สิ่งต่างๆที่เป็นพื้นฐานแก่ชีวิตในบางเวลา

ปริมใจ (2528: 22) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือการร่วมใจร่วมแรงกันเสียสละกันคนละเล็กละน้อย ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับรัฐโดยใจสมัครที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังต้องการความช่วยเหลือของเราอยู่ โดยการเลิกงานหรือหน้าที่ตามใจรัก และให้สอดคล้องกับความสันทัดของแต่ละคนที่มีอยู่ โดยหวังผลตอบแทนแต่เพียงที่จะเห็นผลสำเร็จของงานที่ได้เสียสละเวลา กำลังกาย กำลังใจไปเท่านั้น การทำงานโดยใจสมัครนี้จะต้องเกิดจากความมีศรัทธาของตนเอง

องค์การสหประชาชาติ (2530: 1 อ้างถึงในฉฐุญญี 2540: 17) ได้ให้ความหมายว่า อาสาสมัคร คือผู้ที่สละชีวิตผู้อื่น โดยแก้ปัญหาไปพร้อม ๆ กับการค้นหาโอกาสวิธีการใหม่ๆ ที่จะสร้างความเจริญเติบโตของบุคคลหรืออาสาสมัคร คือบุคคลที่อุทิศเวลา และพลังกายพลังใจโดยอิสระสำหรับกลุ่มบุคคล กลุ่มเป้าหมาย หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งอย่างมีคุณค่า ดังนั้น อาสาสมัครจึงทำงานเพื่อที่เพิ่มความสามารถของชุมชนที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประชาชนตอบสนองในความต้องการอันจำเป็นและขยายบริการในรูปแบบต่างๆที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชุมชน

เสาวนีย์ (2532: 3) ได้ให้ความหมายอาสาสมัครไว้ว่าหมายถึง ผู้ที่ทำงานด้วยความเต็มใจ ไม่มีผลประโยชน์ตอบแทน เป็นการทำให้เปล่าๆ ไม่คิดเงินทอง งานที่ทำนั้นอาจจะเป็นการเสริมสร้างทักษะหรือคุณภาพของอาชีพ หรือการให้สิ่งต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานแก่ชีวิตในบางเวลา เช่น บุคคลสมัครเป็นผู้นำอาสาสมัครในศูนย์เยาวชน สมัครเป็นสมาชิกสมาคม หรือตั้งสมาคมอาสาสมัคร เพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บริการแก่ชุมชน และเขาได้รับความพอใจที่ได้มีส่วนร่วมสังคม ได้แสดงความคิดเห็น ได้เข้าประชุมแก้ปัญหาหรือวางแผน หรือเป็นผู้นำช่วยเหลือในกิจกรรมที่ตนเองถนัดและชอบเพื่อพัฒนาชุมชน

ลักษณะอาสาสมัคร (Volunteer Characteristics)

Graham (2001, 2003) ได้จำแนกลักษณะอาสาสมัครดังนี้

รูปแบบในเมืองและชนบท

อาสาสมัครที่กระทำการภายในหรือใกล้บริเวณตึกประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์และห้องแสดงผลงานศิลปะจะเป็นกลุ่มที่กระตือรือร้นและคล่องแคล่วและสามารถสะท้อนลักษณะของผู้เยี่ยมชมโครงการขององค์กร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีอายุและฐานะปานกลางและมีความสนใจอาชีพหรืองานอดิเรกเกี่ยวกับเรื่องราวหัวข้อขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดทั้ง 2 การสำรวจอาสาสมัครได้สรุปว่า 75% ของอาสาสมัครซึ่งเหมาะกับรูปแบบในเมืองและชนบทมีอายุ 54 ปีหรือมากกว่าซึ่ง 70% ของอาสาสมัครเป็นผู้หญิง

รูปแบบในเมือง

โครงการนักเรียนและชุมชนที่อาสาส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ซึ่งส่วนมากผู้ที่อาสาสมัครอายุน้อยกว่า 45 ปี ซึ่ง กลุ่มอาสาสมัครประกอบไปด้วยนักเรียนมหาวิทยาลัย คนที่ไม่มีงานทำ ทำงานแบบเต็มเวลาหรือนอกเวลา

รูปแบบธรรมชาติ

อาสาสมัคร ที่รับอาสาในพื้นที่ธรรมชาติ 58% อายุระหว่าง 25 และ 44 ปี, 35% อายุมากกว่า 44 ปี และ 65% ของกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่า 54 ปี, คนกลุ่มน้อยและจำนวน 6% มีอายุระหว่าง 16 และ 24 ปี และจากงานวิจัยของ Graham ที่ศึกษาเกี่ยวกับอาสาสมัครได้จำแนกออกมาว่า

1. มากกว่า 50% ของอาสาสมัครระยะยาวเป็นผู้หญิงอายุมากกว่า 54 ปี และชำนาญเรื่องครัวเรือน
2. อาสาสมัครระยะสั้นของโครงการชุมชนสนับสนุนทุกชนชั้นทุกเพศและอายุอย่างยุติธรรม

3. อาสาสมัครชายที่เกษียณจากการทำงานราชการหรืองานในวิชาชีพการรับใช้สังคมเช่น การสอนหนังสือหรือรักษาผู้ป่วย ที่เกิดขึ้นมาเมื่อไม่นานมานี้ซึ่งมีอายุในราว 54 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสำรวจพิพิธภัณฑ์ Glasgow.

4. อาสาสมัครผู้หญิงจะครอบคลุมอายุทั้งหมดยกเว้นอายุ 35-44 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ในช่วงอายุนี้จะเป็นผู้ชาย

5. ทั้งอาสาสมัครชายและหญิงมีบทบาทเท่าเทียมกันทางด้านการศึกษาและการให้ความหมาย

6. กลุ่มของอาสาสมัครที่เป็นผู้ชาย มีความสนใจในงานวิจิตรศิลป์ การขนส่งและการบริหารที่ดิน

7. กลุ่มของอาสาสมัครที่เป็นผู้หญิงจะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเย็บปักถักร้อยและการอนุรักษ์ดอกไม้.

8. อาสาสมัครเยาวชนอาสาที่จะทำงานเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ ทำตามแผนงาน การศึกษา ระบบสารสนเทศ รวบรวมฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์และ โครงการอาสาสมัครนอกสถานที่

ระดับของความพึงพอใจและการผูกมัดเพื่อองค์กรลดน้อยลงเฉพาะในกลุ่มอาสาสมัครเยาวชน เจ้าหน้าที่ฝ่ายดูแลอาสาสมัครเยาวชนเห็นด้วยว่าต้องมีการฝึกสอนอย่างมากและการดูแลอย่างมากในกลุ่มอาสาสมัครเยาวชน

ประเภทของอาสาสมัคร

วัฒนา (2518: 7 อ้างถึงในสุริมาตร์ 2537: 16) ได้จำแนกประเภทของอาสาสมัครออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. อาสาสมัครด้านบริหาร คือ อาสาสมัครที่ช่วยทำงานด้านการบริหารงานต่างๆ ขององค์กร เช่น งานธุรการ งานด้านการเงิน งานงบประมาณ งานควบคุมการก่อสร้างงานด้านดูแลรักษาองค์การ เป็นต้น

2. อาสาสมัครด้านบริการ คือ อาสาสมัครที่ช่วยทำงานด้านการบริการ หรือการสงเคราะห์แก่ประชาชนต่างๆ เช่นการแนะนำแก้ไขปัญหา การสงเคราะห์ ผู้เดือดร้อน การสงเคราะห์เด็ก

ยุพา (2521: 90-91 อ้างถึงในสุริมาตร 2537: 16-17) จำแนกระดับของอาสาสมัครออกเป็น 3 ระดับ

1. ระดับกรรมการหรือผู้กำหนดนโยบาย
2. ระดับผู้บริหาร
3. ระดับผู้ให้บริการ

ระดับกรรมการหรือผู้กำหนดนโยบายมีฐานะเป็นทั้งผู้แนะนำ และวางแผนนโยบายขององค์กร อาสาสมัครประเภทนี้มีอยู่มากมายในสังคมไทย เพราะโครงสร้างขององค์กรสังคมสงเคราะห์ เอกชนบังคับให้ต้องมีกรรมการ นอกจากจะเป็นอาสาสมัครในฐานะกรรมการขององค์กรในการวางแผนและกำหนดนโยบายแล้ว อาสาสมัครดังกล่าวมีบทบาทสำคัญเช่น เป็นกรรมการหาทุนและนิเทศงานอาสาสมัครระดับรองๆ ลงไป

ระดับผู้บริหารคือ อาสาสมัครซึ่งดำเนินการในฐานะนักบริหาร เช่น เลขาธิการของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย นายกสมาคม ประธานชมรม เป็นตัวอย่างของอาสาสมัครประเภทนี้

ระดับผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นผู้ให้บริการแก่ประชาชนโดยตรง ประเทศเรานั้น อาสาสมัครประเภทนี้ส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจปรัชญาของงานสังคมสงเคราะห์อย่างแท้จริง อาสาสมัครประเภทนี้มีอิทธิพลในการควบคุมทรัพยากรบางอย่าง จริงอยู่ การให้ “วัตถุ” เป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดความต้องการเฉพาะหน้าของระบบผู้รับบริการ แต่การ “ให้” บางครั้งจะเกิดโทษมากกว่าประโยชน์ ด้วยเหตุที่การให้หรือการสงเคราะห์เช่นนี้ อาจจะทำให้ผู้รับอ่อนแอ และไม่คิดที่จะช่วยตัวเอง และ

ทำให้เกิดความขัดแย้งกับปรัชญาของการสังคมสงเคราะห์ ซึ่งปรัชญาของการสังคมสงเคราะห์จะ
เป็นการให้เพื่อให้เขาพึ่งตนเองได้ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของแต่ละบุคคลว่าจะให้ได้มาก
น้อยเพียงใด

บทบาทของอาสาสมัคร

เสาวนีย์ (2532: 19-20) อาสาสมัครมีส่วนให้ความช่วยเหลืองานในหน่วยงานได้เป็นอย่างดี
การให้ความช่วยเหลือของอาสาสมัครสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านความคิด ในหน่วยงานต่างๆ อาสาสมัครอาจถูกเลือกให้เป็นกรรมการอำนวยการ
กรรมการบริหารงาน ฯลฯ ฉะนั้น อาสาสมัครเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นผู้วางนโยบาย วางโปรแกรม
วางแผนดำเนินงานของหน่วยงาน ตลอดจนควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของหน่วยงานให้
ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานของตนมีประโยชน์ และรับใช้บริการ
สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด
 2. ด้านแรงงาน ผู้ที่เป็นอาสาสมัครด้านนี้ ยินดีที่จะสละแรงงานเพื่อการปฏิบัติงานหรือยินดี
ที่จะให้บริการโดยตรงแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือแก่คนทั่วไป อาสาสมัครที่สมัครออกไปพัฒนา
แหล่งต่างๆ อาสาสมัครที่ไปให้การเลี้ยงดูเด็กกำพร้าตามสถานสงเคราะห์ หรือโรงเรียนต่างๆ
อาสาสมัครที่ช่วยในงานสภากาชาด เป็นต้น
 3. ด้านกำลังทรัพย์ ได้แก่ ผู้ที่มีจิตศรัทธาบริจาคเงิน บริจาคที่ดิน อาคารบ้านเรือน เครื่อง
อุปโภคบริโภค ให้แก่หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานเป็นศูนย์กลางนำไปให้แก่ผู้
ขอรับบริการ ผู้ที่บริจาคทรัพย์ จึงถือว่าเป็นอาสาสมัครที่บริจาคทางด้านกำลังทรัพย์
- ผู้ที่เป็นอาสาสมัครนั้น อาจสละแรงงาน ความคิด และกำลังทรัพย์ พร้อมกันไปก็ได้ การหา
อาสาสมัครมาช่วยงานในหน่วยงาน อาสาสมัคร คือ คนซึ่งพร้อมแล้วที่จะให้ความช่วยเหลือในด้าน
ต่างๆ แก่หน่วยงานทางสังคมสงเคราะห์ ฉะนั้น ในหน่วยงานใดที่ต้องการขอความช่วยเหลือจาก
อาสาสมัครควรมีหลักว่า พยายามหาอาสาสมัครซึ่งเป็นคนในชุมชนหรือในท้องถิ่นนั้นๆ มา
ช่วยงาน ทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่การคมนาคม อีกประการหนึ่ง คนในชุมชนย่อมมีจิตใจผูกพันอยู่กับ

ชุมชน อยากให้ชุมชนของตนพัฒนามากที่สุด ฉะนั้น การสนับสนุนทางด้านกำลัง ความคิด ด้าน
แรงงาน และด้านกำลังทรัพย์ จึงกระทำอย่างเต็มที่

ความคาดหวังของอาสาสมัคร (Volunteer Expectation)

Graham (อ้างถึงใน Stebbins 2004: 26) ความท้าทายในปัจจุบันคือการสืบทอดให้ผู้มาเยือน
และอาสาสมัครมีประสบการณ์ที่มีความหมายซึ่งนำไปสู่การรับสมาชิกที่หลากหลายมากขึ้น ใน
อนาคตองค์กรที่สามารถให้ประสบการณ์ที่ดีกับอาสาสมัครได้นั้นรับประกันได้โดยที่อาสาสมัครจะ
ยิ่งเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรนั้นอย่างแน่นอน ในอีกมุมหนึ่งมากกว่า 75% ของอาสาสมัครที่ตอบ
แบบสอบถามในสก็อตแลนด์คาดหวังว่าบรรดาการทำงานระหว่างอาสาสมัครที่ไม่เป็นทางการ
นั้นจะเป็นกันเองอย่างมากที่สุด อาสาสมัครคิดว่าความตั้งใจและมีน้ำใจในการอาสาการช่วยงาน
จะลดน้อยลงถ้ามีการควบคุมมากขึ้นในการที่อาสาสมัครอาสาทำงาน ในอีกมุมหนึ่งอาสาสมัคร
จำนวนมากหวังว่างานที่ทำจะถูกรับรู้และยอมรับโดยผู้อื่น อย่างไรก็ตาม 25% ของอาสาสมัครอยาก
มีความสัมพันธ์กับองค์กรที่อาสาช่วยแบบเป็นทางการเพราะเชื่อว่าจะบรรลุเป้าหมายขององค์กร
และตัวอาสาสมัครเองไปพร้อมๆกัน

คุณสมบัติของอาสาสมัคร

วัฒนา นวลสุวรรณ (2518: 8-10 อ้างถึงในสุริมาตร์ 2537:19-20) ได้กล่าวว่า อาสาสมัครที่ดี
ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความรู้พอสมควร 3 ประการ คือ

1.1 ความรู้ในวิชาการสังคมสงเคราะห์โดยทั่วไป รู้เทคนิคในการดำเนินงานตามหลักการ
สังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคนิคในงานสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย หรือเรียกอีกนัยหนึ่ง
ว่า การสงเคราะห์ผู้เดือดร้อนเป็นรายๆ ไป ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานรวม 5 ขั้นตอน คือ สอบ
ข้อเท็จจริง วินิจฉัยปัญหา พิจารณาวางแผนหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา หรือสงเคราะห์ตาม
แผน และติดตามผลการป้องกันแก้ไขหรือสงเคราะห์ นอกจากนั้นก็ควรรู้เทคนิคหรือวิธีดำเนินงาน
สังคมสงเคราะห์กลุ่มชุมชน หรืออีกนัยหนึ่งคือ วิธีดำเนินงานกับกลุ่มบุคคล เช่น งานในศูนย์
เยาวชน งานในโรงเรียน ในสถานสงเคราะห์หรือในโรงพยาบาล

1.2 ความรู้ในหน้าที่ของกลุ่มที่ตนอาสาสมัครเข้าไปช่วย คือ รู้ว่าองค์การดังกล่าวมีหน้าที่การงานอย่างไรบ้าง มีบริการสำหรับประชาชนอย่างไรบ้าง มีระเบียบและข้อบังคับรวมทั้งแผนงานอย่างไร

1.3 ความรู้รอบตัว เช่น ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของดินฟ้าอากาศ อาชีพ ราคาสินค้าในท้องตลาด การปฐมพยาบาล กฎหมายข้อบังคับต่างๆ ไปที่พลเมืองควรรู้ และความรู้เกี่ยวกับองค์การสงเคราะห์ต่างๆ ที่อยู่ร่วมในชุมชนนั้นๆ

2. มีศรัทธาในการทำงาน กล่าวคือ รักในงาน เชื่อมั่นในวิธีการทำงานและผลงาน ทั้งมีความสนใจในการฝึกฝนปรับปรุงตัวเอง ให้เหมาะสมกับงาน

3. มีบุคลิกลักษณะเหมาะสม รู้จักวางตนดี เป็นที่รักใคร่ของผู้ร่วมงาน เป็นที่นับถือของผู้บริการ กระทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่น

4. มีความอดทนและตั้งใจจริง คือ ต้องอดทนทั้งในการปฏิบัติงานและอดทนต่อระเบียบแบบแผนต่างๆ ประกอบกับต้องมีความตั้งใจทำงานจริงๆ

5. ต้องมีสุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิตใจดีพอสมควร

6. ต้องรู้จักหลักมนุษยสัมพันธ์ สามารถร่วมมือ ประสานงานกับบรรดาผู้ร่วมงานได้ดี

7. ต้องมีความเคารพ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ

8. ต้องมีความเสียสละเพื่องาน และเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้

ประเภทงานอาสาสมัคร

เสาวนีย์ (2532: 20-21) แบ่งอาสาสมัครออกเป็น 8 ประเภทคือ

1. อาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย หมายถึง ผู้ที่ออกปฏิบัติงานกับหน่วยบรรเทาทุกข์ หรือบรรเทาภัย มีการไปกับหน่วยขณะเกิดสาธารณภัย เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม พายุพัดทำลาย ฯลฯ ไปแจกเสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค ช่วยดูแลเด็กพลัดพ่อแม่ญาติพี่น้อง ปฐมพยาบาล จัดเลี้ยงอาหาร และช่วยเหลือผู้ต้องภัยพิบัติเฉพาะราย ตามความจำเป็น หรือช่วยงานติดต่อธุรการ สื่อสาร รับส่งขณะฉุกเฉิน

2. อาสาสมัครด้านยานพาหนะ หมายถึง ผู้ที่ยินดีจะให้ยืมพาหนะ เพื่อการรับส่งในการสังคมสงเคราะห์ เช่น รับส่งเด็ก คนพิการ ผู้ป่วยไข้ จะโดยให้ยานพาหนะยืมหรือจะขับยานพาหนะช่วยทำการรับส่งด้วยตัวเอง หรือนั่งกำกับไปกับยานพาหนะในงานบริการสังคมสงเคราะห์

นอกจากนั้น ยังได้แก่การให้ยืมยานพาหนะในการรับรองอาคันตุกะ ของหน่วยงานที่เป็น การบริการสังคม เช่น กรณีมีชาวต่างประเทศมาเยี่ยมเยียน

3. อาสาสมัครนาฏศิลป์ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถสอน หรือแนะ หรือช่วยจัดให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลได้ฝึกหัดซ้อม หรือแสดงละคร ร้องรำ ดนตรี และการแสดงเชิงศิลปะแขนงต่างๆ ซึ่งเหมาะที่จะเป็นเครื่องบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจแก่เด็กๆ หรือเยาวชนตามสโมสรเด็ก ศูนย์เยาวชน หรือสถานรับเลี้ยงอบรมเด็กอันเป็นบริการสังคมสงเคราะห์ หรือองค์การสมาชิกที่ต้องการคมนาคมช่วยเหลือ

4. อาสาสมัครช่วยทางการช่างฝีมือ หมายถึง ผู้ที่มีฝีมือการช่างด้านต่างๆ ที่ประสงค์จะสละเวลาและความรู้ความชำนาญไปช่วยฝึกสอนแก่สตรี เด็ก เยาวชน ผู้พิการ ที่กำลังได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อให้ประกอบอาชีพได้ ณ สถานที่ให้การสังคมสงเคราะห์ หรือช่วยประดิษฐ์สิ่งของเพื่อส่งไปช่วยโรงพยาบาล โรงเรียน สถานเลี้ยงเด็ก หรืองานออกร้านการกุศล เป็นต้น

5. ผู้นำเด็กในศูนย์เยาวชน หมายถึง ผู้ที่ไปช่วยงานในศูนย์เยาวชน เช่น ช่วยจัดรายการบันเทิง งานศิลปะ การช่าง การเล่นกีฬา การแข่งขัน การนำกลุ่มให้บำเพ็ญประโยชน์ การช่วยกลุ่มห้องสมุดสำหรับเด็ก ให้อ่านหนังสือ มีการเล่าเรื่อง การแนะนำให้เข้าใจประโยชน์ของหนังสือ การแนะนำทางศีลธรรมจรรยา และการแนะนำให้เข้าใจการอยู่ร่วมกันในหมู่ ดูแลความปลอดภัย นอกจากนี้อาจร่วมกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา หรือร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมอีกด้วย

6. อาสาสมัครต้อนรับชาวต่างประเทศ หมายถึง ผู้ต้องการรู้จักและเอื้อเฟื้อแก่ชาวต่างประเทศที่มาธุรกิจทางไมตรีระหว่างองค์กร หรือบริการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสภาสงเคราะห์ฯ มีการช่วยจัดรับรองให้ได้พบปะกับบุคคลที่เหมาะสม ช่วยให้ที่พักอาศัยหรือช่วยแนะนำให้ได้ที่พักอาศัย ช่วยพาชมกิจการสถานที่ ภูมิประเทศ บ้านเมือง ตามอัธยาศัย

7. อาสาสมัครทำงานโรงพยาบาล และสถานสงเคราะห์อื่นๆ ในปัจจุบันมีสถานสงเคราะห์หลายประเภท ในโรงพยาบาล มีทั้งฝ่ายการทะเบียน รับส่ง ฝ่ายบำรุงใจคนไข้ ฝ่ายดูแลเด็กที่ต้องติดตามมารดาตรวจโรค เด็กเล็กๆ ที่โรงพยาบาลรับเลี้ยงดูไว้ เพราะถูกทอดทิ้ง เป็นต้น จึงมีงานที่อาสาสมัครจะช่วยได้หลายทาง นอกจากนั้น ยังมีสถานสงเคราะห์ เช่น สถานพินิจของเด็ก สถานเลี้ยงเด็กอ่อนกรมประชาสงเคราะห์ โรงพยาบาลเด็กปัญญาอ่อน โรงเรียนสอนคนตาบอดหูหนวกเป็นใบ้ ซึ่งอาสาสมัครสามารถเลือกรับทำสิ่งที่ตรงกับอัธยาศัย เวลา และความสนใจได้

8. อาสาสมัครธุรการทั่วไป หมายถึง อาสาสมัครที่อาสาสมัครช่วยในการดำเนินงานของหน่วยบริการอาสาสมัครสมาคมสังคมสงเคราะห์ ซึ่งมีงานด้านติดต่อตอบโต้ ทะเบียน และการสัมภาษณ์บุคคล การจัดตารางเวลาและการจัดส่งอาสาสมัคร ช่วยบริการแก่สถาบันสงเคราะห์ต่างๆ หรือการจัดอบรมอาสาสมัครด้วยกัน

รูปแบบสถานที่ของอาสาสมัคร (Volunteer Location Model)

Graham (อ้างถึงใน Stebbins 2004: 23-24) รูปแบบสถานที่อาสาสมัครจะแบ่งที่ 3 ระดับของจำนวนอาสาสมัครที่มีอยู่และจำนวนอาสาสมัครที่ต้องการสำหรับการสืบช่วงหรือสืบทอดการเป็นอาสาสมัครซึ่งเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของอาสาสมัคร 2 ระดับรูปแบบของชุมชนเมืองและตัวเมืองซึ่งหมายถึงการอาสาสมัครทั้งในและนอกอาคารและสถานที่ประวัติศาสตร์ เช่น บ้านโบราณ พิพิธภัณฑ์ ห้องศิลปะ และอาคารอื่นๆที่อนุรักษ์ไว้ รูปแบบที่ 3 ถือว่าเป็นการอาสาสมัครที่ทำหายซึ่งจัดขึ้นในพื้นที่ต่างจังหวัด

1. รูปแบบในเมือง

อัตราในการพึ่งอาสาสมัครเพิ่มขึ้นพร้อมๆกับการลดจำนวนการรับอาสาสมัครใหม่ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดและองค์กรที่สืบช่วงต่อ องค์กรที่สืบช่วงต่อนั้นจะต้องพึ่งตนเองและมักจะอยู่ไม่รอด โดยเฉพาะการจ้างคนให้มาทำงานโดยไม่ให้เงินตอบแทน

2. รูปแบบชุมชนเมือง

องค์กรที่อยู่ใกล้ตัวเมือง จะมีอาสาสมัครจำนวนมากให้เลือกถึงแม้ว่า มีการลงทุนจ้างคนงานในพื้นที่นั้น แต่โครงการอาสาสมัครก็ยังคงเติบโตและดึงดูดอาสาสมัครในการมีส่วนร่วมช่วยโครงการทั้งสั้นและยาว

3. รูปแบบในป่าเขา

อาสาสมัครที่อาสาสืบช่วงต่อในพื้นที่ชนเมืองและนอกสถานที่ ควบคุมไปถึงการทำสวนโครงการขุดหาวัตถุโบราณ ซึ่งยากลำบากบนพื้นที่ที่เต็มไปด้วยภูเขาในพื้นที่สูงของสก๊อตแลนด์ องค์กรที่รับอาสาสมัครจะเป็นผู้ตัดสินใจจำนวนอาสาสมัครที่ต้องการสำหรับแต่ละโครงการ และเป็นผู้จำกัดเวลาทำงานซึ่งอยู่ในระยะเวลา1-2 อาทิตย์

อาสาสมัครกับการใช้เวลาว่าง

Stebbins (2004: 4) มีการศึกษาและสนใจในการใช้เวลาว่างเป็นอาสาสมัครน้อยมาก ซึ่งในคำว่าอาสาสมัครนั้นมาจากภาษาฝรั่งเศส รากศัพท์มาจากภาษาละติน และการใช้เวลาว่างเป็นอาสาสมัครนั้นเป็นการใช้เวลาว่างที่เป็นกิจกรรมที่สมัครใจโดยไม่มีการบังคับโดยที่บุคคลคนนั้นเป็นคนตัดสินใจเลือกเองที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ และการใช้เวลาว่างเป็นอาสาสมัครถือว่าเป็นประสบการณ์ที่พึงพอใจสำหรับผู้เข้าร่วม และสร้างความสนุกสนาน ไปพร้อมๆกัน อีกในหนึ่งจะถูกมองว่าการใช้เวลาว่างเป็นอาสาสมัครนั้นจะต้องปฏิบัติตามสถานการณ์ หรือโครงการต่างๆที่อาสาสมัครนั้นอาสาเข้าไปร่วมเป็นอาสาสมัคร ซึ่งอาสาสมัครบางคนอาจจะไม่อยากจะปฏิบัติตามสถานการณ์หรือโครงการต่างๆที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว ทั้ง 2 ความหมายนี้มีความขัดแย้งกันและในความเป็นจริงมีน้อยมากที่อาสาสมัครนั้นจะได้รับค่าตอบแทน แต่ถ้ามีค่าตอบแทนก็จะเป็นค่าตอบแทนที่น้อยมาก ไม่เหมาะที่จะเป็นค่าจ้างเพราะว่าไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน หรือค่าตอบแทนนั้นอาจเหมาะที่จะเป็นเพียงแค่สินน้ำใจเท่านั้นเอง

สมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย (OFF ROADERS FEDERATION OF THAILAND)

สมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย (สมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย, 2545) นั้นทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้กับอาสาสมัครที่เป็นผู้ใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อที่สนใจกิจกรรมการใช้เวลาว่างเพื่อสังคมที่เป็นลักษณะกิจกรรมอาสาสมัคร โดยมีวัตถุประสงค์ของสมาพันธ์คือ

1. สนับสนุนการก่อตั้งสถาบันผู้ใช้รถขับเคลื่อน 4 ล้อ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
2. ร่วมกับองค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนในกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ใช้งานพาหนะทุกประเภทโดยทั่วไป
4. พยายามใช้มาตรฐานอันดีงามในการปฏิบัติ และบำเพ็ญตนให้เป็นไปตามจรรยาบรรณแห่งผู้ใช้งานพาหนะโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก
5. เป็นสื่อกลางในการประสานงานและให้การช่วยเหลือ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ภายใต้กฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ
6. เผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมอันเป็นสาธารณะประโยชน์ของสมาชิกต่อสาธารณชน
7. จัดเก็บและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและข่าวสารทั้งภาครัฐและภาคเอกชนแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป
8. เป็นศูนย์กลางในการพบปะเพื่อส่งเสริมความสามัคคีการกีฬาบันเทิงและการสาธิตกุศล
9. จัดให้มีสวัสดิการแก่สมาชิกและครอบครัว

10. ส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายใต้หลักการ เพื่ออนุรักษ์และไม่ทำลาย ทั้งนี้โดยไม่เกี่ยวกับการเมืองไม่ว่าทางใดๆ

ชมรมออพโรดทั้งหมดทั่วประเทศมีจำนวน 189 ชมรมแบ่งออกเป็น

ภาคกลาง 12 จังหวัด ได้แก่

1. กรุงเทพมหานคร	จำนวน 52 ชมรม
2. ชัยนาท	จำนวน 1 ชมรม
3. นครปฐม	จำนวน 2 ชมรม
4. นครสวรรค์	จำนวน 1 ชมรม
5. นนทบุรี	จำนวน 5 ชมรม
6. ปทุมธานี	จำนวน 9 ชมรม
7. พระนครศรีอยุธยา	จำนวน 3 ชมรม
8. เพชรบูรณ์	จำนวน 1 ชมรม
9. ราชบุรี	จำนวน 2 ชมรม
10. สมุทรปราการ	จำนวน 5 ชมรม
11. สระบุรี	จำนวน 2 ชมรม
12. อุทัยธานี	จำนวน 2 ชมรม

ภาคอีสาน 12 จังหวัด ได้แก่

1. กาฬสินธุ์	จำนวน 1 ชมรม
2. ขอนแก่น	จำนวน 2 ชมรม
3. นครราชสีมา	จำนวน 5 ชมรม
4. ยโสธร	จำนวน 2 ชมรม
5. เลย	จำนวน 1 ชมรม
6. สกลนคร	จำนวน 3 ชมรม
7. สุรินทร์	จำนวน 1 ชมรม
8. หนองคาย	จำนวน 1 ชมรม

9. หนองบัวลำภู	จำนวน 1 ชมรม
10. อำนาจเจริญ	จำนวน 1 ชมรม
11. อุครธานี	จำนวน 2 ชมรม
12. อุบลราชธานี	จำนวน 8 ชมรม

ภาคเหนือ 10 จังหวัด ได้แก่

1. กำแพงเพชร	จำนวน 1 ชมรม
2. เชียงใหม่	จำนวน 6 ชมรม
3. ตาก	จำนวน 2 ชมรม
4. น่าน	จำนวน 1 ชมรม
5. พิจิตร	จำนวน 1 ชมรม
6. พิษณุโลก	จำนวน 3 ชมรม
7.แพร่	จำนวน 1 ชมรม
8. ลำปาง	จำนวน 1 ชมรม
9. สุโขทัย	จำนวน 1 ชมรม
10. อุตรดิตถ์	จำนวน 2 ชมรม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 จังหวัด ได้แก่

1. จันทบุรี	จำนวน 4 ชมรม
2. ฉะเชิงเทรา	จำนวน 2 ชมรม
3. ชลบุรี	จำนวน 6 ชมรม
4. ตรัง	จำนวน 1 ชมรม
5. ปราจีนบุรี	จำนวน 3 ชมรม
6. ระยอง	จำนวน 9 ชมรม
7. สระแก้ว	จำนวน 1 ชมรม

ภาคใต้ 9 จังหวัด ได้แก่

1. กระบี่	จำนวน 2 ชมรม
2. ชุมพร	จำนวน 1 ชมรม
3. ตรัง	จำนวน 2 ชมรม
4. ประจวบคีรีขันธ์	จำนวน 1 ชมรม
5. พังงา	จำนวน 1 ชมรม
6. ภูเก็ต	จำนวน 5 ชมรม
7. ระนอง	จำนวน 1 ชมรม
8. สงขลา	จำนวน 6 ชมรม
9. สุราษฎร์ธานี	จำนวน 7 ชมรม

ภาคตะวันตก 2 จังหวัด ได้แก่

1. กาญจนบุรี	จำนวน 4 ชมรม
2. สุพรรณบุรี	จำนวน 1 ชมรม

สมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยนั้นทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้กับอาสาสมัครที่เป็นผู้ใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อที่สนใจกิจกรรมการใช้เวลาว่างเพื่อสังคมที่เป็นลักษณะกิจกรรมอาสาสมัคร สนับสนุนการก่อตั้งสถาบันผู้ใช้รถขับเคลื่อน 4 ล้อ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ร่วมกับองค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนในกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ใช้งานพาหนะทุกประเภทโดยทั่วไป เป็นศูนย์กลางในการพบปะเพื่อส่งเสริมความสามัคคีการกีฬาบังคับและการสาธิตการกุศล ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้หลักการ เพื่ออนุรักษ์และไม่ทำลาย ทั้งนี้โดยไม่เกี่ยวกับการเมืองไม่ว่าทางใดๆ ซึ่ง สมาชิกของสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยนั้นได้แก่ สถาบันผู้ใช้รถขับเคลื่อน 4 ล้อ เช่น สมาคม สโมสร ชมรม หรือกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนของสถาบันนั้นๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยภายในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยในประเทศ

เอกมน (2548) ได้ทำการศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยในการทำงานกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข และสภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจโดยประชากรที่นำมาศึกษา เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตธนบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 176 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ T-test, One Way ANOVA และสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า 1.ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และสถานภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขไม่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางสังคมที่แตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2.ปัจจัยในการทำงานประกอบด้วย ปัจจัยการได้รับการยอมรับนับถือ ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่าง อสม.กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และระหว่าง อสม.กับอสม. ปัจจัยผลประโยชน์ตอบแทน ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และปัจจัยการดำเนินงานด้านสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3.ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ได้แก่ การขอเบิกยา เวชภัณฑ์ จากศูนย์บริการสาธารณสุขมีขั้นตอนยุ่งยากใช้เวลาหลายวัน ทำให้ศูนย์สุขภาพชุมชนมียา เวชภัณฑ์ ไม่เพียงพอและทันต่อความต้องการของชาวบ้าน การขาดการประสานร่วมมือทั้งจากชาวบ้าน ผู้นำ ชุมชน และเจ้าหน้าที่

สาธารณสุข ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และการมอบหมายงานให้อาสาสมัครสาธารณสุขมากเกินไปโดยจำกัดระยะเวลา ทำให้งานไม่มีคุณภาพ

พจนีย์ (2542) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจของอาสาสมัครในการให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์ที่วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ภูมิหลัง ลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการทำงานของอาสาสมัครปกติและอาสาสมัครที่เป็นผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คืออาสาสมัครปกติจำนวน 10 คน รับหน้าที่เกี่ยวข้องหรือคลุกคลีกับผู้ป่วยและทำงานอย่างต่ำ 1 ปี อีกกลุ่มคืออาสาสมัครที่เป็นผู้ป่วยจำนวน 10 คน ที่ทำงานให้โครงการฯ มาอย่างต่ำ 1 ปี วิธีที่ใช้ในการศึกษา คือ วิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การสัมภาษณ์ เจาะลึกและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึกและแถบบันทึกเสียง

ผลการศึกษาในอาสาสมัครปกติ ด้านภูมิหลังพบว่า อาสาสมัครมีอายุตั้งแต่ 26-67 ปี ส่วนใหญ่มีพื้นฐานครอบครัวมั่นคง ไม่มีปัญหา เนื่องจากได้รับความรัก ความอบอุ่น และความเอาใจใส่จากครอบครัว ได้รับการหล่อหลอมคุณธรรมพื้นฐานจากบุคคลใกล้ชิด มีความสนใจต่อหลักพระธรรมคำสอนในพุทธศาสนา มีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว และมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้อื่นมาก่อน นอกจากนี้ยังพบว่า อาสาสมัครชาวบ้านที่มีพื้นฐานครอบครัวยากจน ประสบการณ์ชีวิตส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ด้านลักษณะการเข้ามาทำงานพบว่า เมื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ แล้ว อาสาสมัครส่วนใหญ่มีการพิจารณาอย่างรอบคอบด้วยการศึกษาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ไปเยี่ยมผู้ป่วยเอดส์ หรือเข้ารับมาดูแลด้วยตนเอง หรือมาเก็บข้อมูลทำวิจัย หรือมาช่วยงานเป็นครั้งคราว จนทราบข้อเท็จจริงซึ่งตรงกับความต้องการของตนเองแล้วตัดสินใจทำงานในที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า อาสาสมัครชาวบ้านมาทำงานโดยเพื่อบ้านชนมาสมัครด้านแรงจูงใจในการทำงานพบว่ามี 5 ประการ ได้แก่ ความต้องการค่าตอบแทนเพื่อการยังชีพ ความศรัทธาในการทำงานของอาจารย์ลงกต ความต้องการเคารพยกย่อง ความต้องการช่วยเหลือผู้ลำบากกว่า และความต้องการความสำเร็จ

จากผลการศึกษาอาสาสมัครที่เป็นผู้ป่วย ด้านภูมิหลังพบว่า อาสาสมัครมีอายุระหว่าง 25-56 ปี อาสาสมัครผู้ชายส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานครอบครัวที่มีปัญหาความสัมพันธ์ ออกมาเร่ร่อน แล้วถูกชักชวนจากเพื่อนไปเสพยาเสพติด หรือเที่ยวหญิงบริการ เป็นเหตุให้ติดเชื้อเอดส์ในที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า อาสาสมัครผู้หญิงส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานครอบครัวที่อบอุ่น และติดเชื้อเอดส์

จากสามี่ ด้านลักษณะการเข้ามาทำงาน พบว่า หลังจากทราบว่าตนเองติดเชื้อเอดส์แล้วก็จะแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ จนทราบข่าวเกี่ยวกับโครงการฯต่อมาเมื่อมีอาการป่วยหนัก จึงตัดสินใจมา ด้านแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า มี 6 ประการ ได้แก่ความต้องการพึ่งพาโครงการฯ ความต้องการตอบแทนบุญคุณ ความต้องการคุณค่าจากงาน ความต้องการขจัดความรู้สึกผิด หรือความไม่สบายใจ ความต้องการช่วยผู้ป่วยด้วยกัน และความต้องการแสดงให้เห็นว่าตนมี

งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี 1998 Twynam, G. D., Farrell, J. M., Johnston, M. E. ได้ทำการวิจัยอาสาสมัครใน Star Choice World Junior Curling Tournament ซึ่งจัดใน Ontario, Canada มีวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อตรวจสอบแรงจูงใจของอาสาสมัครในงานกีฬานี้ เพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่าง แรงจูงใจในงานกีฬานี้กับ อาสาสมัครเพื่อหาประสบการณ์ระหว่างการใช้เวลาว่าง ประชากรคือ อาสาสมัครจำนวน 190 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ Special Event Volunteer Motivation Scale ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครมีหลายแง่มุมและหลายสิ่งกระตุ้นที่จะทำให้บุคคลนั้นมาเข้าร่วมในการเป็นอาสาสมัคร และบางคนเห็นว่าการเป็นอาสาสมัครเป็นประสบการณ์การใช้เวลาว่างอย่างจริงจัง ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีแรงจูงใจที่จะทำกิจกรรมเพื่อสังคมและอยากที่จะพัฒนาตนเอง

ในปี 2003 Ching-Hsiu Hsieh ได้ทำการวิจัยอาสาสมัครกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นนักกีฬาเทนนิสของมหาวิทยาลัยในรายการ Oriental Championship of Colleges วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อเปรียบเทียบภูมิหลังของนักเทนนิสมหาวิทยาลัย ในด้านแรงจูงใจในการใช้เวลาว่าง, การเข้าร่วม, และความพึงพอใจเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมในการใช้เวลาว่างและการวัดความพึงพอใจในการใช้เวลาว่าง ประชากรคืออาสาสมัครจำนวน 325 คน ได้ตอบแบบสอบถามซึ่งแบบสอบถามได้ถูกแบ่งออกเป็น

1. วัดแรงจูงใจในการใช้เวลาว่าง
2. วัดการเข้าร่วมการใช้เวลาว่าง
3. วัดความพึงพอใจการใช้เวลาว่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Descriptive Statistics, T-test, One-way ANOVA และ Pearson Product-moment correlation ผลลัพธ์แสดงให้เห็นว่า

1. แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของนักกีฬาเทนนิสมหาวิทยาลัย

1.1 ระดับแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างความท้าทายและความชำนาญอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมด้านสมาคม ไหวพริบ ความตื่นเต้น

1.2 การเข้าร่วมการใช้เวลาว่างกิจกรรมการอ่านและฟังอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมที่ท้าทาย กิจกรรมด้านสมาคม ความบันเทิง ครอบครัว ธรรมชาติ การไม่มีการแข่งขัน ทักษะ งานอดิเรก ศาสนาและความรู้สึก ลำดับสุดท้ายคือความตื่นเต้น

1.3 ความพึงพอใจการใช้เวลาว่าง กลไกทางชีวภาพอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การผ่อนคลาย การศึกษาจิตวิทยา ลำดับสุดท้ายคือความงาม

2. ความแตกต่างระหว่าง เพศ กลุ่มระดับของกีฬาซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

2.1 ความแตกต่างของเพศแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจของผู้หญิงทางด้าน ไหวพริบและการแข่งขันจะสูงกว่าเพศชาย

2.2 ความแตกต่างระหว่างกลุ่มแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการแข่งขันของนักกีฬาเทนนิสของมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกัน

2.3 ความแตกต่างของระดับกีฬาแสดงให้เห็นว่าความท้าทายของนักกีฬาในประเทศสูง การนักกีฬาระหว่างประเทศ

3. ความแตกต่างในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

3.1 ความแตกต่างระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างและเพศแสดงให้เห็นว่าการอ่านและการฟังและความบันเทิง ผู้หญิงจะสูงกว่าผู้ชายแต่กิจกรรมที่มีความตื่นเต้น ศาสนา หรือความรู้สึก ผู้ชายจะสูง กว่าผู้หญิง

3.2 ความแตกต่างระหว่างกลุ่มแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่มีความตื่นเต้น หรือไม่มีความท้าทายศาสนา และความรู้สึกจะมีความแตกต่างกันของนักกีฬา 2 กลุ่ม ซึ่งมีกลุ่มหนึ่งจะเน้นการอ่านและการฟัง

3.3 ความแตกต่างระหว่างระดับของกีฬาแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการอ่านและการฟังในระดับประเทศและท้องถิ่นสูงกว่าต่างประเทศ

4. ความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจในการใช้เวลาว่างในหลายรูปแบบ

4.1 ความแตกต่างระหว่างเพศแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงจะมีจิตวิทยาจะสูงกว่าผู้ชาย

4.2 ความแตกต่างระหว่างกลุ่มแสดงให้เห็นว่าจิตวิทยาทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน

4.3 ความแตกต่างระหว่างระดับกีฬา แสดงให้เห็นว่าจิตวิทยาและการพักผ่อนในประเทศสูงกว่าต่างประเทศ

5. แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างการมีส่วนร่วม ความพึงพอใจของนักกีฬามีความสัมพันธ์กัน

ในปี 2007 Joanne MacLean และ Shannon Hamm ได้ทำการวิจัยอาสาสมัครกลุ่มหนึ่งที่ทำหน้าที่ต่างๆในการแข่งขันกีฬากอล์ฟรายการ “2005 BMO Canadian Women’s Golf” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อตรวจสอบแรงจูงใจของอาสาสมัคร ข้อตกลง และความตั้งใจที่ยังคงอยู่ในฐานะที่เป็นอาสาสมัครที่ 2005 BMO Canadian Women’s Golf Championship อาสาสมัครจำนวน 647 คน ได้ตอบแบบสอบถาม Organizational Commitment Questionnaire แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจของอาสาสมัคร และคำถามเชิงคุณภาพในเรื่องความตั้งใจที่ยังคงอยู่ในฐานะที่เป็นอาสาสมัคร ผลลัพธ์แสดงให้เห็นว่าข้อตกลงมีความเกี่ยวข้องกับการกีฬาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเกี่ยวกับการจัดการแข่งขันกีฬา อย่างไรก็ตาม แรงจูงใจของอาสาสมัครส่วนใหญ่จะ

เกี่ยวกับการกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จำนวนของปัจจัยและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และความตั้งใจที่ยังคงเป็นอาสาสมัครได้รับการแยกแยะ สถิติเชิงพรรณนาได้บ่งชี้ว่าอาสาสมัครส่วนใหญ่มีความตั้งใจที่จะเป็นอาสาสมัครในกีฬากอล์ฟ (97.5%) อยากที่จะเป็นอาสาสมัครในการแข่งขันกีฬาอื่นๆ (76.4%) และพวกเขาต้องการที่จะเป็นอาสาสมัครในเรื่องต่างๆ ไป (83.3%) ลักษณะหลากหลายของเหตุผลได้รับการอธิบาย ความเข้าใจในปัจจัยซึ่งมีผลต่อแรงจูงใจและข้อตกลงและความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจและแรงจูงใจ/ข้อตกลงไปสู่อาสาสมัครสามารถช่วยองค์กรที่จัดงานมีกลุ่มเป้าหมายที่จะรับสมัครใหม่และกลยุทธ์ที่ได้รับการศึกษาไว้

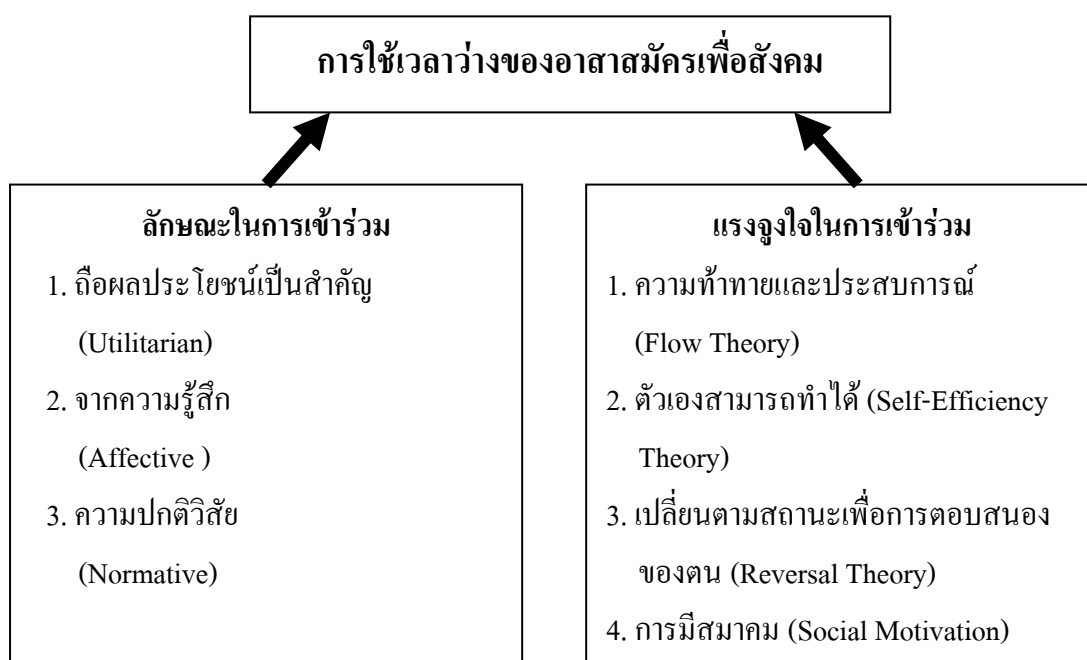
จากการทบทวนงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่ายังคงมีการศึกษาทางด้านแรงจูงใจ การใช้เวลาว่างกันน้อยในประเทศ ส่วนใหญ่ในต่างประเทศจะเป็นการศึกษาแบบวัดและการประเมินแรงจูงใจการใช้เวลาว่าง ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะต้องศึกษาแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง

คำถามในการวิจัย

1. ลักษณะการเข้าร่วมประเภทใดที่มีอิทธิพลต่อการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม
2. แรงจูงใจในการเข้าร่วมประเภทใดที่มีผลต่อการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากขอบเขตการศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปกรอบแนวความคิด ในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

การวิจัยเรื่องลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด โดยมีตัวแปร 2 ตัว คือ ลักษณะที่ทำให้เข้าร่วมการใช้เวลาว่าง และ แรงจูงใจการใช้เวลาว่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาในครั้งนี้ คือ บุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อจำนวน 1500 คนที่เป็นสมาชิกของชมรมสังกัดสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 39 ชมรมประกอบด้วย

1. กลุ่ม 22 นอ.
2. กลุ่มเพื่อนแชมป์
3. กลุ่มลมโชย
4. กลุ่ม 35 อินเตอร์
5. กลุ่มลายคราม
6. ชมรมเลนโรเวอร์คลาสสิกแห่งประเทศไทย 1998
7. ชมรมวายมาย
8. ชมรมเสือไท
9. ชมรมจีฟยูนิตี้
10. ชมรมค็อกแท็กเฮ้าส์
11. ชมรมเจ้าพายุ
12. ชมรม จี 7 คนผีเสื้อ
13. ชมรมสยามออฟโรด
14. ชมรมล้อเกวียน
15. ชมรมเมืองใหม่รวมช่าง 4x4

16. ชมรมถื่นงามดี
17. ชมรมคนกะเครื่อง
18. ชมรมเบลคไบสัน
19. ชมรมเอ็กโซ 4x4
20. นิโอทิม
21. ฟลายอิงไฟร์ทิม
22. ชมรมเต่าบินออฟโรด
23. กลุ่มไม้เมือง
24. ชมรม 106 KLUB
25. ชมรมคนรักจี๊ป
26. ชมรมหมู่น้อย
27. ชมรม 4x4 ดอนเมืองกรุป
28. รามอินทราออฟโรดชุปเปอร์ คลาสสิก
29. ชมรมสุรพล 4x4
30. ชมรม 4 WHEEL DRIVE SHOP
31. ชมรมปากเกร็ด 4x4
32. คานแจ๊งทิม
33. ชมรมกึ่งหันลม
34. ชมรมคนรักแลนด์
35. ชมรมปทุมธานีออฟโรด
36. ชมรมทุ่งหลวงออฟโรด
37. ชมรมเลียงผา
38. ชมรมเลนโรเวอร์เอ็ดเวนเจอร์
39. ชมรมช้างไท

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและได้ทำการกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ

Morgan (สุวิมล, 2549: 125) จากจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 1500 คน ได้กลุ่มตัวอย่างออกมาจำนวน 306 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด จำนวน 5 ข้อคำถาม โดยแต่ละข้อคำถามแยกเป็นข้อคำถามวัด 3 ลักษณะ ได้แก่

- ถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ
- จากความรู้สึก
- ปฏิบัติความปกติวิสัย

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรดจำนวน 20 ข้อคำถามประกอบด้วย 4 ด้านโดย

ข้อที่ 1-5 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับความท้าทายและประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

ข้อที่ 6-10 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับตัวเองสามารถทำได้

ข้อที่ 11-15 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนตามสภาวะเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

ข้อที่ 16-20 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับทางด้านการมีสมาคม

การสร้างและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ มากำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเองโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปหาคุณภาพความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ด้วยการตรวจโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน แล้วนำไปเทียบเกณฑ์การพิจารณาของ Rovinelli และ Hambleton (บุญชม, 2532: 66) โดยการให้คะแนนในแต่ละข้อดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นเป็นคำถามที่เหมาะสม

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นเป็นคำถามที่เหมาะสมหรือไม่

-1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่เหมาะสม

4. นำคะแนนที่ได้ในข้อ 3. มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อคำถามมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม แต่ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.5 ต้องนำข้อนั้นไปปรับปรุงแก้ไขและค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าอยู่ในช่วง 0.81- 1.00

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try out) กับอาสาสมัครที่สังกัดอยู่ในชมรมที่เป็นสมาชิกของสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย จำนวน 30 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น .86

วิธีการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม ผู้วิจัยได้มีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกออฟโรดในเขตกรุงเทพและปริมณฑลโดยการเก็บของมูลด้วยตนเองตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2552 ถึงวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2552 ได้ดังนี้

ครั้งที่ 1 เก็บข้อมูลได้มา จำนวน 34 คน

ครั้งที่ 2 เก็บข้อมูลได้มา จำนวน 45 คน

ครั้งที่ 3 เก็บข้อมูลได้มา จำนวน 15 คน

ครั้งที่ 4 เก็บข้อมูลได้มา จำนวน 35 คน

ครั้งที่ 5 เก็บข้อมูลได้มา จำนวน 34 คน

ครั้งที่ 6 เก็บข้อมูลได้มา จำนวน 35 คน

ครั้งที่ 7 เก็บข้อมูลได้มา จำนวน 31 คน

ครั้งที่ 8 เก็บข้อมูลได้มา จำนวน 42 คน

ครั้งที่ 9 เก็บข้อมูลได้มา จำนวน 35 คน

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 306 ชุด คิดเป็น 100 % มาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1. นำข้อมูลตอนที่ 1 มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย แล้วนำเสนอในรูปของตาราง ประกอบกับความเรียง

2. นำข้อมูลตอนที่ 2 ที่เกี่ยวกับลักษณะสิ่งกระตุ้นมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

- ลักษณะสิ่งกระตุ้นจากถือเอาผลประโยชน์เป็นสำคัญ มีคะแนน 5-8
- ลักษณะสิ่งกระตุ้นจากความรู้สึก มีคะแนน 9-12
- ลักษณะสิ่งกระตุ้นจากการปฏิบัติความปกติวิสัย มีคะแนน 13-15

3. นำข้อมูลตอนที่ 3 เกี่ยวกับแรงจูงใจการใช้เวลาว่างมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดลักษณะการวัดเป็นมาตราวัดแบบ Rating Scale 4 ระดับ คือ

4	หมายถึง	มากที่สุด
3	หมายถึง	มาก
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้วมาเทียบอันดับ โดยถือเกณฑ์ของ Best (อ้างถึงในฉลองชัย, 2537: 95) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 ขึ้นไป	ถือว่า	มีแรงจูงใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50	ถือว่า	มีแรงจูงใจมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50	ถือว่า	มีแรงจูงใจน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 ลงมา	ถือว่า	มีแรงจูงใจน้อยที่สุด

นำคำร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาแจกแจงนำเสนอในรูปของตาราง
ประกอบความเรียง

สถานที่ในการทำวิจัย

ชมรมรถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อจำนวน 39 ชมรมที่เป็นสมาชิกสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย
ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

ผลและวิจารณ์

ผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นสมาชิกของ 39 ชมรมในสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 306 คน ทำการกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (สุวิมล, 2549 ก: 125) จากจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 1500 คน ได้กลุ่มตัวอย่างออกมาจำนวน 306 คน ทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการรายงานผลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ใช้ในการพรรณนาผลการวิจัย การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผลการวิจัยได้นำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ลักษณะในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด

ตอนที่ 3 แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

เพื่อความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายและการนำเสนอผลของการวิจัย โดยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

f	แทน	ความถี่
%	แทน	ค่าร้อยละ
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเชิงประชากร ซึ่งได้ผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

		(n= 306)	
สภาพและข้อมูลทั่วไป		ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	204	66.67*
	หญิง	102	33.33
	รวม	306	100.00
2. อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	30	9.80
	21 – 30 ปี	88	28.76
	31 – 40 ปี	112	36.60*
	41 – 50 ปี	56	18.30
	51 – 60 ปี	14	4.58
	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	6	1.96
	รวม	306	100.00
3. สถานะ	โสด	162	52.94*
	สมรส	136	44.44
	หย่าร้าง	8	2.62
	รวม	306	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(n= 306)			
สภาพและข้อมูลทั่วไป		ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. การศึกษา	ประถมศึกษา	24	7.84
	มัธยมศึกษา	68	22.22
	ปริญญาตรี	186	60.78*
	ปริญญาโท	28	9.16
	รวม	306	100.00
5. อาชีพ	นักเรียน-นักศึกษา	54	17.65
	รับราชการ	26	8.50
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	20	6.54
	พนักงานบริษัทเอกชน	78	25.49
	ธุรกิจส่วนตัว	114	37.25*
	อื่นๆ	14	4.57
	รวม	306	100.00
6. รายได้	ต่ำกว่า 5000 บาท	40	13.07
	5001- 10000	54	17.65
	10001-15000	54	17.65
	15001-20000	28	9.15
	20001-25000	40	13.07
	มากกว่า 25000 บาท	90	29.41*
	รวม	306	100.00

* มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นสมาชิกของ 39 ชมรมในสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 306 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 204 คนคิดเป็นร้อยละ 66.67 และเพศหญิง 102 คนคิดเป็นร้อยละ 33.33

อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 รองลงมาคือช่วงอายุ 21 – 30 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 28.76 และช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 18.30

สถานะส่วนใหญ่มีสถานะ โสด จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 52.94 รองลงมาคือสถานะ สมรส จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 และสถานะหย่าร้าง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.61

ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีในระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 60.78 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และระดับ ปริญญาโท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.15 และสุดท้ายในระดับประถมศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 7.84

อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวมากถึง 114 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 รองลงมาเป็น อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 25.49 นักเรียน-นักศึกษา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 และรับราชการ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50

รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ที่มากกว่า 25000 บาท จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 รองลงมาคือ 5001-10000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 รายได้ 10001-15000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 17.65 รายได้ ต่ำกว่า 5000 บาท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 13.07 และ รายได้ 20001-25000 บาท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 13.07

ตอนที่ 2 ลักษณะในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรดที่เกิดจากสิ่งจูงใจที่ถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ จากความรู้สึก และการปฏิบัติตามปกติวิสัย

(n= 306)

ข้อคำถาม	ลักษณะในการใช้เวลาว่าง			
	ผลประโยชน์	จาก	ตามปกติ	รวม
	จำนวน (คน)	ความรู้สึก จำนวน (คน)	จำนวน (คน)	
1. ความคาดหวังจากการเข้าร่วม การใช้เวลาว่าง	138 (45.10)	116 (37.91)	52 (16.99)	306 (100.00)
2. เป้าหมายของการเข้าร่วมการใช้ เวลาว่าง	72 (23.53)	112 (36.60)	122 (39.87)	306 (100.00)
3. ความรู้สึกของการเข้าร่วมการ ใช้เวลาว่าง	140 (45.75)	118 (38.56)	48 (15.69)	306 (100.00)
4. เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง แล้วส่งผลต่อสังคม	64 (20.92)	228 (74.50)	14 (4.58)	306 (100.00)
5. สิ่งที่ได้รับเมื่อเข้าร่วมกิจกรรม การใช้เวลาว่าง	82 (26.80)	164 (53.59)	60 (19.61)	306 (100.00)
สรุป	496	738	296	

จากตารางที่ 2 พบว่าลักษณะในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมจากข้อคำถาม ความคาดหวังจากการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างส่วนใหญ่คือลักษณะประเภทถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 45.10 รองลงมาได้แก่ลักษณะประเภทการเข้าร่วมจากความรู้สึกจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 37.91 และ ลักษณะประเภทการปฏิบัติตามปกติวิสัย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 16.99 ตามลำดับ

จากข้อคำถามเป้าหมายของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างพบว่าส่วนใหญ่ลักษณะประเภทการปฏิบัติตามปกติวิสัยมีจำนวนมากถึง 122 คน คิดเป็นร้อยละ 39.87 รองลงมาได้แก่ลักษณะประเภทการเข้าร่วมจากความรู้สึกจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 และ ลักษณะประเภทถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 23.53 ตามลำดับ

ในคำถามความรู้สึกของการเข้าร่วมการใช้เวลาร่วมพบว่าเป็นส่วนใหญ่ลักษณะประเภทประเภทถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ มีจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75 รองลงมาได้แก่ลักษณะประเภทการเข้าร่วมจากความรู้สึกจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 38.56 และ ลักษณะประเภทการปฏิบัติตามปกติจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 15.69 ตามลำดับ

จากคำถามกิจกรรมการใช้เวลาร่วมแล้วส่งผลต่อสังคมอย่างไรพบว่าส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะประเภทการเข้าร่วมจากความรู้สึกมีจำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 74.51 รองลงมาได้แก่ลักษณะประเภทถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 20.92 และ ลักษณะประเภทการปฏิบัติตามปกติจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.58 ตามลำดับ

ข้อคำถามสิ่งที่ได้รับเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาร่วมพบว่าเป็นส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะประเภทการเข้าร่วมจากความรู้สึกมีจำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 53.59 รองลงมาได้แก่ลักษณะประเภทถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 และ ลักษณะประเภทการปฏิบัติตามปกติจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 19.61 ตามลำดับ

จากผลสรุป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีลักษณะจากความรู้สึกเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าร่วมในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมถึง 738 คำตอบ รองลงมาคือ มีลักษณะประเภทถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ และประเภทการปฏิบัติตามปกติในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมจำนวน 496 และ 296 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนค่าร้อยละของอาสาสมัครที่เข้าร่วมการใช้เวลาร่วมที่เกิดจากลักษณะสิ่งจูงใจ

ลักษณะแรงจูงใจที่กระตุ้นให้อาสาสมัครเข้าร่วมการใช้เวลาร่วม	อาสาสมัคร	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ	68	22.22
2. จากความรู้สึก	234	76.47
3. ปฏิบัติตามปกติ	4	1.31
รวม	306	100.00

ตอนที่ 3 แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด

(n= 306)							
กิจกรรมการใช้เวลาว่าง	แรงจูงใจในการใช้เวลาว่าง				$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด			
1 กิจกรรมนั้นเป็นสิ่ง ที่ชอบ	82 (26.80)	212 (69.28)	12 (3.92)	- (0)	3.23	0.506	มาก
2 เป็นกิจกรรมที่ สามารถปฏิบัติได้	40 (13.07)	216 (70.59)	42 (13.73)	8 (2.61)	2.94	0.609	มาก
3 เป็นกิจกรรมที่น่า ตื่นเต้น	90 (29.41)	162 (52.94)	44 (14.38)	10 (3.27)	3.08	0.750	มาก
4 กิจกรรมตรงกับ นิสัยของท่าน	80 (26.14)	172 (56.21)	54 (17.65)	- (0)	3.08	0.657	มาก
5 กิจกรรมนั้นเข้าร่วม แล้วเพลิดเพลิน	52 (16.99)	240 (78.43)	14 (4.58)	- (0)	3.12	0.448	มาก
6 กิจกรรมตรงกับ ความสามารถของ ท่าน	34 (11.11)	212 (69.28)	56 (18.30)	4 (1.31)	2.90	0.581	มาก
7 กิจกรรมนั้นเคยเห็น ตัวอย่างมาก่อน	48 (15.69)	154 (50.33)	98 (32.03)	6 (1.96)	2.80	0.718	มาก
8 ท่านชอบผลที่เกิด ขึ้นจากการปฏิบัติ กิจกรรม	102 (33.33)	192 (62.75)	6 (1.96)	6 (1.96)	3.27	0.598	มาก
9 กิจกรรมนั้นง่ายกับ การปฏิบัติ	64 (20.92)	158 (51.63)	68 (22.22)	16 (5.23)	2.88	0.793	มาก
10 ท่านเชื่อว่ากิจ กรรม นั้นทำแล้วจะสำเร็จ	102 (33.33)	180 (58.82)	24 (7.84)	- (0)	3.25	0.590	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n= 306)

แรงจูงใจที่ทำให้เลือก กิจกรรมการใช้เวลาว่าง	แรงจูงใจการใช้เวลาว่าง				$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด			
11 เป็นกิจกรรมที่ไม่มี ข้อบังคับ	84 (27.45)	166 (54.25)	50 (16.34)	6 (1.96)	3.07	0.716	มาก
12 กิจกรรมที่ทำเป็น งานอดิเรก	62 (20.26)	188 (61.44)	56 (18.30)	- (0)	3.02	0.622	มาก
13 กิจกรรมนั้นทำให้ ได้พบเพื่อนที่มี ลักษณะนิสัย คล้ายกัน	96 (31.37)	170 (55.56)	40 (13.07)	- (0)	3.18	0.642	มาก
14 เป็นกิจกรรมที่ ปฏิบัติได้อย่าง ต่อเนื่องโดยไม่เบื่อ หน่าย	74 (24.18)	200 (65.36)	32 (10.46)	- (0)	3.14	0.573	มาก
15 กิจกรรมที่เข้าร่วมมี ความสนุกสนานอยู่ เสมอ	96 (31.37)	172 (56.21)	38 (12.42)	- (0)	3.19	0.635	มาก
16 ปฏิบัติกิจกรรมแล้ว มีเพื่อนมาก	94 (30.72)	170 (55.56)	42 (13.73)	- (0)	3.17	0.646	มาก
17 เป็นกิจกรรมที่ได้ รวม กลุ่มทำ ประโยชน์	142 (46.41)	156 (50.98)	8 (2.61)	- (0)	3.44	0.547	มาก
18 กิจกรรมสร้าง มนุษย์สัมพันธ์ได้ดี	124 (40.52)	182 (59.48)	- (0)	- (0)	3.41	0.492	มาก
19 กิจกรรมเป็นการ สร้างความสุขให้แก่ ตนเอง	166 (54.25)	140 (45.75)	- (0)	- (0)	3.54	0.499	มากที่สุด
20 กิจกรรมทำให้รู้จัก การปรับตัวเข้าหา ผู้อื่น	134 (43.79)	172 (56.21)	- (0)	- (0)	3.44	0.497	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในข้อคำถามที่ 19 คิดว่ากิจกรรมเป็นการสร้างความสุขให้แก่ตนเองมีมีแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=3.54$)

ตารางที่ 5 แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด
โดยรวม

(n= 306)				
แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของ อาสาสมัครเพื่อสังคม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	Ranking
ด้านความท้าทายและประสบการณ์ใน การเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง	3.09	0.419	มาก	3
ด้านตัวเองสามารถทำได้	3.04	0.442	มาก	4
ด้านเปลี่ยนตามสภาวะเพื่อตอบสนอง ความต้องการของตนเอง	3.14	0.464	มาก	2
ด้านการมีสมาคม	3.36	0.481	มาก	1
รวม	3.15	0.358	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.358 ส่วนแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมด้านการมีสมาคม มีค่าเฉลี่ยในลำดับที่ 1 ที่ 3.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.481 รองลงมาในลำดับที่ 2 คือแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมด้านเปลี่ยนตามสภาวะเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.14 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.464 แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมด้านความท้าทายและประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างอยู่ในลำดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.09 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.419 แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมด้านตัวเองสามารถทำได้อยู่ในลำดับสุดท้ายมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.04 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.442 ตามลำดับ

วิจารณ์

การศึกษาการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจเพื่อศึกษาลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด โดยกลุ่มประชากรคือ บุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นสมาชิกของ 39 ชมรมในสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพและปริมณฑลจำนวน 1500 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และได้ทำการกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (สุวิมล, 2549 ก: 125) ได้กลุ่มตัวอย่างออกมาจำนวน 306 คนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถามเพื่อประเมินลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผู้วิจัยขอเสนอข้อวิจารณ์ต่างๆดังต่อไปนี้

1. ลักษณะในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม

บุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมเข้าร่วมการใช้เวลาว่างส่วนใหญ่พบว่า เกิดจากความรู้สึกเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าร่วมการใช้เวลาว่าง และลำดับต่อมาเกิดจากผลประโยชน์ในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าร่วมการใช้เวลาว่าง และเกิดจากความปกติวิสัยเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าร่วมการใช้เวลาว่าง เป็นลำดับที่น้อยที่สุดตามลำดับ

จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าบุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมนั้นมีการใช้เวลาว่าง อันเนื่องมาจากเมื่อเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วเกิดความรู้สึกชอบที่จะทำกิจกรรม ชอบการขับรถยนต์ท่องเที่ยว ชอบการผจญภัยโดยจะสังเกตได้จากกลุ่มอาสาสมัครส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงวัยกลางคนและประกอบกับส่วนใหญ่แล้วยังไม่มีครอบครัวจึงยังไม่ค่อยมีภาระหน้าที่ทำให้มีเวลาที่จะเข้าร่วมการใช้เวลาว่างได้และส่วนใหญ่อาสาสมัครที่เข้าร่วมนั้นมีอาชีพที่เป็นนายตัวเองคือธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้ค่อนข้างมาก จึงสามารถเข้าร่วมการใช้เวลาว่างได้โดยไม่มีข้อผูกมัด และเข้าร่วมจากความสมัครใจละเมื่อเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วเกิดความภาคภูมิใจในการทำกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งกิจกรรมที่ทำนั้นเป็นการใช้เวลาว่างที่นำเอาความรู้สึกที่ดีที่มีอยู่ในตัวของผู้เข้าร่วม นั้นออกมาใช้อย่างเต็มที่ ซึ่งแต่ละบุคคลที่เข้าร่วมนั้นก็มีความตั้งใจที่เมตตา ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเชื่อถึงการทำบุญ ทำกุศล การแบ่งปัน การมีน้ำใจ การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่เขา ลำบาก ขาดทุน ไม่มีโอกาส ให้กลับมามีโอกาสทางด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านการศึกษา อุปกรณ์การศึกษาต่างๆ ที่ได้ร่วมกันบริจาค ก็เป็นสื่อการเรียนการสอนที่

ช่วยพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีทักษะความสามารถต่างๆ เพิ่มพูนความรู้ให้กับชุมชน ทั้งการดำรงชีพ สุขอนามัยต่างๆ และอีกทั้งผู้เข้าร่วมเมื่อเข้าร่วมแล้วอยากที่จะเข้าร่วมการใช้เวลาว่างเพื่อตอบสนองความต้องการในการอยากทำกิจกรรม ซึ่งเมื่อปฏิบัติแล้วสามารถทำได้ดี ประสบความสำเร็จในการกระทำ สร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างที่เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ทำแล้วรับรู้ได้ถึงความสุขทางใจ ดังที่ Smith (1981) และ Knoke and Prensky (1984) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เมื่อได้กระทำสิ่งไหนแล้วประสบผลสำเร็จก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการกระทำนั้นๆ และต้องการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ชอบเข้าสังคม และมีความนึกคิดเป็นระบบเกี่ยวกับความเชื่อในค่านิยมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับรูปแบบของสัญลักษณ์ที่มีพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือคำสอน

2. แรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม

จากผลการวิจัยแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมพบว่า

1. แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างจากความท้าทายและประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.419 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่เข้าร่วมระดับขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมนั้นมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างโดยคำนึงถึงความท้าทายและประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างในระดับที่มาก เพราะว่าการที่อาสาสมัครเข้าร่วมนั้นเป็นกิจกรรมที่ต้องมีการขับรถยนต์ไปในสถานที่ที่มีพื้นผิวของถนนขรุขระ เป็นหลุม เป็นบ่อ มีการขับรถขึ้นภูเขา หรือลุยผ่านแม่น้ำลำคลอง ผ่านถนนที่เป็นธรรมชาติ ผ่านป่าไม้นานาชนิด เพื่อนำสิ่งของเข้าไปบริจาคให้กับเด็กนักเรียน และครูซึ่งเป็นตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งกิจกรรมที่ได้ทำนั้นผู้เข้าร่วมต้องมีทักษะและความสามารถในการขับรถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อ ต้องใช้อุปกรณ์ต่างๆ ที่ติดมากับรถยนต์ให้เป็น เมื่อเกิดมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นต้องใช้อุปกรณ์ให้เป็น เช่น เมื่อมีเหตุการณ์ยางรถยนต์แตก ควรจะอย่างไร เมื่อรถที่ไปติดหลุมที่เป็นโคลนจะต้องช่วยเหลือกันอย่างไร การใช้ชีวิตในสถานที่ที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ จะต้องทำอย่างไร อาหารก็ต้องทำเองโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่และให้เพียงพอกับเวลาที่ทำกิจกรรม กิจกรรมที่เข้าร่วมน่าตื่นเต้น ท้าทายความสามารถของผู้เข้าร่วม เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมสามารถปฏิบัติได้เมื่อปฏิบัติแล้วมีความเพลิดเพลิน ตรงกับลักษณะนิสัยของผู้เข้าร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีของ Csikszentmihalyi (1988) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมที่มีความต่อเนื่องและดำเนินต่อไปเกิดจากความเหมาะสมกันระหว่างความท้าทายของกิจกรรมและความสามารถของผู้เข้าร่วม เมื่อกิจกรรมที่เข้า

ร่วมนั้นมีความท้าทายมากเกินไปและผู้เข้าร่วมมีทักษะที่จะปฏิบัติน้อย จะทำให้ผู้เข้าร่วม เกิดความวิตกกังวลและเกิดความกลัว แต่ถ้าหากว่ากิจกรรมที่เข้าร่วมมีความท้าทายน้อยและผู้เข้าร่วมมีทักษะในการปฏิบัติสูง จะทำให้ผู้เข้าร่วมนั้นเกิดความเบื่อหน่ายในกิจกรรม และไม่ยากที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นอีก แต่ถ้ากิจกรรมที่เข้าร่วมนั้นมีความท้าทายมากและผู้เข้าร่วมมีทักษะในการปฏิบัติสูง จะทำให้มีความไหลลื่นของกิจกรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น

2. แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างจากตัวเองสามารถทำได้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.442 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมนั้นมีแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างโดยเห็นจากตัวอย่างที่เคยปฏิบัติมา และได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ตรงที่ได้ปฏิบัติมาแล้วสู่กันฟังถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ไปเข้าร่วมและไปปฏิบัติมา อาทิเช่น การเดินทางเข้าไปทำคุณประโยชน์ให้กับชุมชนในเส้นทางออฟโรด ถ่ายทอดถึงบรรยากาศ ความรู้สึก และผลของกิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จทำให้เกิดแรงจูงใจให้เข้าร่วมการใช้เวลาว่าง หรืออาจจะเกิดจากประสบการณ์โดยตรงของผู้เข้าร่วมเองโดยเคยปฏิบัติมาก่อนแล้วประสบผลสำเร็จ กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ มีประโยชน์ส่งผลดีต่อบุคคลและสังคมมีการพัฒนา ทำให้เกิดแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างที่จะทำกิจกรรมแบบนี้ต่อไปอีกโดยคิดว่ากิจกรรมนี้ง่ายต่อการปฏิบัติ ไม่มีอะไรซับซ้อน ไม่ยุ่งยาก และคิดว่าจะประสบผลสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Bandura (1977) ได้กล่าวไว้ว่าการมีแรงจูงใจในการประกอบกิจกรรมคือการมีความเชื่อหรือความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำกิจกรรมตาม เงื่อนไขหรือสถานการณ์ และจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จซึ่ง Bandura เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง หรือการที่ได้สังเกตตัวเองแบบแสดงพฤติกรรมแล้วสังเกตความรู้สึกว่าเขาจะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ถ้าเขาพยายามจริงและไม่ย่อท้อ รวมถึง ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเขามีความสามารถที่จะทำได้โดยการใช้อำพุดชักจูง เป็นการบอกว่าบุคคลนั้นมี ความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ การกระตุ้นทางอารมณ์ ก็มีส่วนในการรับรู้ซึ่งจะทำให้คนตั้งเป้าหมายที่สูงขึ้นไปอีก

3. แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างด้านการเปลี่ยนตามสภาวะเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.464 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมนั้นมีแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างนั้นเป็นไปในลักษณะกิจกรรมที่ไม่มีข้อบังคับ เข้าร่วมแล้วรู้สึกสบายใจ ปฏิบัติแล้วมีความเพลิดเพลินตลอดการเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมโดยมาจากพฤติกรรมของตนเอง ไม่มี

โครมาบังคับหรือเป็นข้อตกลงที่จะต้องปฏิบัติ คิดว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นงานอดิเรก เป็นกิจกรรมที่ชื่นชอบ เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้เข้าร่วมได้โดยง่าย โดยมีการพบปะเพื่อนฝูงที่มีลักษณะนิสัยคล้ายกัน ร่วมทำกิจกรรมอย่างสนุกสนานซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ (Apter, 1982) ที่กล่าวไว้ว่าการเข้าร่วมทำกิจกรรมที่ไม่ได้เกี่ยวกับการอยู่รอดหรือการดำเนินชีวิต แต่เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติออกมาจากพฤติกรรม เช่นการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมเพื่อความบันเทิง การใช้เวลาว่างกับงานอดิเรก หรือการเล่นกีฬา

4. แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างด้านการมีสมาคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.481 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมนั้นมีแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างนั้นเป็นไปในลักษณะของการเข้าสังคม การปฏิบัติกิจกรรมโดยส่วนใหญ่เมื่อเข้าร่วมแล้วเป็นกิจกรรมที่สร้างการมีเพื่อนใหม่ ในหลายลักษณะ หลายบุคลิก ต่างสาขา อาชีพ ต่างอายุ ซึ่งทำให้แต่ละบุคคลมีการเชื่อมโยงกันในหลายๆด้าน มีความผูกพันกัน มีการรู้จักปรับตัวเข้าหากันในสถานการณ์ที่ต้องอยู่ร่วมกัน ได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และมีประโยชน์ ต่อสังคม สร้างความสุขให้กับตนเองและสร้างความสุขให้กับชุมชนหรือบุคคลรอบข้างรวมถึงยังได้พัฒนาชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น ดังที่ (Argyle & Hills, 1998) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้เวลาว่างถือว่าการเข้าสังคม การใช้เวลาจะมีความสุขก็ต่อเมื่อมีคนอื่นมาร่วมด้วยซึ่งกิจกรรมบางอย่างไม่สามารถทำคนเดียวได้ เพื่อนส่วนใหญ่จะใช้เวลาด้วยกันในการทำกิจกรรมเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และส่วนใหญ่จะจับกลุ่มกันทำประโยชน์ให้กับสังคมซึ่งจะทำให้มิตรภาพแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นและทำให้เวลาว่างที่ใช้ร่วมกันเป็นที่น่าพึงพอใจ และแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างอีกประเภทหนึ่งก็คือ การเข้าสังคม ซึ่งบุคคลที่เข้าร่วมการใช้เวลาว่างนั้นก็จะแสวงหาความสุขจากการใช้เวลาว่างที่แตกต่างกันออกไป และกิจกรรมที่ได้กระทำคนเดียวบางครั้งก็อาจมีองค์ประกอบของการเข้าสังคมได้ดังที่ (Livingstone, 1988) ได้กล่าวไว้ว่า เช่น การดูทีวี บางทีผู้ที่ใช้เวลาว่างโดยการดูทีวีจะจินตนาการว่าตนเองนั้นรู้จักกับคนในรายการทีวี รู้ถึงนิสัยของในทีวีเป็นการสมมุติว่าตนเองมีเพื่อนขึ้นมาเอง

บุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นอาสาสมัครเพื่อสังคมนั้นมีแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างในด้านการมีสมาคมมากที่สุดเนื่องมาจากกลุ่มประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน มีอาชีพที่แตกต่างกันต้องการที่จะสร้างสังคม พบปะผู้คน สร้างการเชื่อมโยง สร้างความสัมพันธ์ ผูกมิตรกับบุคคลอื่นที่เข้าร่วมทำกิจกรรมด้วยกันแต่ด้วยกิจกรรมที่เข้าร่วมผู้เข้าร่วมอาจจะมีความท้าทายมาก ใช้ทุนทรัพย์สูงและยังมีประสบการณ์น้อยและไม่เคยเห็นตัวอย่างในการทำกิจกรรมนี้มาก่อนจึงทำให้ผลของด้านตัวเองสามารถทำได้นั้นออกมาน้อยที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ บุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นสมาชิกของ 39 ชมรมในสมาคมออฟโรดแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 1500 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และได้ทำการกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (สุวิมล, 2549: 125) ได้กลุ่มตัวอย่างออกมาจำนวน 306 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาลักษณะและแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านโดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.8 – 1.0 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมจำนวน 5 ข้อคำถามโดยแต่ละข้อคำถามแยกเป็นข้อคำถามวัด 3 ลักษณะได้แก่

- ถือผลประโยชน์เป็นสำคัญ
- จากความรู้สึก
- ปฏิบัติความปกติวิสัย

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมจำนวน 20 ข้อคำถามประกอบด้วย 4 ด้านโดย

ข้อที่ 1-5 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับความท้าทายและประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง

ข้อที่ 6-10 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับตัวเองสามารถทำได้

ข้อที่ 11-15 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับทางด้านการเปลี่ยนตามสถานะเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

ข้อที่ 16-20 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับทางด้านการมีสมาคม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากบุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นสมาชิกของ 39 ชมรมในสมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพและปริมณฑล และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนสี่ล้อที่เป็นสมาชิกของ 39 ชมรมในสมาคมออฟโรดแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ช่วงอายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 112 รองลงมาคือช่วงอายุ 21 – 30 ปี จำนวน 88 คน และช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 56 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีสถานะ โสด จำนวน 162 คน รองลงมาคือสถานะสมรสจำนวน 136 คน ส่วนมากมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 186 รองลงมาคือการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 68 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 28 คน และระดับประถมศึกษา จำนวน 24 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวจำนวน 114 คน รองลงมามีอาชีพทำงานบริษัทเอกชนจำนวน 78 คน อาชีพนักเรียน-นักศึกษาจำนวน 54 คน อาชีพรับราชการจำนวน 26 คน และอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 20 คน รายได้ส่วนใหญ่จะมีรายได้มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 90 คน รองลงมามีรายได้อยู่ที่ 10,001 – 15,000 บาท และ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 54 คน ต่ำกว่า 5,000 และ 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 40 คน และ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 28 คน

1. ลักษณะในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรดพบว่า

ลักษณะประเภทสิ่งจูงใจที่เกิดจากความรู้สึกที่มีอิทธิพลต่อการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมมากที่สุด (76.47%) รองลงมาคือ ลักษณะประเภทสิ่งจูงใจที่ถือเอาผลประโยชน์เป็นสำคัญ (22.22%) และลักษณะประเภทสิ่งจูงใจที่เกิดจากการปฏิบัติความปกติวิสัย (1.31%)

2. แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมพบว่า

แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างด้านการมีสมาคมตามทฤษฎี Social Motivation ของ Weiner มีผลต่อการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมมากที่สุด ($\bar{x} = 3.36$) รองลงมาคือ แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างด้านเปลี่ยนตามสถานะเพื่อตอบสนองความต้องการของตนตาม ทฤษฎี Reversal ($\bar{x} = 3.14$) แรงจูงใจในการใช้เวลาว่างด้านความท้าทายและประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างตามทฤษฎี Flow ($\bar{x} = 3.09$) และแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างด้านตัวเองสามารถทำได้ตามทฤษฎี Self Efficiency ($\bar{x} = 3.04$) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด ดังนี้

1. จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าลักษณะสิ่งที่ทำให้อาสาสมัครเพื่อสังคมสมาชิกชมรมออฟโรดมาเข้าร่วมการใช้เวลาว่างคือด้านความรู้สึทางจิตใจของผู้เข้าร่วมเองที่ได้รับรู้ถึงความภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมดีขึ้น จากความรู้สึกนี้เองทำให้สามารถนำมาเป็นแนวทางที่สำคัญสำหรับการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้กับผู้ที่ไม่เคยมาเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม
2. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าแรงจูงใจการใช้เวลาว่างที่ทำให้อาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด คือแรงจูงใจทางด้านการสมาคมมากที่สุด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นดังนั้น จึงทำให้เป็นแนวทางสำหรับองค์กรในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินและทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในสังคมต่อไป
3. ภาครัฐและเอกชนสามารถนำผลการวิจัยนี้มาพัฒนาให้กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคมโดยจำเป็นต้องสร้างลักษณะและแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างให้กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคมที่จัดขึ้นนั้นเกิดความน่าสนใจและทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้สึกว่ากิจกรรมที่เข้าร่วมนั้นมีคุณค่าต่อตนเองและบุคคลต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในด้านอื่นๆ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรด เนื่องจากว่าชอบรถยนต์เหมือนกัน ชอบกิจกรรมท่องเที่ยวแนวผจญภัย หรือชอบการทำบุญ ทำกุศลเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ทำผลนั้นไปพัฒนาการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคม
2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมที่เป็นสมาชิกชมรมออฟโรดในลักษณะเชิงคุณภาพเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลมาได้น่าสนใจที่จะทำการศึกษาในลักษณะเชิงคุณภาพ
3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำวิธีการวิจัยนี้ไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครที่เป็นกลุ่มอื่นๆ อาทิอาสาสมัครร่วมกตัญญู ปอเต็กคิง หรืออาสาสมัครเยาวชน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2539.กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. แหล่งที่มา:

http://www.novabizz.com/NovaAce/Affective_Domain.php, 30 ตุลาคม 2550.

ฉลองชัย ม่านโคกสูง. 2537. ความต้องการการรับบริการทางด้านการออกกำลังกายของนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฐนีย์ จงจิตต์ 2540. การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติในทัศนะของ ผู้ถูกคุมความประพฤติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ถวิล ธาราโกชน 2545. จิตวิทยาทั่วไป. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรณ ในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพมหานคร

นงลักษณ์ ไหว้พรหม 2552. จิตวิทยาทั่วไป. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,แหล่งที่มา: <http://203.158.184.2/elearning/Psychology/unit1100.htm>, 23 พฤษภาคม 2552.

น้องนุช ประสมคำ 2548. บทบาทเยาวชนดีเด่นอาสาสมัครในงานพัฒนาสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

พจนิษฐ์ ทวีโกศา 2542. แรงจูงใจของอาสาสมัครในการให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์: กรณีศึกษา: วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มงคล อักษรดิษฐ์ 2548. การใช้เวลาว่างของนักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม. งานวิจัย, สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

- บุญชม ศรีสะอาด. 2532. **การวิจัยเบื้องต้น**. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- ประสาธ อิศรปรีดา 2538. **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา**. นำอักษรการพิมพ์, กรุงเทพมหานคร
- ปริมใจ ปังนิมสวัสดิ์. 2528. **อาสาศัมคร**. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพมหานคร
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2534. **จิตวิทยาการศึกษา**. สหมิตรออฟเซต, กรุงเทพมหานคร
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา 2542. **จิตวิทยาการศึกษา**. พัฒนาศึกษา, กรุงเทพมหานคร
- วิภาพร มาพบสุข 2546. **จิตวิทยาทั่วไป**. ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, กรุงเทพมหานคร
- สายวสันต์ รุ่งสุกรี 2548. **ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลายกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย. 2546. **การลดปัญหาความยากจนในประเทศไทย**.
นโยบายลดความยากจนของรัฐ: อดีตและปัจจุบัน. แหล่งที่มา:
<http://www.tdri.or.th/poverty/report2.htm>, 30 ตุลาคม 2550.
- สุชา จันทน์เอม 2540. **จิตวิทยาทั่วไป**. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพมหานคร
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล 2541. **จิตวิทยาการศึกษา**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุริมาตร ระรินสุข 2537. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาสาสมัครประชาสงเคราะห์**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวรี ศิวะแพทย์ 2549. **จิตวิทยาทั่วไป**. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพมหานคร

สุวิมล ตั้งสัจพจน์. 2541. **สารานุกรมเกี่ยวกับพลศึกษาและนันทนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์
โชติสุขการพิมพ์, กรุงเทพมหานคร

_____. 2549. **เอกสารประกอบการสอนการประเมินผลทางนันทนาการ**, กรุงเทพมหานคร. (อัด
สำเนา)

สมบัติ กาญจนกิจ. 2535. **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.

_____. 2544. **นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.

สมบัติ กาญจนกิจและดำรงศ ดาราศักดิ์. 2520. **นันทนาการ ชัยนา**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.

สมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย. 2548. **สมาพันธ์ออฟโรดแห่งประเทศไทย**. สมาพันธ์
ออฟโรดแห่งประเทศไทย. แหล่งที่มา: <http://www.offroaderthailand.com/index.asp>,
30 ตุลาคม 2550.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2540. **จำนวนประชากร
จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ภาคและเขตการปกครองที่อยู่ในปัจจุบันกลุ่มอายุและ
เพศ พ.ศ. 2540**. จำนวนประชากร. แหล่งที่มา:
[http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-migra/2540/000/00_S-](http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-migra/2540/000/00_S-migra_2540_000_000000_00100.xls)
[migra_2540_000_000000_00100.xls](http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-migra/2540/000/00_S-migra_2540_000_000000_00100.xls), 30 ตุลาคม 2550.

_____. 2545. **จำนวนประชากร จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ภาคและเขตการปกครองที่อยู่ใน
ปัจจุบันกลุ่มอายุและเพศ พ.ศ. 2545**. จำนวนประชากร. แหล่งที่มา:
[http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-migra/2545/000/00_S-](http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-migra/2545/000/00_S-migra_2545_000_000000_00100.xls)
[migra_2545_000_000000_00100.xls](http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-migra/2545/000/00_S-migra_2545_000_000000_00100.xls), 30 ตุลาคม 2550.

_____.2550. จำนวนประชากร จำแนกตามสถานภาพการย้ายถิ่น ภาคและเขตการปกครองที่อยู่ในปัจจุบันกลุ่มอายุและเพศ พ.ศ. 2550. จำนวนประชากร. แหล่งที่มา:
http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-migra/2550/000/00_S-migra_2550_000_000000_00100.xls, 30 ตุลาคม 2550.

เสาวนีย์ เสนาสุ. 2532. งานอาสาสมัครและกิจกรรมเยาวชน. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพมหานคร

อัคราดี โปษยานันท์, คุษฎี เจริญสุข และ ปัญญา เหล่าอนันท์ธนา. 2548. การใช้เวลาว่างของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. โครงการวิจัย

เอกมน โลหะญาณจารี. 2848. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

อุดม เขยกิจวงศ์. 2533. คู่มือแบบเรียนและแนวทดสอบ: ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6). หจก. บรรณกิจเทรดดิ้ง. กรุงเทพมหานคร

Apter, M.J. 1982. **The Experience of Motivation: The Theory of Psychological Reversal** Academic Press, London.

Agahi, Neda. Ahacic, Kozma and Parker Marti G. 2006. **Continuity of Leisure Participation From Middle Age to Old Age**. แหล่งที่มา: <http://psychsoc.gerontologyjournals.org/cgi/content/abstract/61/6/S340>, 9 ตุลาคม 2550.

Argyle, M., & Hills, P. 1998. Religious Experiences and Their Relationships with Happiness and Personality. **International Journal for the Psychology of Religion**.

Bammel, Gene 1996. **Leisure and Human Behavior**. Brown & Benchmark, Madison.

- Bandura, A., 1977. Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. **Psychological Review**. 84, 191-215.
- Beard, J., and Ragheb, M. 1983. Measuring Leisure Motivation. **Journal of Leisure Research**, 15(3), 219-228.
- Brightbill, Charles K. 1960. **The Challenge of Leisure**, Prentice-Hall, NJ.
- Broadhurst, Rihard 2001. **Managing Environments for Leisure and Recreation**. Routledge, London.
- Chelladurai, Packianathan 2006. **Human Resource Management in Sport and Recreation**. Human Kinetics, Illinois.
- Clawson, Marion and Knetsch, Jack L. 1974. Leisure in Modern America. In J. F. Murphy (ed.) **Concepts of Leisure**. Prentice-Hall, NJ.
- Cordes, Kathleen A. 1996. **Applications in Recreation and Leisure for Today and the Future**. Mosby, St Louis.
- Csikzentmihalyi, M., 1988. The Flow Experience and Its Significance for Human Psychology. In Csikzentmihalyi, M. and Csikzentmihalyi, I.S. (Editor) 1998. **Optimal Experience Psychological Studies of Flow in Consciousness**. Cambridge University Press, Cambridge.
- _____. 1991. **Flow The Psychology of Optimal Experience**. HarperCollins Publishers., NY.
- Dumazedier, Joffre 1960. Current Problems of The Sociology of Leisure. **International Social Science Journal**, 4(4).

- Dumazedier, Joffre 1974. Leisure and The Social System. In J. F. Murphy (ed.) **Concepts of Leisure**. Prentice-Hall. NJ.
- Edginton, Jordan and DeGraaf, Edginton. 1995. **Leisure and Life Satisfaction Foundational Perspectives**. Book & Benchmark Publishers., IA.
- Feltz, D.L., 1992. Understanding Motivation in Sport: A Self-efficacy Perspective. In: Robert, G.C. Editor, 1992. **Motivation in Sport and Exercise**. Human Kinetics, IL.
- Feltz, D.L. and Mugno, D.A., 1983. A Replication of The Path Analysis of The Causal Elements in Bandura's Theory of Self-Efficacy and The Influence of Autonomic Perception. **Journal of Sport Psychology** 5, 263-277.
- Gist, N.P and Fava, S. F. 1964. **Urban Society**., Crowell. New York.
- Godbey, Geoffrey 1985. **Leisure in Your Life**. Venture. PA.
- Graham, M. 2001. **The Impact of Social Change on the Roles and Management of Volunteers in Glasgow Museums**. PhD. Thesis. British Library, London.
- Graham, M. 2003. **An Exploration of Volunteering Support within The National Trust for Scotland**, Industry Report. National Trust for Scotland, Edinburgh.
- Gray, David E. 1971. This Alien Thing Called Leisure. Paper presented at Oregon State University, Corvallis, Oregon, 8 July, quoted in J. F. Murphy (ed.) **Concepts of Leisure**. Prentice-Hall, NJ.
- Gross, Edward 1963. A Functional Approach to Leisure Analysis. In E. O. Smigel (ed.) **Work and Leisure**. College & University Press, CN.

- Joanne, Shannon 2007. Motivation, Commitment, and Intentions of Volunteers at a Large Canadian Sporting Event. **Leisure/Loisir**, 31, 523-556
- Kaplan, Max 1975. **Leisure: Theory and Practice**. John Wiley, New York.
- Kelly, John R. 1972. Work and Leisure: A Simplified Paradigm. **Journal of Leisure Research**, Ally and Bacon Inc., Boston.
- Kelly, John R. 1996. **Leisure**. 3ed. Ally and Bacon Inc., Boston.
- Kraus, Richard 1990. **Recreation and Leisure in Modern Society**. Harper Collins, N.Y.
- Lashley , Conrad., Lee-Ross, Darren. 2003. **Organization Behavior for Leisure Service**. Butlerwerth-Heinemann, MA.
- Livingstone, S.M., 1988. Why People Watch Soap Opera: an Analysis of The Explanations of British Viewers. **European Journal of Communication**. 3, 55-80.
- Locke, E. and Latham, G., 1990. Work Motivation and Satisfaction: Light at The End of Tunnel. **Psychological Science** 1, 240-246.
- Lundberg, George , Komarovsky, Mirra and McInnery, Mary Alice. 1934. **Leisure – A Suburban Study**. Columbia University Press, New York.
- McAuley, E., Shaffer, S. and Rudolph, D., 1995. Affective Responses to Acute Exercise in Elderly Impaired Males: The Moderating Effects of Self-Efficacy and Age. **International Journal of Aging and Human Development** 41, 13-27.
- Murphy, James F. 1974. **Concepts of Leisure: Philosophical Implications**. Prentice-Hall. NJ.

- Neumeyer, Martin H. and Neumeyer, Esther S. 1958. **Leisure and Recreation.**, Ronald Press, New York.
- Parker, Stanley R. 1976. **The Sociology of Leisure.** Allen & Unwin, London.
- Patmore, Allan J. 1983. **Recreation and Resources.** Blackwell, Oxford.
- Paulus, Paul B., Seta, Catherine E., Baron, Robert A. 1996. **Effective Human Relations A Guide To People at Work.** 3rd. Ally and Bacon, Boston.
- Pieper, Josef. 1965. **Leisure: The Basis of Culture.** Fontana, London.
- Roberts, G.C., 1992. Motivation in Sport and Exercise: Conceptual Constraints and Convergence.
In: Roberts, G.C. Editor, , 1992. **Motivation in Sport and Exercise.** Human Kinetics, IL.
- Roberts, Kenneth 1978. **Contemporary Society and the Growth of Leisure.** Longman, London
- Russell, Ruth V. 1996. **Pastimes : The Context of Contemporary Leisure.** Brown & Benchmark, Wisconsin.
- Russell, Ruth V. 2006. **Pastimes : The Context of Contemporary Leisure.** Brown & Benchmark, Wisconsin.
- Silverberg, Kenneth E. 1999. **Development and Evaluation of a Volunteer Job Satisfaction Scale**, pp. 23 *In* Stewart, W. & Samdahl, D, eds. Abstracts 1999 Symposium on Leisure Research. National Recreation and Association, Virginia.
- Stebbins, Robert A and Graham Margaret. 2004. **Volunteering as Leisure/Leisure as Volunteering an International Assessment** .CABI Publishing. London.

Twynam, G.D., Farrell, J. M., and Johnston, M. E. **Leisure and Volunteer Motivation at a Special Sporting Event**

แหล่งที่มา: [http://www.cababstractsplus.org/abstracts/Abstract.aspx?](http://www.cababstractsplus.org/abstracts/Abstract.aspx?AcNo=20043052021)

AcNo=20043052021, 30 เมษายน 2552.

Weiskopf, Donald C. 1975. **A Guide to Recreation and Leisure**. Allyn and Bacon, Boston.

Williams, Raymond 1961. Work and leisure. **The Listener**, May 25.

Yukic, T. S. 1970. **Fundamentals of Recreation**. 2nd ed, Harper & Row, New York.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ.0513.10905/

ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน จตุจักร กทม. 10900

5 มีนาคม พ.ศ. 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย

1. รายละเอียดโครงการวิทยานิพนธ์
2. แบบประเมินลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม

ด้วยนายโชติศัล รัตนวราหะ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานันทนาการ ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กำลังทำการวิจัยเรื่อง “ลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม” เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรปริญญาโท ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษา คือ

1. ผศ.สุวิมล ตั้งสัจพจน์, Ph.D. ประธานกรรมการ
2. รศ.กุลยา ตันติผลาชีวะ, ค.ด. กรรมการร่วม

ในการนี้ นิสิตต้องการข้อเสนอแนะจากท่านผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการดำเนินการวิจัย ภาควิชาพลศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมที่จะให้คำแนะนำ และตรวจสอบเครื่องมือดังกล่าว

ดังนั้นจึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการวิจัยต่อไป จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. พีระ มาลีหอม)

หัวหน้าภาควิชาพลศึกษา

ภาควิชาพลศึกษา โทร. 02-5797149, โทรสาร. 02-9428671

นายโชติศัล รัตนวราหะ โทร. 081-920-7819

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสอบถามลักษณะและแรงจูงใจการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม
2. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับจัดทำโครงการวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงใคร่ขอความกรุณาและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม การตอบของท่านไม่มีข้อใดถูก ข้อใดผิด ดังนั้นขอให้ตอบคำถามโดยคำนึงถึงความเป็นจริง
3. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะสิ่งกระตุ้นในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม
 - ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม
4. ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของท่าน มีความสำคัญยิ่งต่อความสมบูรณ์ของการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงใคร่ขอความกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือ
 นายโชติศิลป์ รัตนวราหะ
 นิสิตปริญญาโท สาขานันทนาการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี

☐ 21 – 30 ปี

☐ 31 – 40 ปี

☐ 41 – 50 ปี

☐ 51 – 60 ปี

☐ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

☐ โสด

☐ สมรส

☐ ม่าย (คู่สมรสเสียชีวิต)

☐ หย่าร้าง / แยกกัน

4. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษา

☐ ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

☐ อื่นๆ ระบุ.....

5. อาชีพ

☐ นักเรียน-นักศึกษา

☐ รับราชการ

☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ ทำงานบริษัทเอกชน

☐ ธุรกิจส่วนตัว

☐ อื่นๆ.....

6. รายได้

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท

☐ 5,001 – 10,000 บาท

☐ 10,001 – 15,000 บาท

☐ 15,001 – 20,000 บาท

☐ 20,001 – 25,000 บาท

☐ มากกว่า 25,000 บาท

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะสิ่งกระตุ้นในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว

1. สิ่งที่ข้าพเจ้าคาดหวังจากการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างคือ
 - ☐ เมื่อเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วได้รับประสบการณ์
 - ☐ เมื่อเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วเกิดความภาคภูมิใจในการกระทำ
 - ☐ เมื่อเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วเป็นการพัฒนาตนเอง
2. เป้าหมายของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของข้าพเจ้าคือ
 - ☐ พัฒนาทักษะและความสามารถทางกาย
 - ☐ เพื่อตอบสนองความต้องการในการอยากทำกิจกรรม
 - ☐ เพื่อการมีมนุษยสัมพันธ์
3. เมื่อข้าพเจ้าเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วมีความรู้สึก
 - ☐ ได้เห็นคุณค่าในตนเอง
 - ☐ รู้สึกว่าได้บุญ
 - ☐ เป็นการทดแทนในส่วนที่ขาด
4. เมื่อข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างแล้วส่งผลต่อสังคม
 - ☐ ทำกิจกรรมแล้วเป็นที่ยอมรับของสังคม
 - ☐ สร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม
 - ☐ กิจกรรมที่ทำเป็นสวัสดิการสังคม
5. สิ่งที่ได้รับเมื่อข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง
 - ☐ ได้พบปะเพื่อนใหม่
 - ☐ เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์
 - ☐ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ที่ตอบมากที่สุด

แรงจูงใจที่ทำให้เลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่าง	ระดับแรงจูงใจ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1 ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ชอบ				
2 ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้				
3 ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่น่าตื่นเต้น				
4 ท่านคิดว่ากิจกรรมตรงกับนิสัยของท่าน				
5 ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นเข้าร่วมแล้วเพลิดเพลิน				
6 ท่านคิดว่ากิจกรรมตรงกับความสามารถของท่าน				
7 ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นเคยเห็นตัวอย่างมาก่อน				
8 ท่านชอบผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม				
9 ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นง่ายกับการปฏิบัติ				
10 ท่านเชื่อว่ากิจกรรมนั้นทำแล้วจะสำเร็จ				
11 ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่มีข้อบังคับ				
12 ท่านคิดว่ากิจกรรมที่ทำเป็นงานอดิเรก				
13 ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นทำให้ได้พบเพื่อนที่มีลักษณะนิสัยคล้ายกัน				
14 ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เบื่อหน่าย				
15 ท่านคิดว่ากิจกรรมที่เข้าร่วมมีความสนุกสนานอยู่เสมอ				
16 ท่านคิดว่าปฏิบัติกิจกรรมแล้วมีเพื่อนมาก				
17 ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่ได้รวมกลุ่มทำประโยชน์				
18 ท่านคิดว่ากิจกรรมสร้างมนุษยสัมพันธ์ได้ดี				
19 ท่านคิดว่ากิจกรรมเป็นการสร้างความสุขให้แก่ตนเอง				
20 ท่านคิดว่ากิจกรรมทำให้รู้จักการปรับตัวเข้าหาผู้อื่น				

ภาคผนวก ค

ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย

ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัยของข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะสิ่งกระตุ้นในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคม

ลักษณะสิ่งกระตุ้นในการใช้เวลาว่าง ของอาสาสมัครเพื่อสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{x}$
	1	2	3	4	5	
1. สิ่งที่ข้าพเจ้าคาดหวังจากการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างคือ						
-เมื่อเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วได้รับประสบการณ์	1	1	1	1	1	1
-เมื่อเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วเกิดความภาคภูมิใจในการกระทำ						
- เมื่อเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิต						
2. เป้าหมายของการเข้าร่วมการใช้เวลาว่างของข้าพเจ้าคือ						
-พัฒนาทักษะและความสามารถทางกาย						
- เพื่อตอบสนองความต้องการอยากทำกิจกรรม	1	1	1	1	1	1
- เป็นการสนับสนุนให้สังคมดีขึ้น						
3. เมื่อข้าพเจ้าเข้าร่วมการใช้เวลาว่างแล้วมีความรู้สึก						
- ได้เห็นคุณค่าในตนเอง						
- รู้สึกว่าได้บุญ	1	1	0	1	1	0.8
- เป็นการทดแทนในส่วนที่ขาด						
4. เมื่อข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่างแล้วส่งผลต่อสังคมอย่างไร						
- ทำกิจกรรมแล้วเป็นที่ยอมรับของสังคม	1	1	1	1	1	1
- สร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม						
- กิจกรรมที่ทำเป็นสวัสดิการสังคม						
5. สิ่งที่ได้รับเมื่อข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เวลาว่าง						
- ได้พบปะเพื่อนใหม่						
- เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์	1	1	1	1	1	1
- สร้างความมั่นใจทางสังคม						

ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัยของข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะสิ่งกระตุ้นในการใช้เวลาว่างของอาสาสมัครเพื่อสังคมมีค่าอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0

ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัยของข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้เวลาว่างของ
อาสาสมัครเพื่อสังคม

แรงจูงใจที่ทำให้เลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่าง	ผู้เชี่ยวชาญ					$\bar{x}$
	1	2	3	4	5	
1. ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ชอบ	1	1	1	1	1	1
2. ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้	1	1	1	1	1	1
3. ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่น่าตื่นเต้น	1	1	1	1	1	1
4. ท่านคิดว่ากิจกรรมตรงกับนิสัยของท่าน	1	1	1	1	1	1
5. ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นปฏิบัติแล้วเพลิดเพลิน	1	1	1	1	1	1
6. ท่านคิดว่ากิจกรรมตรงกับความสามารถของท่าน	1	1	1	1	1	1
7. ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นเคยเห็นตัวอย่างมาก่อน	1	1	1	0	1	0.8
8. ท่านชอบผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรม	1	1	1	1	1	1
9. ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นง่ายกับการปฏิบัติ	1	1	1	0	1	0.8
10. ท่านเชื่อว่ากิจกรรมนั้นทำแล้วจะสำเร็จ	1	1	0	1	1	0.8
11. ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่ยุ่งยาก	1	1	1	1	1	1
12. ท่านคิดว่ากิจกรรมที่ทำเป็นงานอดิเรก	1	1	1	1	1	1
13. ท่านคิดว่ากิจกรรมนั้นทำให้ได้พบเพื่อนที่มี ลักษณะ นิสัยคล้ายกัน	1	1	1	1	1	1
14. ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องโดย ไม่เบื่อ	1	1	1	1	1	1
15. ท่านคิดว่ากิจกรรมที่ปฏิบัติแล้วสนุกและตื่นเต้น เสมอ	1	1	1	1	1	1
16. ท่านคิดว่าปฏิบัติกิจกรรมแล้วมีเพื่อนมาก	1	1	1	1	1	1
17. ท่านคิดว่าเป็นกิจกรรมที่ได้รวมกลุ่มทำประโยชน์	1	1	1	1	1	1
18. ท่านคิดว่ากิจกรรมสร้างมนุษยสัมพันธ์ได้ดี	1	1	1	1	1	1
19. ท่านคิดว่ากิจกรรมเป็นการสร้างความสุขส่วนบุคคล	1	1	1	0	1	0.8
20. ท่านคิดว่ากิจกรรมทำให้รู้จักการปรับตัวเข้าหาผู้อื่น	1	1	1	1	1	1

ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัยของข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการใช้เวลาว่าง
ของอาสาสมัครเพื่อสังคมมีค่าอยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0

ภาคผนวก ง
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี สุภาวิบูลย์	รองคณบดีคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์เกื้อ แก้วเกตุ	ผู้อำนวยการ ศูนย์พัฒนาเยาวชน YPDC
นายหลักเพชร ดีรัมย์	นักวิชาการ ศูนย์เยาวชนวัดฉัตรแก้วจกกลณี เขตบางพลัด
อาจารย์ศักดิ์ภัทร์ เณลิมพุฒิพงศ์	อาจารย์สาขาวิชานันทนาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์ ดร.วสันต์ ทองไทย	อาจารย์ภาควิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นายโชติศील รัตนวราหะ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	20 กันยายน พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2549 วิทยาศาสตรบัณฑิต (พลศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ผลงานดีเด่นและรางวัลทางวิชาการ	นักกีฬาแบดมินตัน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2545 – 2548 รองชนะเลิศอันดับ 1 ประจำปี 2007 รุ่นการแข่งขัน Off Road Open รายการแข่งขัน Off Road Trophy ปี 2007 รองชนะเลิศอันดับ 3 รุ่น Open รายการ TOYOTA Hilux Vigo 10 เชียนประจันบาน ปี 2008 รองชนะเลิศอันดับ 1 สนามที่ 2 รุ่นการแข่งขัน Open Class Bรายการแข่งขัน Off Road Trophy ประจำปี 2009
ทุนการศึกษาที่ได้รับ	-